

/ Hrad Bečov – projekt konzervace a prezentace

Václav Gírsa
Miloslav Hanzl
Dagmar Michoinová
Tomáš Wizovský



Národní památkový ústav,
územní odborné pracoviště v Lokti,
ve spolupráci s Fakultou architektury ČVUT
a s GIRSA AT, s.r.o.
Praha 2009

ISBN 978-80-87104-49-1

/ Hrad Bečov – projekt konzervace a prezentace

Václav Gírsa
Miloslav Hanzl
Dagmar Michoínová
Tomáš Wizovský



(1)

Kniha, kterou máte před sebou, je svým způsobem zcela výjimečným počinem v několika ohledech. Vznikla nejdříve v anglické jazykové mutaci jako dokument pro mezinárodní soutěž Ceny Evropské unie pro oblast kulturního dědictví Europa Nostra Award v kategorii projektů. Tomu odpovídá i její základní struktura, která je oproti běžně vydávaným publikacím prezentujícím konkrétní památku zcela neobvyklá.

Samotný projekt i jeho knižní vydání nepřímo navazují na obdobný projekt Konzervace jižního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově. Tato akce získala v roce 2008 nejvyšší mezinárodní ocenění v památkové péči, Cenu Evropské unie pro oblast kulturního dědictví Europa Nostra Award v kategorii realizací. Není náhodou, že oba projekty a jejich české knižní vydání spojuje z větší části i stejný autorský kolektiv, tvořený architekty Václavem Girsou a Miloslavem Hanzlem a technoložkou Dagmar Michoinovou. Čtvrtým spoluautorem je v tomto případě kastelán hradu Bečova Tomáš Wizovský. Významný podíl na konečném výsledku mají i fotografie Věroslava Škrabánka a grafická úprava Jana Hory.

Tato kniha je dobovým materiálem poskytujícím kromě základních faktů především výpověď o myšlení a vizích současné péče o naše kulturní dědictví. Je vyprávěním příběhu, který se vlastně ještě nestal, který stojí na svém počátku, ale jehož základy již byly položeny. Na rozdíl od obecných metodických pouček je to vize konkrétní a reálná. Je pevně opřena o mnohaleté zkušenosti autorů z praktické realizace oprav a konzervace památek a především o jejich úspěšné výsledky. Projekt však nabízí více než jen pietní a maximálně šetrnou opravu unikátní památky. Navrhovaný způsob záchrany hmotné podstaty této památky je úzce propojen s vizí jejího dalšího života a prezentace, jež je dlouhodobě připravována na podkladě domácích a zahraničních zkušeností. Jejím myšlenkovým východiskem je přesvědčení, že takovýmto způsobem opravená a prezentovaná památka se může stát přirozenou a potřebnou součástí našeho každodenního života a že dokáže promlouvat z hloubi historie k dnešnímu návštěvníkovi bez rozdílu věku, pokud je mu její tajemství zprostředkováno náležitým způsobem. Jako celek je tak projekt pokusem o naplnění ideální představy harmonického propojení formy a obsahu.

Projekt konzervace hradu Bečova a přístup k jeho obnově a prezentaci si neklade za cíl být jediným možným příkladem oprav historických staveb. To při různorodosti našich památek ani není možné. Chce však ukázat možnost cesty, která se nezabývá pouze cílem, ale i cestou samotnou. Využívá k tomu mimořádných památkových hodnot a jejich estetického působení na podvědomí lidí, kterým dává možnost překročit práh zapomnění vlastní historie. Výsledkem této cesty by mělo být vzkříšení památky v její nezměněné podobě bez nutnosti a potřeby novodobých a samoúčelných úprav a změn.

Tento projekt i kniha se zrodily z přesvědčení a nadšení autorů, ale také z bolestí a traumat, které s sebou dnešní svět přináší ve vztahu k historii, ke kulturnímu dědictví i k celé řadě drobných a obyčejných věcí.

Petr Štoncner



(2)

Obálka: Pohled na hrad Bečov ze severozápadu. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 1. < Malířská výzdoba severní stěny kaple Navštívení Panny Marie.

Gotická nástěnná malba s výjevem Zvěstování. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 2. Výsek mapy západních Čech s lokalizací Bečova. (Die Erde, Handatlas, Wien, 1889)

Hrad Bečov je na pohled dominantní, avšak zatím nevyužívaný soubor vysoce autentických staveb středověkého založení. Je součástí rozsáhlého a historicky unikátního památkově chráněného areálu, který je stylově mimořádně rozmanitý a architektonicky členitý a který je jednou z velmi přitažlivých památek na území západních Čech. Soubor dvou zámků, hradu, terasových zahrad, krajinářského parku a dalších staveb je určujícím prvkem v rámci širší malebně rostlé zástavby historického městečka v podhradí, jež je harmonicky zasazeno do zalesněné kopcovité krajiny CHKO Slavkovský les.

Cílem projektu je nalézt maximálně ohleduplný způsob záchrany, plnohodnotného poznání a uvážlivé prezentace této hodnotné památky – a to vše za situace, kdy se v současné době při záchraně památek nedostává přiměřeného finančního krytí.

Jinými slovy, cílem projektu konzervace a prezentace hradu Bečova je tuto mimořádně vzácnou a autentickou památku postupně šetrně konzervovat a zároveň přímo v průběhu prací umožnit široké odborné i laické veřejnosti nahlédnout do otevřené stavební struktury hradu, číst ji a upřesňovat. Takový způsob revitalizace umožní získat hlubší znalosti a povědomí o stavební historii, o metodách určení stavebněhistorického vývoje bez použití destruktivních metod (pouze čtením „otevřené knihy“ objektu), o osvědčených postupech konzervace či o nových možnostech prezentace historické stavby. Využitím atraktivního procesu poznávání a záchrany památky chceme docílit nejen toho, že se tato autentická památka a postup prací přiměřenými prostředky zviditelní, ale také že se probudí a prohloubí zájem o kulturní dědictví, o přírodní rámeček i o samo místo, jež jsou neoddělitelnými součástmi životního a kulturního prostředí Evropy.

Díky této v podmínkách České republiky zcela ojedinělé a svěbytné prezentační příležitosti se podstatně rozšíří nabídka pro návštěvníky kraje a získá i vyšší přitažlivost. Projekt významně přispěje k tomu, že se už samotný proces konzervace maximálně využije k růstu poznání a vzdělanostní úrovně co nejširšího okruhu veřejnosti.

Projekt konzervace a prezentace hradu Bečova je veden snahou o minimální množství zásahů do památky a o maximální úspornost a efektivitu vkládaných finančních prostředků.

Splnění tohoto zadání je řešitelné díky tomu, že se pro spolupráci na projektu podařilo shromáždit tým specialistů z mnoha oborů, kteří umějí rozpoznat hodnoty jedinečné, i když zchátralé památky, preferují rozvážné a postupné konzervační pojetí záchrany stavby a mají schopnost a snahu umožnit široké odborné i laické veřejnosti nahlédnout do vzrušujícího procesu mezioborového poznávání, záchrany a prezentace architektonického dědictví.

Hlavní zásady a cíle projektu

Hlavní cíle projektu:

- Konzervace exteriéru hradu (střech, krovů, zdiva, omítek, kamenických prvků, dřevěných detailů apod.) zachovávající jeho působivý obraz (aplikace tradičních technologií a pracovních postupů, maximální úsilí o záchranu originální materie, respekt k dochovanému obrazu památky).
- Ohleduplná konzervace interiérů hradu a jejich prezentace. Soubor osmnácti středověkých interiérů se dochoval v pozdně gotické a renesanční podobě, s minimálními dodatečnými intervencemi a prakticky bez předchozích restaurátorských zásahů. Devizou interiérů je jeho vysoká autenticita, umělecká hodnota (malířská výzdoba) a nebývalá nedotčenost, která je základem zvolené prezentace památky (interiéry ponechané v maximálně autentickém stavu, výjimečnost umocněná hodnotou stáří).
- Prezentace a popularizace památky se soustředí na tato základní témata: 1. význam a historie areálu v širším kontextu; 2. stavebněhistorický vývoj památky a metody jeho zkoumání (vynikající možnost ozřejmit způsob identifikace jednotlivých stavebních fází instruktivní formou in situ, v torzálně dochovaných interiérech); 3. detailní vhled do problematiky péče o autentické památky, objasnění metodických zásad a ukázky pracovních postupů restaurátorů v jednotlivých kategoriích (restaurování omítek, nástěnných maleb, dřeva a kamene); 4. výuka možností tvůrčího přístupu a limitů pro citlivou intervenci (experimentální studie řešení vstupního centra v místě zaniklé klasicistní stavby).

Základní premisy:

OBJEKTY JSOU PŘITAŽLIVÝM EXPONÁTEM. Představa využití a prezentace hradu se opírá o skutečnost, že zcela mimořádným exponátem je především památka jako taková, její hmotové seskupení a unikátní soubor jejích interiérů.

MÉNĚ ZÁSAHŮ A ÚPRAV JE PRO PAMÁTKU VÍCE. Proces konzervace se záměrně rozprostírá do delšího časového horizontu tak, aby bylo reálné zajištění kvality a maximální ohleduplnosti konzervačních aktivit (s nezbytnou efektivitou při setrvalém nedostatku finančních prostředků na záchranu kulturního dědictví).

AUTENTICKÝ HRAD NABÍZÍ NEVŠEDNÍ MOŽNOSTI VÝUKY. Hrad Bečov, jenž je nepochybně ideálním místem pro poskytnutí bezprostředních zážitků, a tedy nevšedních forem výuky, nabízí široké spektrum vzdělávacích příležitostí.

PROCES NENÍ JEN PROSTŘEDKEM, ALE I NEDÍLNOU SOUČÁSTÍ CÍLE. Cílem se stává nejen záchrana vysoce hodnotné památky, s respektem k jejímu autentickému stavu, ale i vlastní proces prací směřujících k její konsolidaci. Tento proces má svůj výchovně-vzdělávací přesah, zaměřený na široké spektrum odborné i laické veřejnosti.

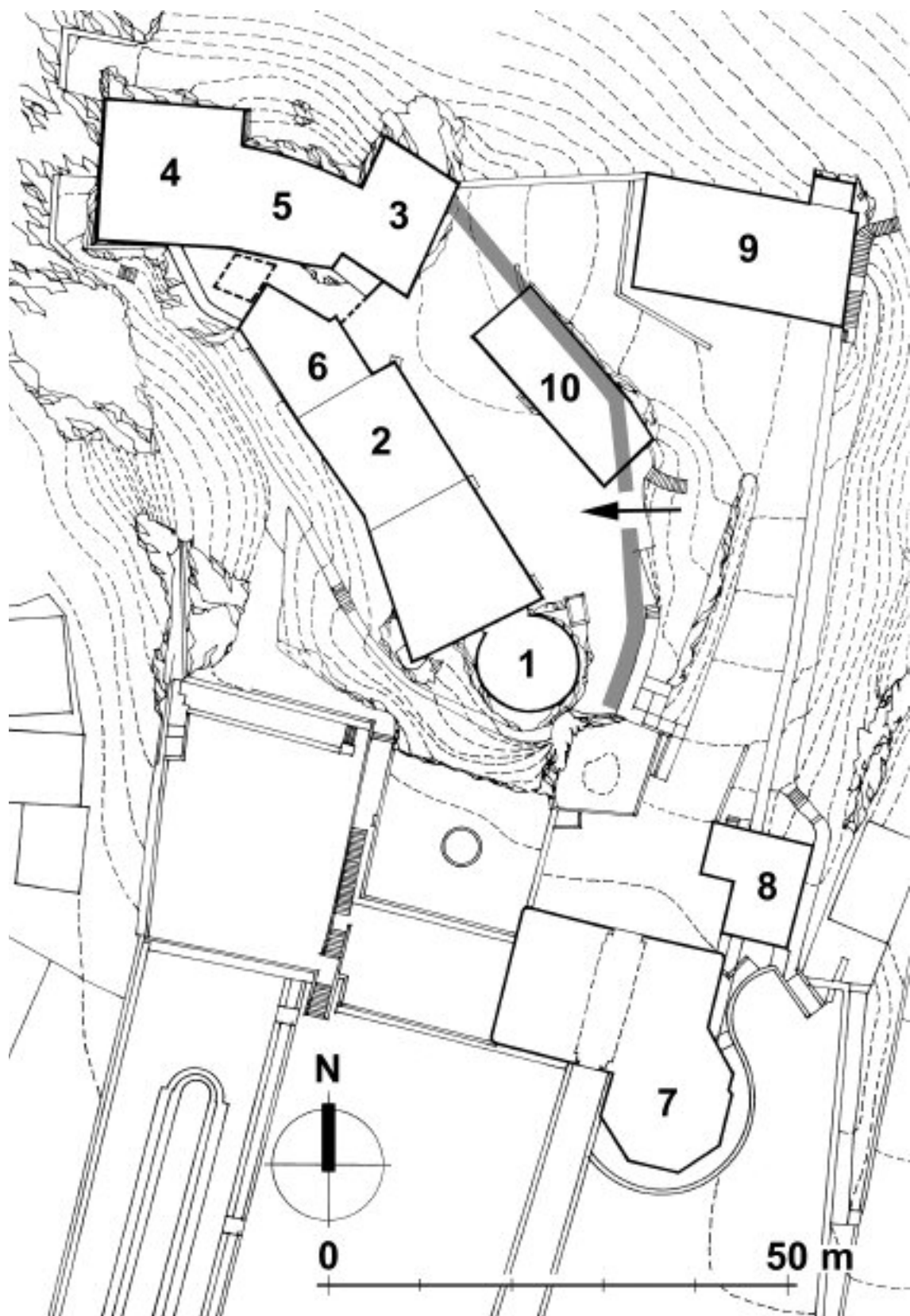
Obr. 3. Vnější pohled na seskupení hmot středověkého hradu Bečova. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 4. Interiér kaple Navštívení Panny Marie v kaplové věži. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

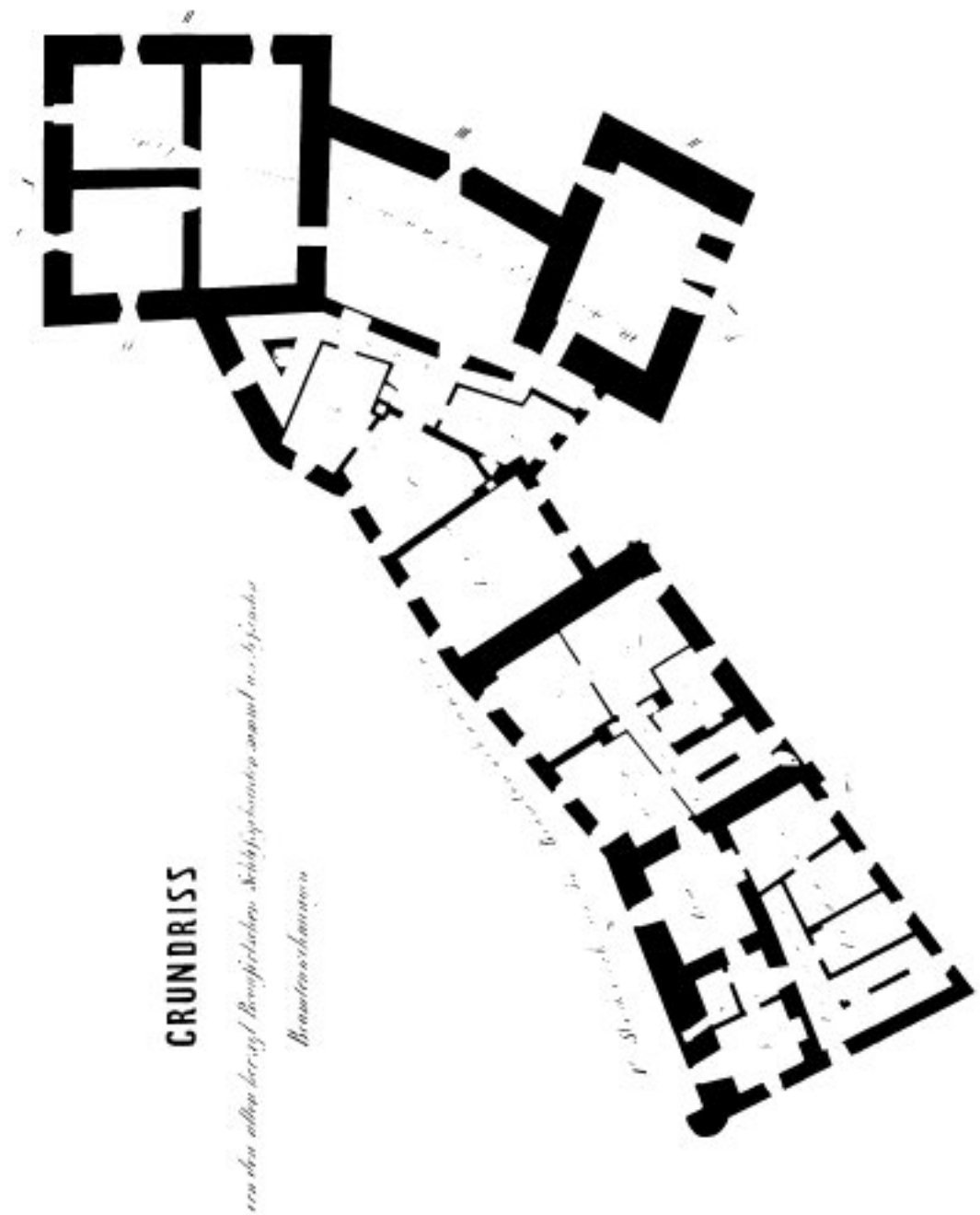
Obr. 5. Didaktická a poznávací úloha autentické památky a její význam pro poučený přístup k historickému dědictví (ukázka činnosti studentů Fakulty architektury ČVUT v Praze při průzkumné a tvůrčí práci nad možnostmi prezentace zakonzervované památky).



(3-5)



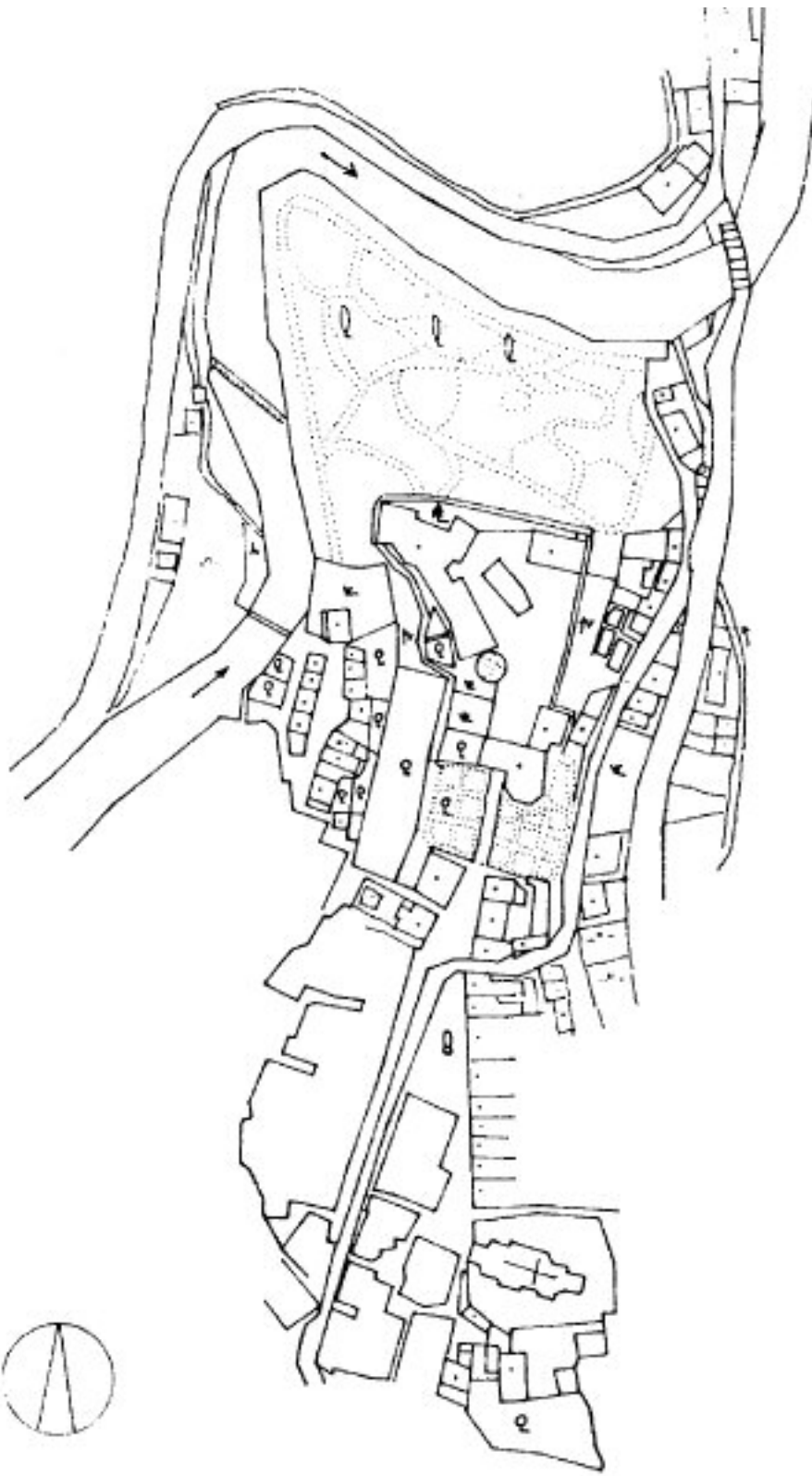
(6)



(7)

Obr. 6. Situace areálu Státního hradu a zámku Bečov. 1 – bergfrit (konec 13. a začátek 14. století); 2 – nejstarší část zástavby hradu, Pluhovské domy (1. polovina 14. století); 3 – kaplová věž (na přelomu 40. a 50. let 14. století vestavěna kaple Navštívení Panny Marie); 4 – velký donjon (1356); 5 – spojovací křídlo s pozdně gotickým sálem (1524) v 1. patře a s renesančním sálem ve 2. patře; 6 – hradní kuchyně; 7 – barokní zámek; 8 – nová zámecká kuchyně; 9 – klasicistní úřednický dům; 10 – klasicistní stáje. (Jan Anderle, 2002)

Obr. 7. Plán 1. podlaží zaměření hradu a Pluhovských domů. Na plánu je patrná dispozice zaniklé klasicistní zástavby přimknuté k jižní straně hradu. (Jan Mrazík, 1862–1863, archiv Národního technického muzea, Praha)



(8)

Popis a význam lokality

Výškově odstupňované a dramaticky řazené hmoty zámeckých a hradních budov na podnoži terasových zahrad nad údolím středního toku řeky Teplé tvoří určující prvek v rámci širší malebně rostlé zástavby historického městečka, jež je harmonicky zasazeno do zalesněné kopcovité krajiny.

Areál Státního hradu a zámku Bečova patří mezi významné instalované památky, o trvalém zájmu veřejnosti svědčí stálá vysoká návštěvnost. Areálu byl přiznán nejvyšší statut památkové ochrany, když byl v roce 1995 vyhlášen národní kulturní památkou, a nyní je ve správě Národního památkového ústavu.

Jedná se o rozsáhlý autentický a architektonicky velmi cenný soubor historických budov, reprezentujících jednotlivé stavební slohy od středověku až po zástavbu z 19. století.

Areál obsahuje v podstatě dva zámky, tj. barokní reprezentační sídlo v jeho dolní části a tzv. Pluhovské domy, což je soubor tří budov upravených pro účely bydlení majitelů sídla v 19. století, a potom středověkou zástavbu hradu, včetně budov dřívějšího doprovodného hospodářského zázemí.

V zámku z doby barokní jsou v provozu dva prohlídkové okruhy: standardní návštěvnická trasa s tradičně pojatou zámeckou interiérovou instalací a okruh prezentující relikviář sv. Maura, druhou nejcennější zlatnickou památku v České republice. Nejstarší část areálu, tedy gotický hrad tvořený monumentálním hmotovým seskupením kaplové věže, starobylého donjonu a spojovacího křídla, je dominantním vyvrcholením zámecké zástavby a širšího okolí. Zástavba hradu, založeného před polovinou 14. století a určovaného třemi základními středověkými stavebními etapami narůstajícího feudálního sídla, pozbyla v době třicetileté války svoji reprezentativní funkci. Hrad je zachován ve vysoce autentické podobě, neboť se dlouhá léta v podstatě nevyužíval. A právě konzervaci a revitalizaci této části areálu je věnován popisovaný projekt.

Obr. 8. Situace města Bečova nad Teplou a hradu z roku 1932.



(9)

Obr. 9. Pohled na město a hrad Bečov od západu. (Josef Schäffer, nedatováno, kolem roku 1860)

Historie hradu Bečova

Poslední výsledky záchranného archeologického výzkumu (Linda Foster, 2007), který proběhl v souvislosti s budováním protipožárního systému a ochrany hradu, prokázaly sídelní aktivitu v hradním jádru už v druhé polovině 13. století. Povaha válcové věže, jež je situována jižně od donjonu, kaplové věže a spojovacího křídla, zakládá hypotézu, že by mohlo jít o součást výstavby zeměpanského hradu již z tohoto období, který se potom na začátku 14. století dostal v nedokončeném stavu a za nedoložených okolností do majetku pánů z Oseka a Rýzmburka, a ti pak podle svých možností pokračovali v jeho výstavbě. První spolehlivou písemnou zprávou je listina z roku 1349, která existenci tohoto hradního sídla, držení pány z Oseka, jednoznačně dokládá.

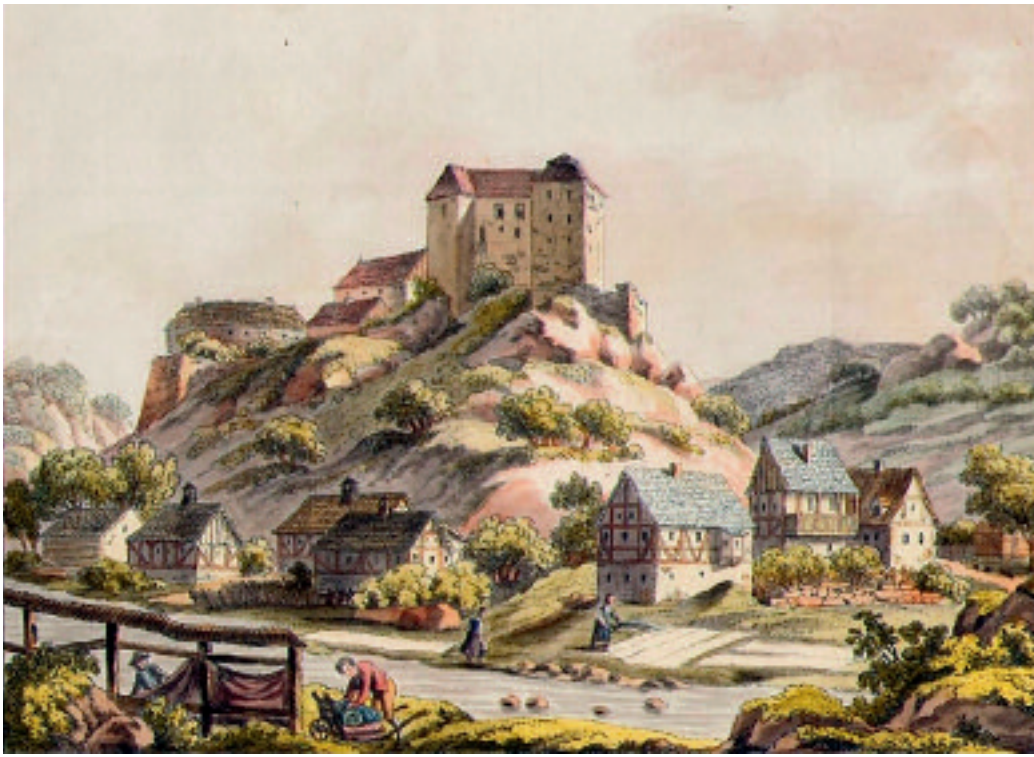
Nejvýznamnější vlna stavební aktivity se váže k padesátým letům 14. století. Zahájili ji společně bratři Boreš IV. a Slavek, páni z Oseka, což byli přední dvořané a diplomaté císaře Karla IV. Změna pojetí této etapy, která vyplývá z dodatečného přizpůsobení menšího donjonu pro kapli, může být spojena se skutečností, že po roce 1357 (či 1355) vládl bečovskému panství už jen samotný Boreš.

Hradní jádro bylo založeno na temeni ostrožny a tvořily ho válcová věž a dvoudílný gotický palác; tyto nejstarší části pak byly v 19. století zahrnuty do zástavby tzv. Pluhovských domů. Roku 1352 byl na vrcholu skály vybudován samostatný donjon. Ten byl ještě ve třetí čtvrtině 14. století upraven vestavěním výstavné kaple (kaplová věž). Na nejvíce nepřístupném místě byl v roce 1356 vyzdvižen další mohutný donjon. Velký donjon s kaplovou věží propojilo v roce 1524 spojovací křídlo, které bylo v poslední čtvrtině 16. století zvýšeno o další patro v rámci renesančních úprav budov hradu. V tomto rozsahu se na nejvyšším místě areálu dochoval středověký soubor s minimálními změnami až do dnešní doby.

Z doby odstraňování škod, které hrad utrpěl za třicetileté války, pocházejí konstrukce dvou krovů a některé novější stropy. Na kaplové věži a spojovacím křídle se tak zachoval krov z roku 1641, který v dané době představuje konzervativní konstrukční typ vycházející z pozdně gotických krovů. Mansardovou střechu velkého donjonu nese barokní krov od roku 1720.

Vybudováním nové barokní rezidence v nižší, přístupnější poloze ztratil hrad svoji primární funkci. Proto také došlo už jen k úsporné úpravě hradu pro hospodářské účely, a díky tomu i k jakémusi zakonzervování jeho středověké podoby, neboť prováděné stavební práce původní středověký koncept narušily jen minimálně.

Velmi důležitý je fakt, že hrad Bečov zůstal, byť ve zchátralém stavu, ušetřen rozsáhlejší stavební aktivity od doby baroka až po celé období 19. a 20. století. Pro uchování středověkého stavu bylo příznivé, že se jeho rozsáhlá přestavba, navrhovaná na konci 19. století architektem Josefem Zítkem, nakonec neuskutečnila. Také po celé 20. století zůstal hrad různých přestaveb a oprav ušetřen. Nedotčenost hradu představuje – vzhledem k velikosti středověkého komplexu – naprosto unikátní situaci.



(10, 11)



(12, 13)

Obr. 10. Pohled na hrad Bečov od severu. (Antonín Pucherna, 1808)

Obr. 11. Pohled na hrad Bečov od západu. (Ludwig Graf Buquoy, 20. léta 19. století)

Obr. 12. Pohled na hrad Bečov od severozápadu. (Franz Alexander Heber, 1849)

Obr. 13. Bečov nad Teplou od jihu. (z alba vydaného Pohlígem v Teplicích, tisk Rau und Sohn v Drážďanech, 1852–1855)



(14)

Obr. 14. Pohled na hrad Bečov od severozápadu. (kresba W. Kandlera, kolem roku 1859)

Obr. 15. Hrad Bečov od severozápadu. (dobová fotografie, kolem roku 1900)

Obr. 16. Hrad a město Bečov nad Teplou od severozápadu. (dobová pohlednice, 20. léta 20. století)

Obr. 17. Hrad Bečov od severu. (dobová pohlednice, první třetina 20. století)

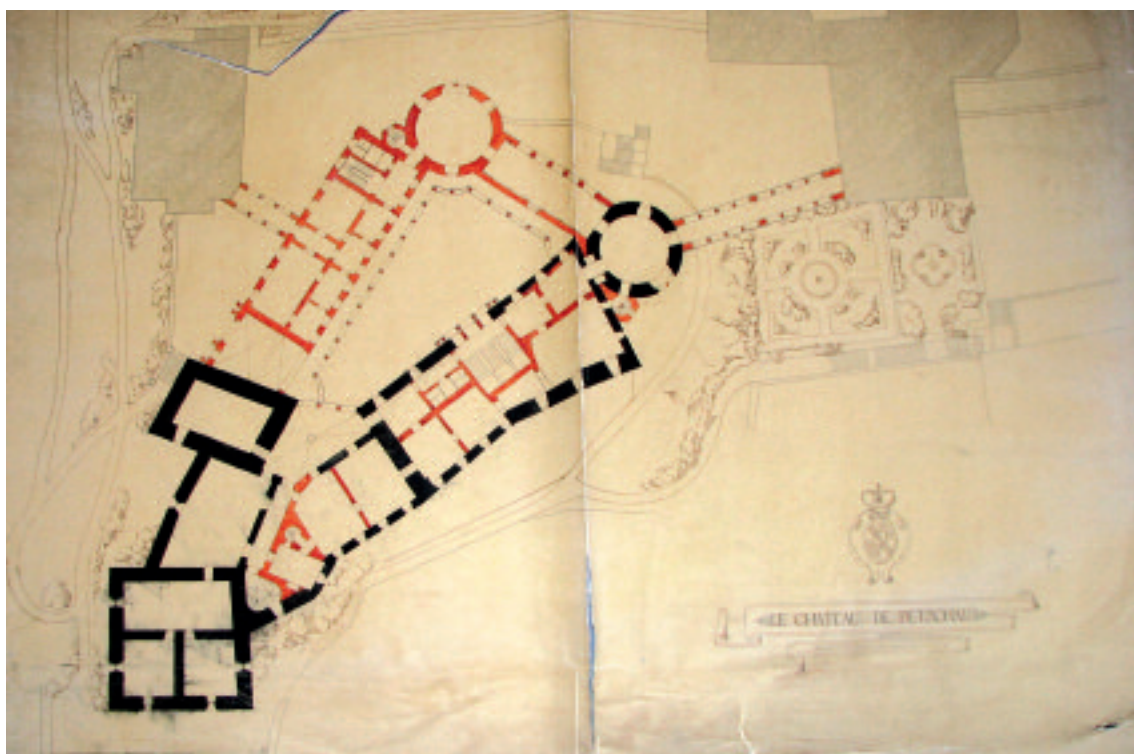
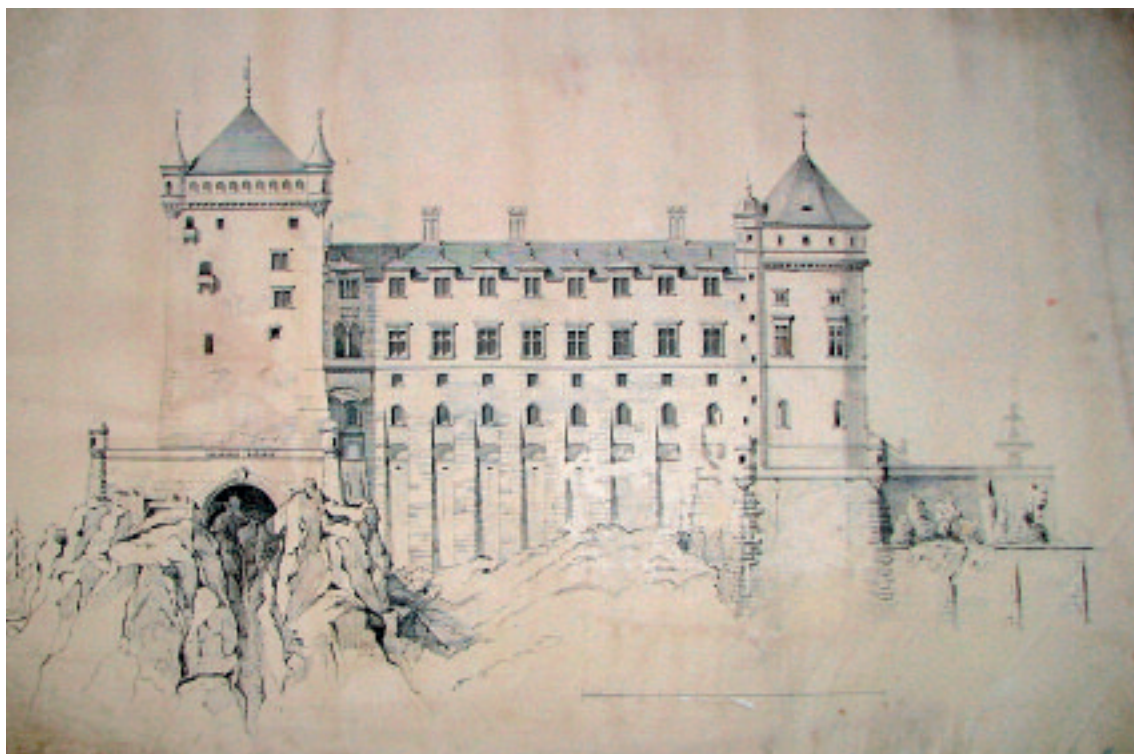


PETSCHAU.



PETSCHAU - Schloss

(15-17)

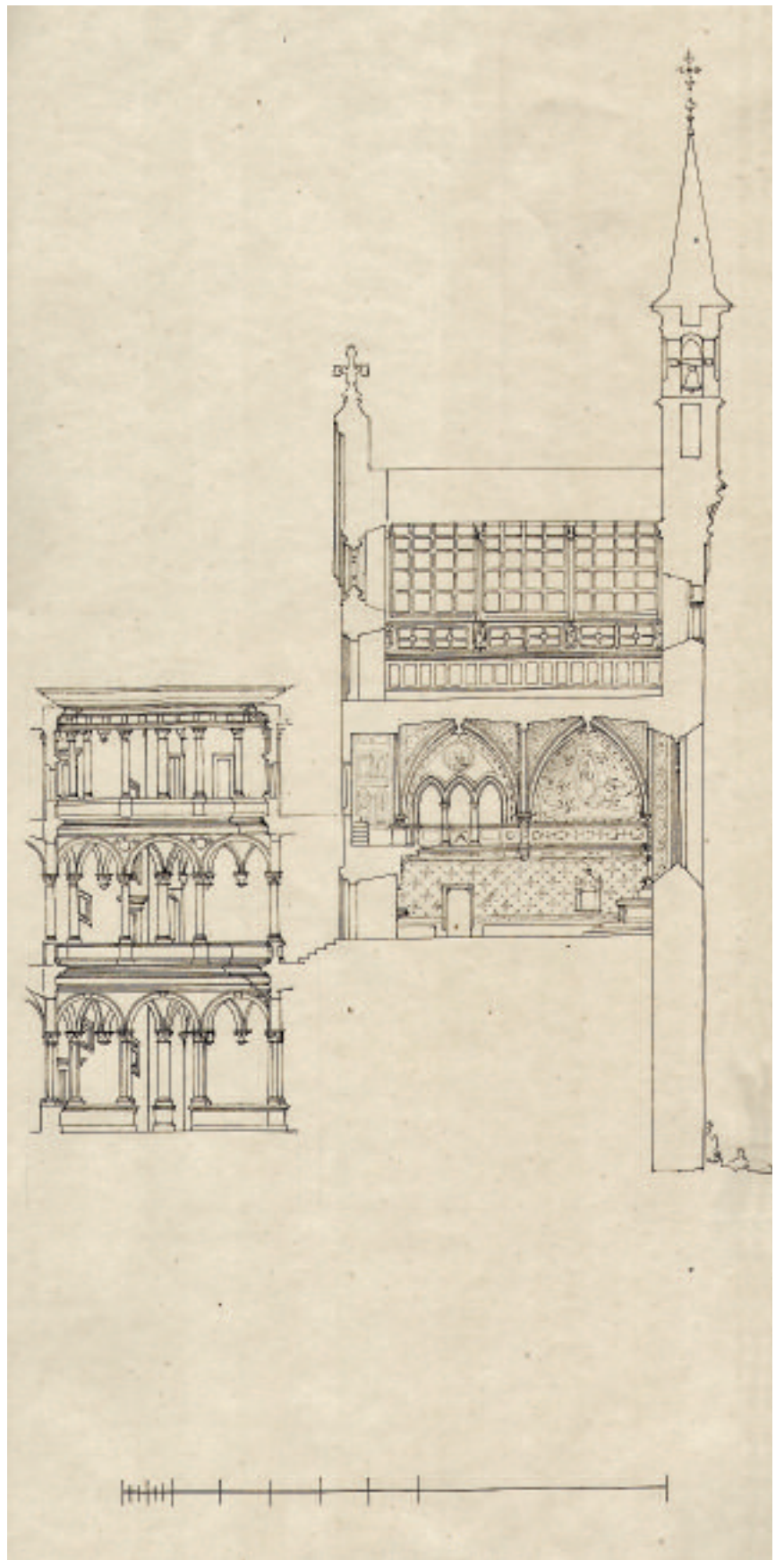


(18, 19)

Obr. 18. Nerealizovaný návrh romantické přestavby hradu Bečova, pohled od západu. (architekt Josef Zítek, 60. léta 19. století)

Obr. 19. Nerealizovaný návrh romantické přestavby hradu Bečova, půdorys hradu s doplňovanou zástavbou. (architekt Josef Zítek, 60. léta 19. století)

Obr. 20. Nerealizovaný návrh romantické přestavby hradu Bečova, detaily radikální přestavby kaplové věže a interiéru kaple Navštívení Panny Marie. (architekt Josef Zítek, 60. léta 19. století)



(20)



(21)

Obr. 21. Pohled na hrad Bečov od jihozápadu. (dobová pohlednice 30. léta 20. století)

Obr. 22. Pohled na hrad Bečov od západu. (70. léta 20. století)



(22)



(23)

Obr. 23. Pohled na hrad a město Bečov nad Teplou od západu. (70. léta 20. století)

Hodnoty bečovského hradu

Hrad Bečov si shodou vzácných dějinných okolností zachoval neobvykle vysokou míru architektonické, materiálové a výtvarné autenticity. To jsou zásadní hodnoty, jež mají velký potenciál kulturně-historický, výpovědní, prezentační, vzdělávací i sociální.

Zcela autentická je goticko-renesanční dispozice všech tří staveb, tj. donjonu, kaplové věže a spojovacího traktu.

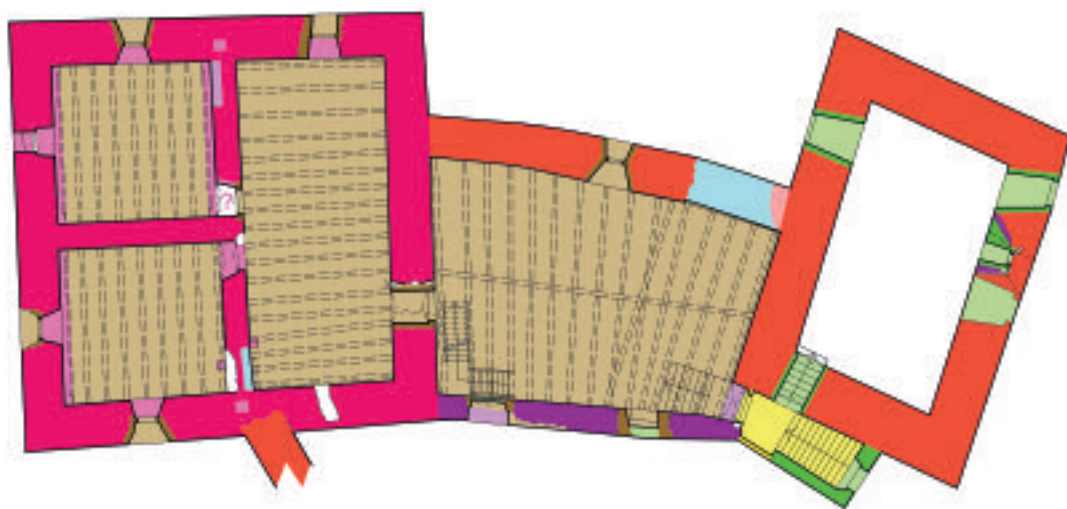
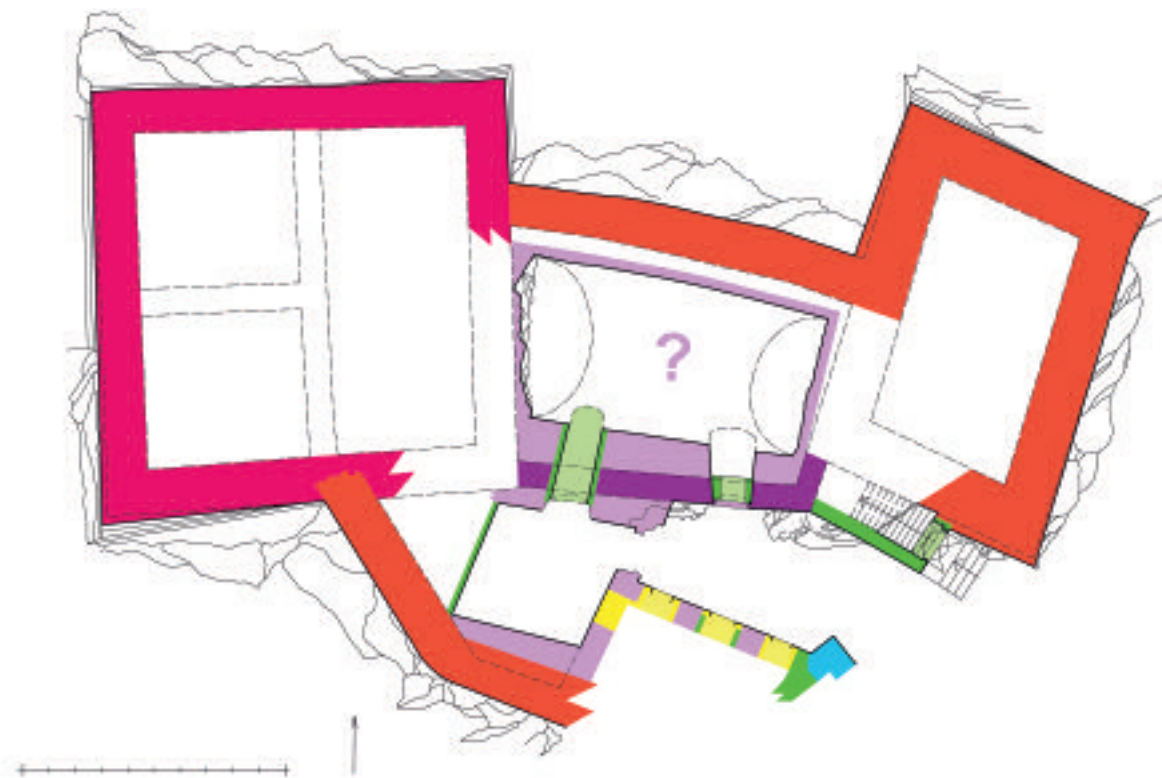
V zásadě nenarušena zůstala původní interiérová dispozice velkého donjonu. Je paralelou té, která se v poněkud náročnější variantě uplatnila u donjonu královského hradu Karlštejna (Mariánská věž). Podle uspořádání původních komunikací představují zdejší byty tzv. apartmány s hierarchizovaným přístupem. Řadí se tak do vrstvy nejstarších dosud poznaných rezidencí tohoto typu v Čechách, kterým stojí v čele právě rezidence karlštejnského paláce římského císaře a českého krále Karla IV. (Jan Anderle, 2008).

Klíčovou památkovou hodnotu má kaplová věž s bohatě zdobeným interiérem dodatečně vložené kaple Navštívení Panny Marie (vzácné nástěnné malby z poloviny 14. století), jež patří mezi nejvýznamnější a nejlépe zachované hradní kaple středověkého založení ve střední Evropě.

Rozsah, v jakém se v bečovském hradu zachovaly historické konstrukce, detaily a zejména interiérové i exteriérové omítky z padesátých let 14. století, včetně pozoruhodné výmalby ve vnitřních prostorách, je pro daný druh stavby zcela mimořádný. Výjimečný je také soubor dřevěných součástí stavby, malovaných trámových stropů z roku 1356, vestavěných policových nik, sedátek v okenních nikách apod. Zachovány zůstaly stopy původních vertikálních komunikací, dobře lze též sledovat vývoj topidel od počáteční výstavby až po období renesance.

Soubor nástěnných maleb v kapli, vytvořený do sedmdesátých let 14. století, je námětově přímo spojen s dvorským uměním doby Karla IV. U nás zcela unikátním prvkem je zde původně stavebně oddělený prostor pod tribunou, zastropený dvěma poli žebrové křížové klenby, který podle dosavadních výsledků výzkumu obsahoval tumbu a byl zřejmě rodovým pohřebním místem Rýzmburků. Výklad funkce tohoto prostoru je pro fragmentárnost sledované situace předmětem průběžných odborných diskusí.

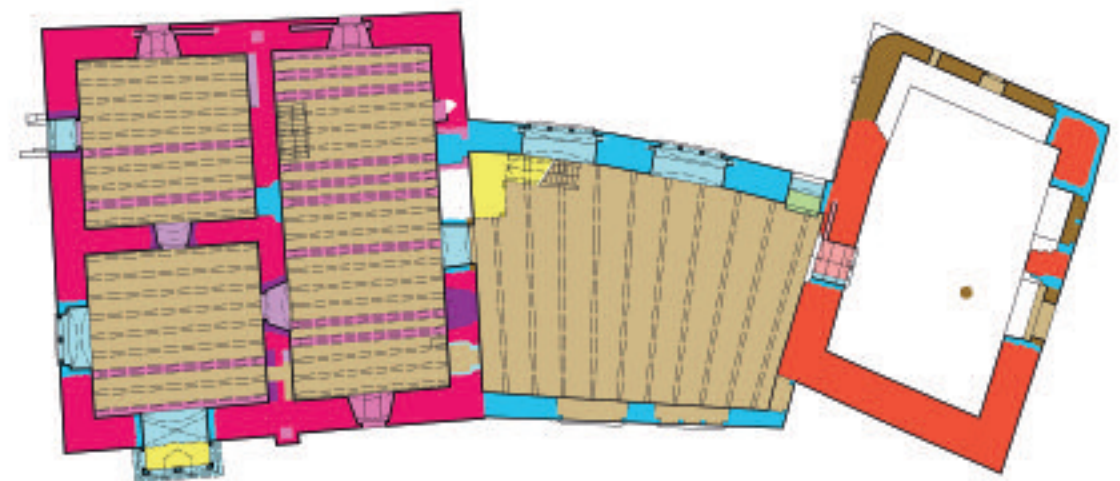
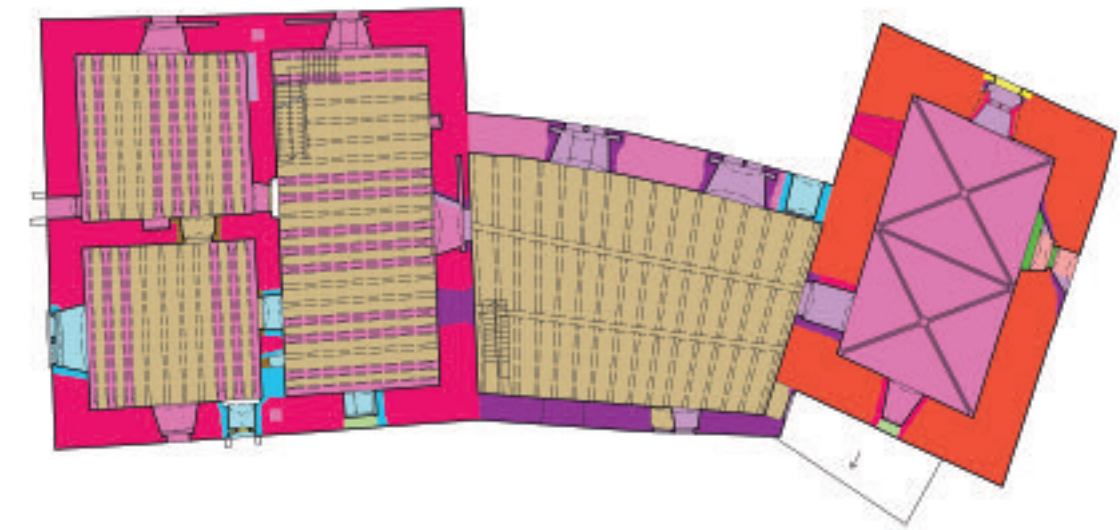
Hradní areál se tedy díky svým architektonickým, výtvarným a typologickým hodnotám a především díky své v podstatě nedotčené středověké podobě řadí mezi nejautentičtější, a tedy i nejvýznamnější památky této kategorie nejen v České republice, ale bezesporu i ve střední Evropě. Následováníhodný postup konzervace tohoto unikátu, společně s novým způsobem prezentace hradu i postupů péče o něj, jsou příslibem zhodnocení objektu, které bude mít jistě i mezinárodní dopad.



(24, 25)

Obr. 24. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys sklepa. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce.
(Jan Anderle, 2009)

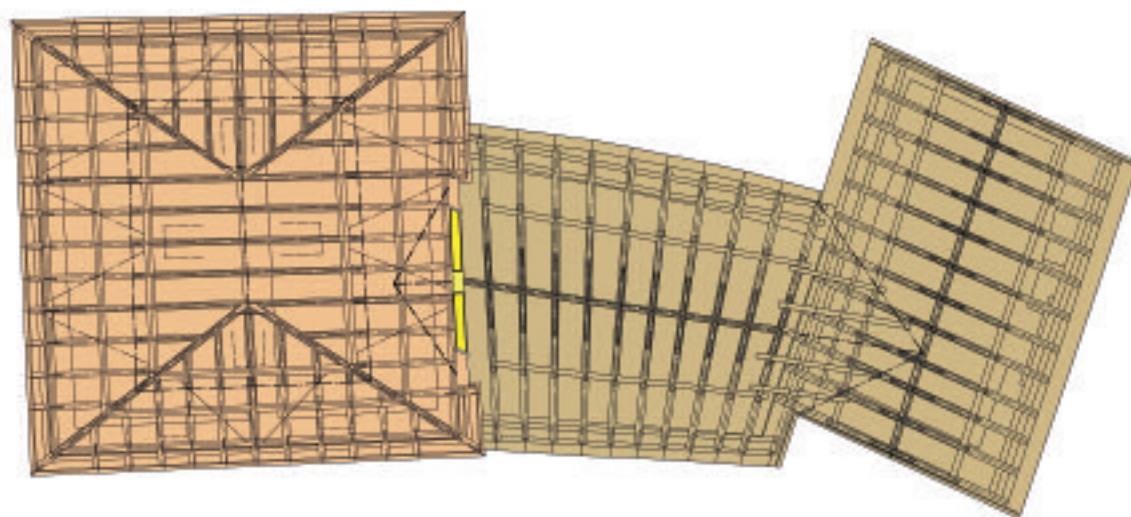
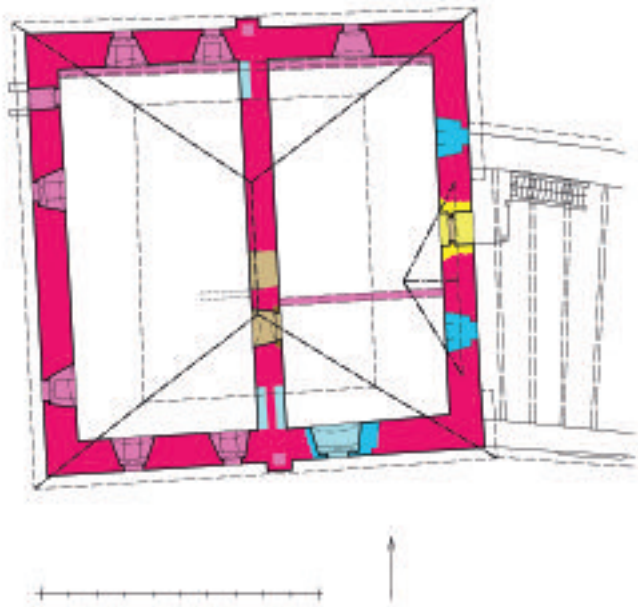
Obr. 25. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys 1. podlaží. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce.
(Jan Anderle, 2009)



(26, 27)

Obr. 26. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys 2. podlaží. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce. (Jan Anderle, 2009)

Obr. 27. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys 3. podlaží. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce. (Jan Anderle, 2009)



(28, 29)

Obr. 28. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys 4. podlaží donjonu. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce.
(Jan Anderle, 2009)

Obr. 29. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, půdorys krovů. Legenda jednotlivých stavebních fází na záložce.
(Jan Anderle, 2009)

Současný stav a potenciál hradu

Bečovský hrad zůstal ušetřen rozsáhlejší stavební aktivity od doby baroka až po celé období 19. a 20. století, což ovšem na druhé straně znamená, že se do současnosti zachoval v dosti zchátralém stavu. To je také hlavní důvod, proč ony stavebně minimálně dotčené hradní prostory neměly dodnes konkrétní využití a proč nejsou dosud zpřístupněny v běžném návštěvnickém provozu.

Potenciál tohoto rozsáhlého hradu významně narostl v souvislosti s faktem, že se počet takto zachovaných a moderními úpravami nedotčených památek v průběhu 20. století postupně značně redukoval. To bylo dáno rozsahem novodobých stavebních úprav, proměnami funkce jednotlivých staveb, nevhodnou aplikací moderních materiálů a technologií a v neposlední řadě i nadměrnou restaurátorskou činností let minulých.

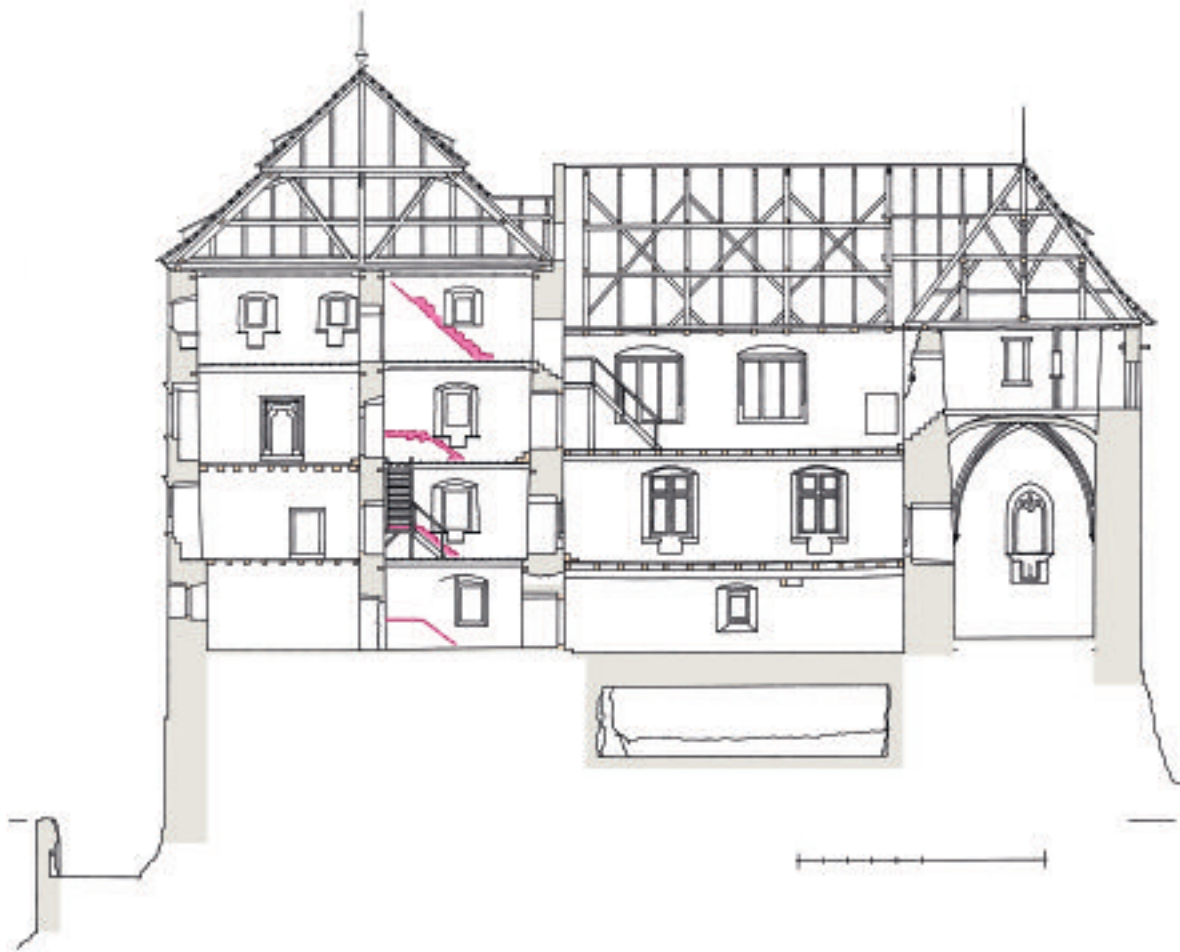
Důležitou vlastností stavebního organismu je vrstevnatost díla, jež tu vznikla koexistencí středověké stavby a renesančních či barokních zásahů, přičemž další dodatečné provozní úpravy interiérů byly do té míry minimalizovány, že uchovaly podstatnou část středověké a raně renesanční stavební struktury v relativně nedotčeném stavu.

Tato struktura musí zůstat zachována. Současně budou respektována všechna přirozená lokální poškození daná opotřebáváním stavby v průběhu staletí, což znamená, že bude zcela jednoznačně zachována velmi působivá poetika a hodnota starobylosti (cena stáří).

Silný apel na mimořádnou zodpovědnost při zachování této památky je zcela na místě i z toho důvodu, že právě nepřestavěné, autentické památky mají jedinečnou schopnost oslovovat odbornou i laickou veřejnost, probouzet profesní zájem a výrazně posilovat vztah ke kulturnímu dědictví i místu.

Významný potenciál obsahuje připravovaná prezentace hodnot bečovského hradu formou řízeného dobrodružství při poznávání jeho stavební historie, pojímaná diferencovaně podle typu návštěvníků (vzdělání, věk, sociální zařazení, profesní zaměření).

Hodnotou a potenciálem tedy není jen sama památka nebo postup jejího studia a konzervace, ale také využití a zúročení tohoto procesu při prezentačních, vzdělávacích a výchovných aktivitách.



(30)

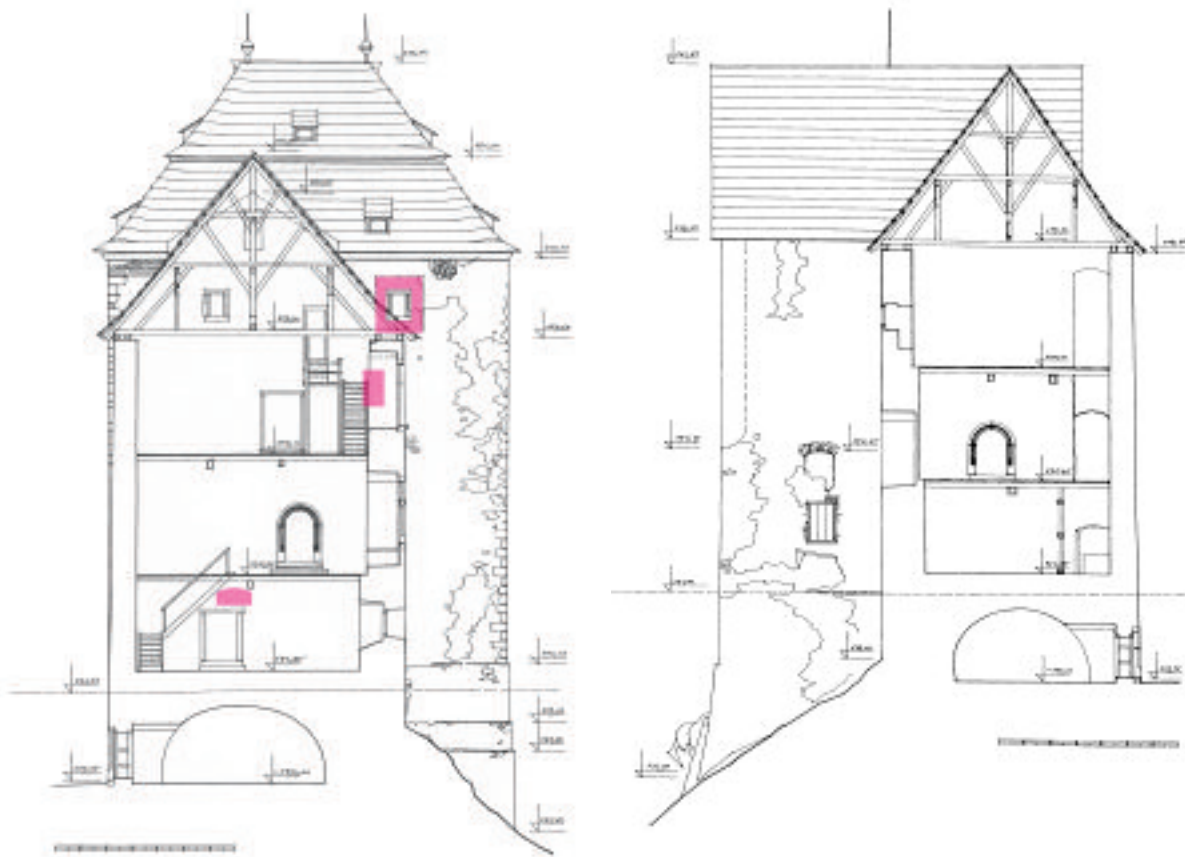
Obr. 30. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, podélný řez. Červeně jsou zvýrazněna místa původních středověkých vertikálních komunikací. (Jan Anderle, 2009)

Obr. 31. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, jižní průčelí. Červené plochy s pozůstatky gotických omítkových okenních paspart, fialové plochy s relikty okenních paspart z roku 1524, zelená plocha vyznačuje stopu zbořené klasicistní zástavby sousedního objektu. (Jan Anderle, 2009)

Obr. 32. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, severní průčelí. Červené plochy s pozůstatky gotických omítkových okenních paspart, fialové plochy s relikty okenních paspart z roku 1524, modré plochy vyznačují vchody do zaniklého vřetenového schodiště, které propojovalo sály v 1. a 2. podlaží spojovacího křídla, vlevo nahoře pozůstatek renesančního okna. (Jan Anderle, 2009)



(31, 32)

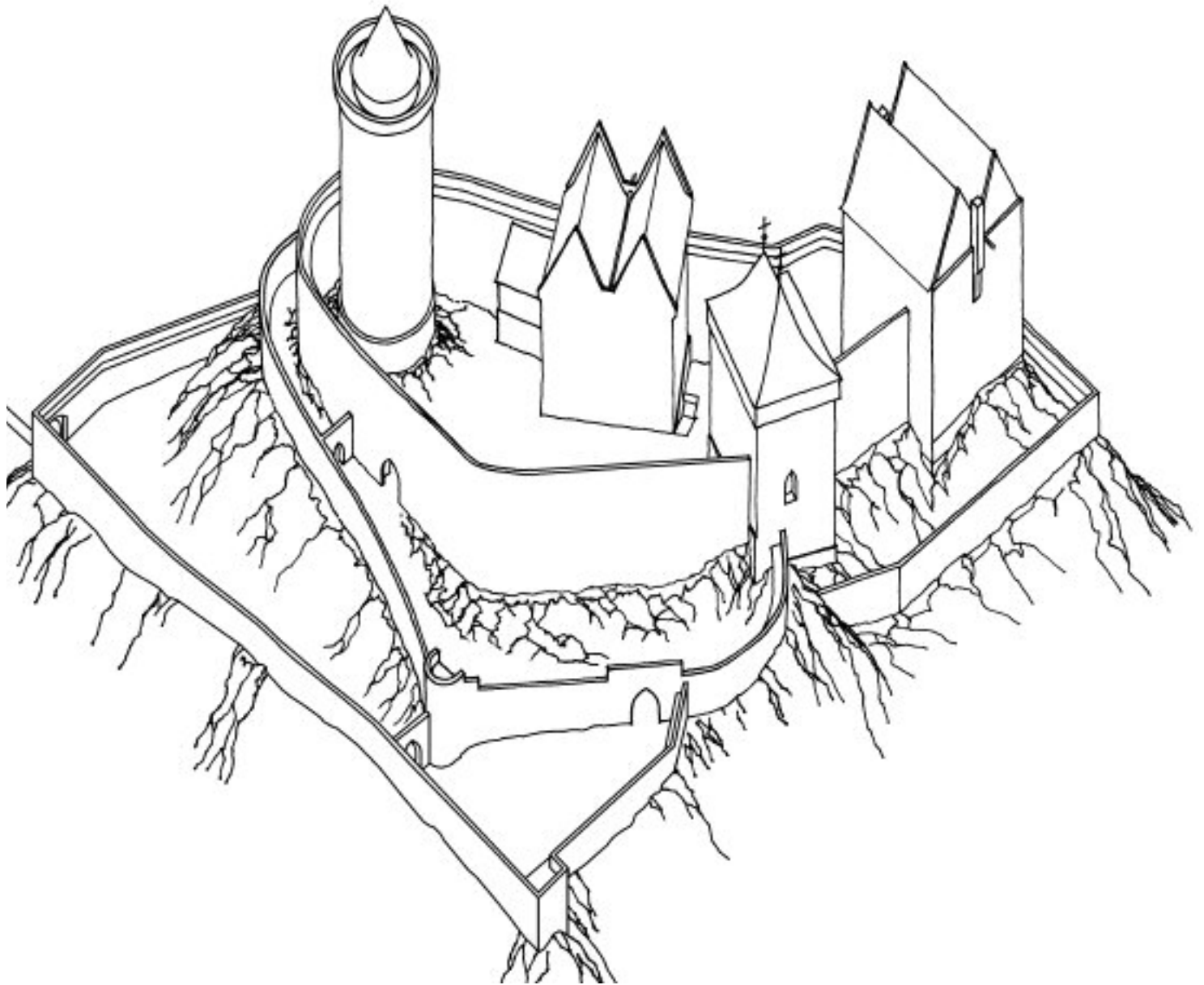


(33, 34)

Obr. 33. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, příčný řez s pohledem na západ. Červené plochy s pozůstatky gotických omítkových okenních paspart a paspart lemujících vstup na ochoz hradby. (Jan Anderle, 2009)

Obr. 34. Stavebněhistorický vývoj hradu Bečova, příčný řez s pohledem na východ. (Jan Anderle, 2009)

Obr. 35. Ideální rekonstrukce podoby jádra hradu Bečova do doby na konci 14. století, na axonometrii vpravo jsou zobrazeny hmoty donjonu a kaplové věže ještě před výstavbou spojovacího křídla. (Jan Anderle, 2002)



(35)



(36)

Obr. 36. Partie nároží jižního průčelí renesančního spojovacího křídla s pozoruhodnými detaily zazděných monumentálních oken, s řadou autentických prvků a se stopami konstrukcí přilehlého klasicistního domu, zbouraného neuváženě koncem 60. let 20. století. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

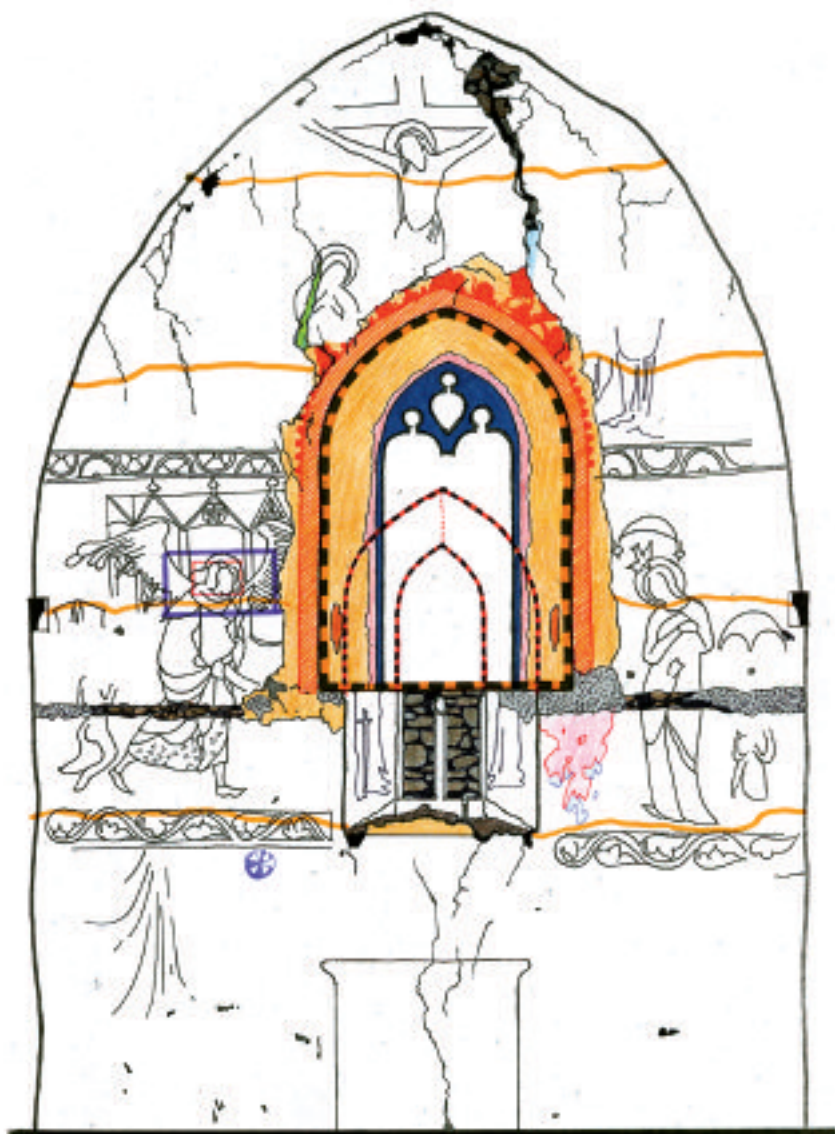
Projekt je založen na premise, že proces poznávání a záchranu autentické památky představuje pozoruhodný a přínosný děj, navíc často dobrodružný, a že významným a vzácným exponátem je památka samotná. Důležité je ztotožnit se s myšlenkou, že právě náročný a dlouhodobý proces poznávání a záchranu nebude omezovat návštěvníkový provoz, ale že se naopak účast veřejnosti na tomto procesu stane součástí prezentace této významné památky. Podstatná část cesty se tedy stane cílem.

Metody pro naplnění projektu jsou za současného nedostatku přiměřených finančních prostředků na obnovu památek koncipovány právě s přihlédnutím k podmínkám omezeného financování procesu konzervace. Jsou postaveny na zaujetí zúčastněných pro závažný úkol, na mezioborové spolupráci základního týmu a na kooperaci s širším okruhem těch, kteří sdílejí společné hodnoty, ztotožňují se s cílem, jsou schopni svojí odborností a zkušenostmi garantovat vysokou kvalitu a kteří společnou aktivitou rozšiřují skupinu spolupracovníků. Zkrátka na lidech, ochotných přistoupit k danému úkolu s respektem a podle svých možností se do společného díla zapojit na vysoké profesní úrovni, avšak vždy s respektem k cílům projektu. Jde o spolupráci „tvrdšíjně zaujatých“, a navíc o proces zjevně mezigeneračního charakteru.

Součástí projektu jsou tyto základní úkoly:

- Citlivá konzervace, rozsahem a způsobem specifikovaná tak, aby se u dosud nepřístupných prostor hradu zachovala maximální autenticita a výpovědní hodnota z hlediska stavebněhistorického.
- Souběžně prováděné výzkumy zajišťující hlubší poznání stavu a výjimečných hodnot památky (s minimálním použitím destruktivních metod).
- Nalezení a realizace optimálního způsobu prezentace dosud nepřístupného výjimečného architektonického souboru bečovského hradu (pro laickou i odbornou veřejnost).
- Využití procesu poznávání a konzervace pro vzdělávání budoucích architektů, památkářů, restaurátorů a dalších specialistů.
- Vytvoření vzorové situace, která bude vhodná pro následování při záchraně dalších autentických památek a kulturního dědictví obecně.

Aplikované metody a postupné kroky vedoucí k dosažení cíle přitom nelze striktně oddělovat. Přínosem projektu záchranu a paralelní prezentace bečovského hradu je právě propojenost, součinnost a koexistence celého souboru metod, které se navzájem podporují a ve výsledné efektivitě umocňují.



(37)

Obr. 37. Výsek z restaurátorského průřezu kaple Navštívení Panny Marie; severní stěna; zakres stavební situace s rozvrhem nástěnné malby a se zakreslením poruch. Rozšíření a zvětšení hrotitého kružbového okna je jedním z nečetných stavebních zásahů z konce 19. století. Žluté horizontální linie vyznačují pracovní díly při omítání. (Tomáš Berger, Tomáš Záhoř, 2005–2008)

Obr. 38. Pohled do interiéru kaple Navštívení Panny Marie dokumentuje stav a výzdobu severní stěny s gotickou nástěnnou malbou z poloviny 14. století. Pod okenním otvorem je stopa odstraněné podlahy, jež byla do interiéru kaple vložena v době, kdy prostor sloužil jako sýpka. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)



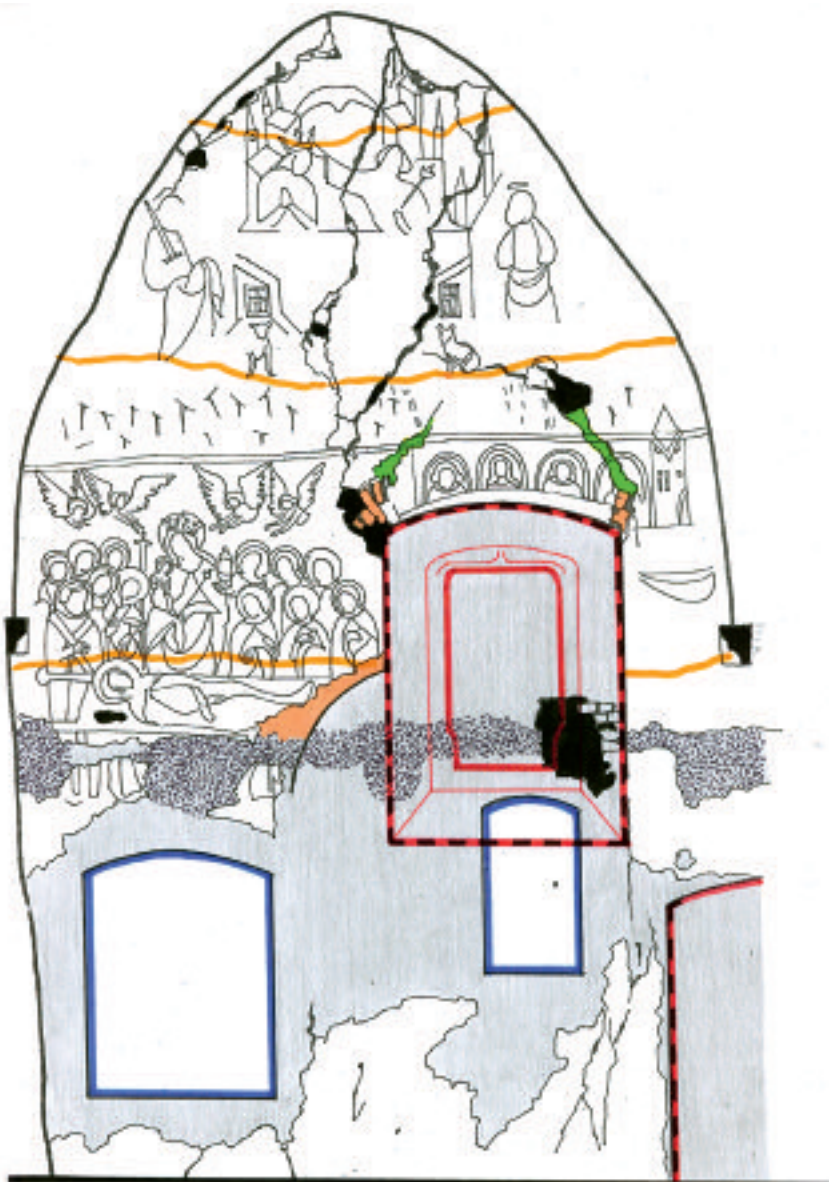




(40)

Obr. 39. Malířská výzdoba severní stěny kaple Navštívení Panny Marie. Gotická nástěnná malba s výjevem Zvěstování byla vytvořena technikou al secco; dosud nerestaurováno, provedeno pouze záchranné zajištění ohrožených omítek a maleb. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 40. Obraz severní stěny interiéru kaple Navštívení Panny Marie detailně dokumentuje malířskou výzdobu a technický stav interiéru na začátku 20. století, dokládá minimum změn za období téměř sta let. (Ernst Steidl, 1918)



(41)

Obr. 41. Výsek z restaurátorského průřezu kaple Navštívení Panny Marie; východní stěna; zakres stavební situace s rozvrhem nástěnné malby a se zakreslením poruch. Modře jsou vyznačeny barokní úpravy s rozšířením počtu okenních otvorů. Červeně vyznačený okenní otvor je skrytý v dutině za zděnou plentou. Žluté horizontální linie vyznačují pracovní díly při omítání. (Tomáš Berger, Tomáš Záhoř, 2005–2008)

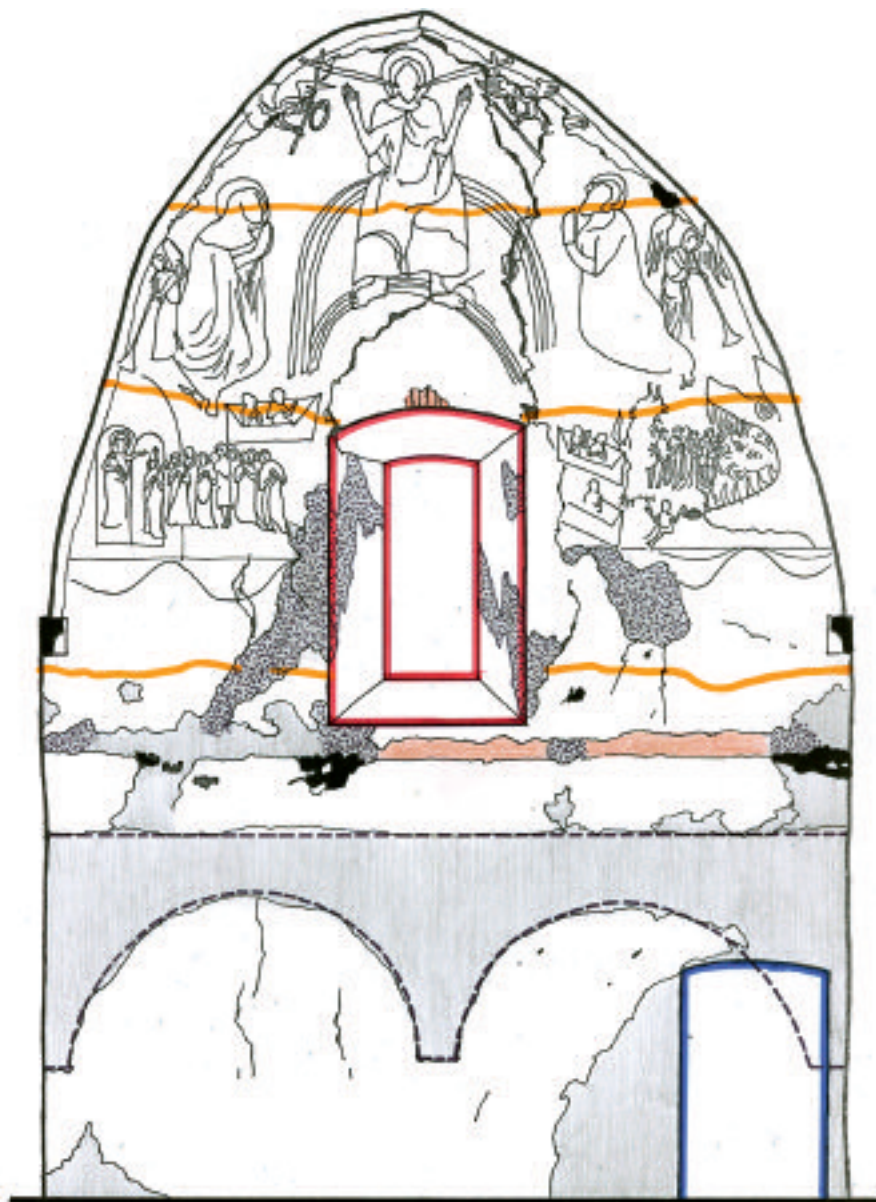
Obr. 42. Malířská výzdoba východní stěny kaple Navštívení Panny Marie v kontextu se stavební situací. Gotická nástěnná malba s výjevem Smrt sv. Kláry pochází z poloviny 14. století. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 43. > Detail malířské výzdoby východní stěny kaple Navštívení Panny Marie. Gotická nástěnná malba s výjevem Smrt sv. Kláry byla vytvořena technikou al secco, přičemž byla pro malby užita řada vzácných pigmentů (např. mletý azurit a malachit); dosud nerestaurováno, od roku 1993 postupně provedeno pouze prvotní záchranné zajištění ohrožených omítek a maleb. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)







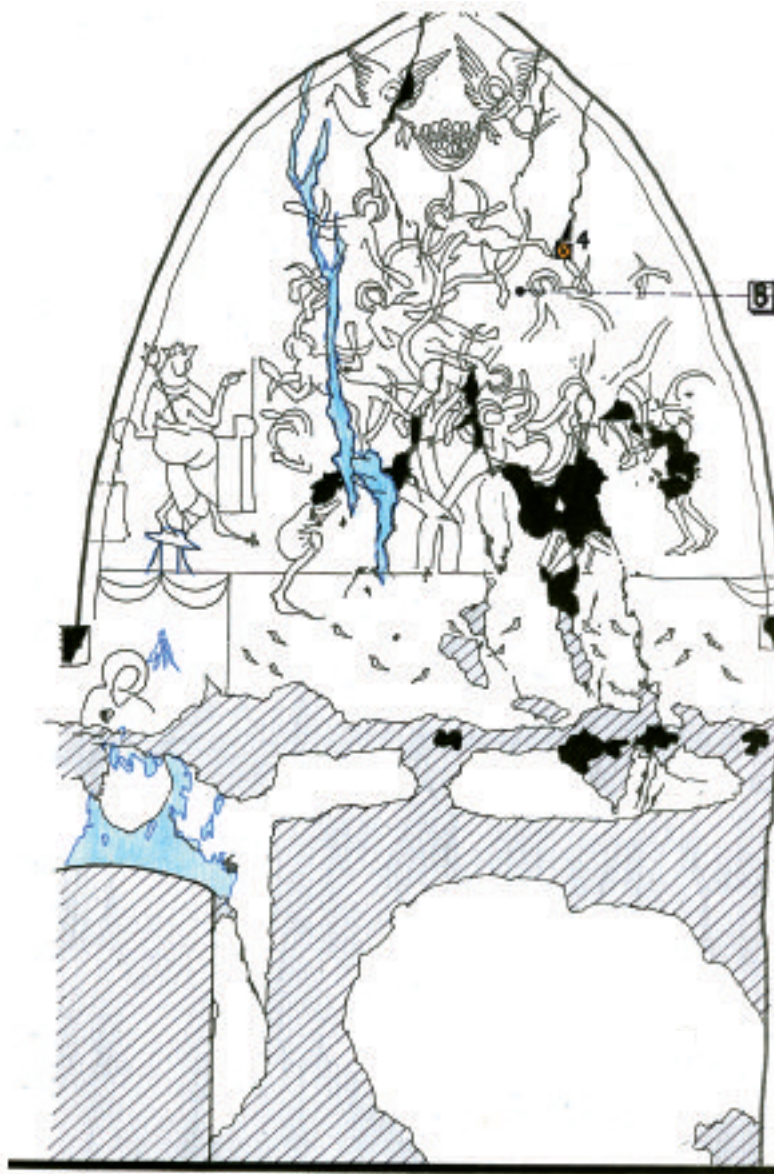


(44)

Obr. 44. Výsek z restaurátorského průzkumu kaple Navštívení Panny Marie; jižní stěna; zákres stavební situace s rozvrhem nástěnné malby a se zakreslením poruch. Červeně je vyznačen původní vstup na emporu kaple (zbouráno), modře je vyznačen dodatečně proražený vstup z barokní doby. Žluté horizontální linie vyznačují pracovní díly při omítání. (Tomáš Berger, Tomáš Záhoř, 2005–2008)

Obr. 45. Pohled do interiéru kaple Navštívení Panny Marie dokumentující stav a výzdobu jižní stěny a klenby s gotickou nástěnnou malbou z poloviny 14. století. Nástěnná malba zachycuje výjev Posledního soudu. Pod původním nástupem na emporu je stopa odstraněné podlahy, která byla do kaple vložena v době, kdy prostor sloužil jako sýpka. Malířská výzdoba dosud nerestaurována, od roku 1993 postupně provedeno pouze prvotní záchranné zajištění ohrožených omítek a maleb. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)





(46)

Obr. 46. Výsek z restaurátorského průzkumu kaple Navštívení Panny Marie; východní stěna; zakres stavební situace s rozvrhem nástěnné malby a se zakreslením poruch. Nástěnná malba je tématicky zaměřená na výjev Umučení desetitisíců rytířů. (Tomáš Berger, Tomáš Záhoř, 2005–2008)

Obr. 47. Detail malířské výzdoby východní stěny kaple Navštívení Panny Marie. Gotická nástěnná malba s výjevem Umučení desetitisíců rytířů byla vytvořena technikou al secco, přičemž byla pro malby užita řada vzácných pigmentů (např. mletý azurit a malachit). Jak potvrdila analýza tmelů v trhlinách, destrukce v omítce jsou staršího data (trhliny jsou stabilizované) a jejich původ je spojován se zemětřesením doloženým v roce 1741 a s odstřelem hradby v bezprostřední blízkosti kaple, který se uskutečnil po roce 1841; dosud nerestaurováno, od roku 1993 postupně provedeno pouze prvotní záchranné zajištění ohrožených omítek a maleb. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 48. > Pohled do klenby kaple s provizorním zajištěním profilovaných svorníků. Je nutné zdůraznit, že kaplová věž s bohatě zdobeným interiérem (vzácné nástěnné malby z poloviny 14. století) patří mezi klíčové hodnoty památky – dodatečně vložená kaple Navštívení Panny Marie se svou výzdobou řadí mezi nejvýznamnější a nejlépe zachované hradní kaple středověkého založení ve střední Evropě. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)









(49, 50)

Řešení z hlediska finančního

Technický stav (zchátralost), nevyužívané volné prostory hradu a potřeba záchranné činnosti v rozsahu celé stavební struktury, exteriéru i interiéru, by mohly svádět k naplánování jednorázové a velkoryse koncipované akce celkové obnovy i k volbě standardně pojatého způsobu využití, jak je u tohoto typu památek obvyklé. Právě tato nejčastěji uplatňovaná cesta paradoxně představuje zároveň to největší nebezpečí pro autenticitu památky. Příliš velkoryse pojatá jednorázová obnova by vyžadovala nejen velké finanční prostředky, ale též zapojení značných stavebních a restaurátorských kapacit. To by vyvolalo mnoho problémů spojených s rizikem kulturních ztrát (jak je známo z četných příkladů z praxe). Živelné komplexní stavební obnově je zapotřebí vytvořit účinné bariéry.

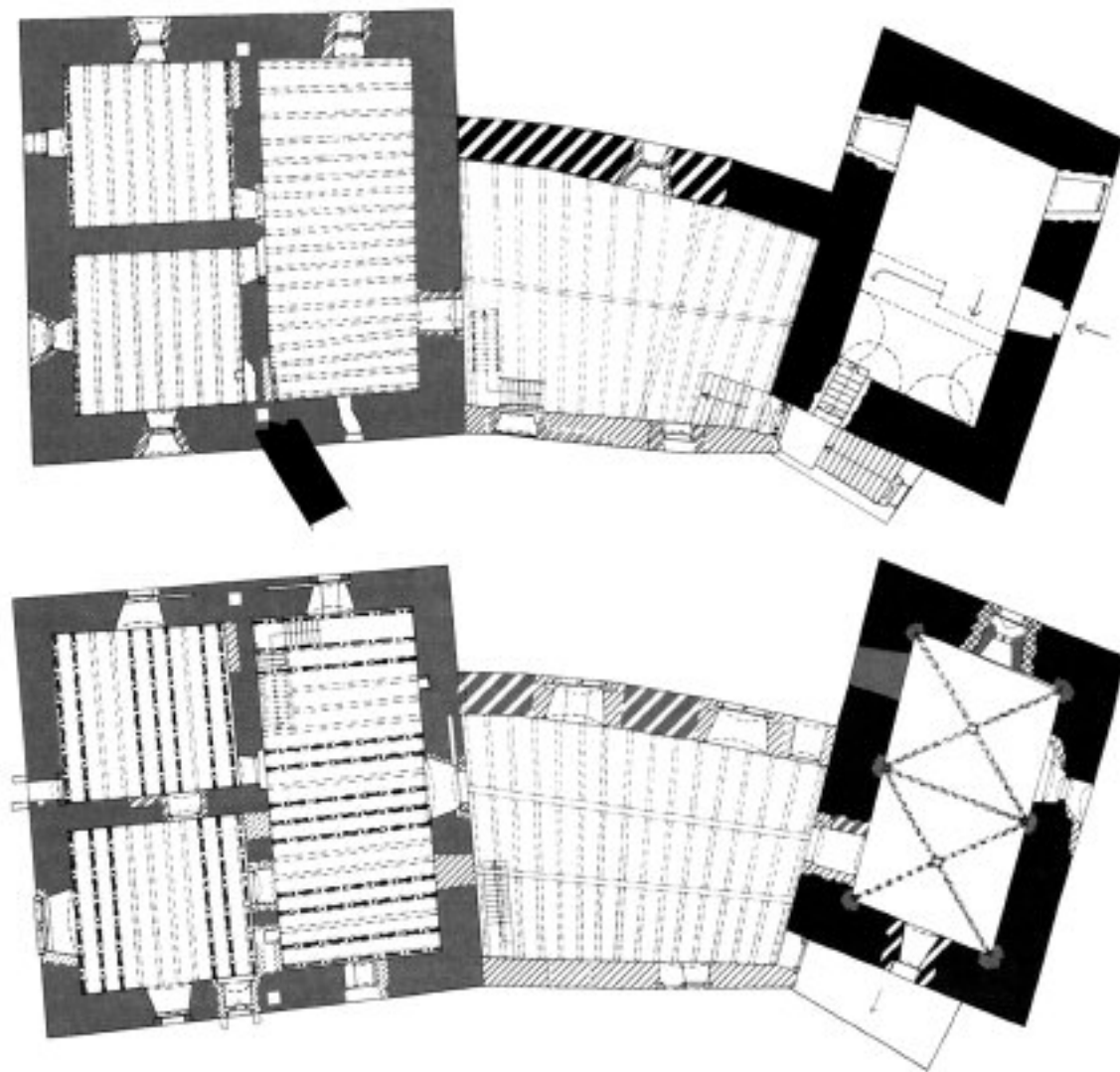
Cílem není získat velký objem peněz na jednorázovou restaurátorskou akci, nýbrž postupovat podle potřeb ohleduplné konzervace památky, přičemž hlavní důraz musí být kladen na záchranu autentické materie a její citlivou stabilizaci. Jde tedy o posuny v prioritách: konzervace je rozložena do menších ročních objemů činnosti, a tedy i do menších, z hlediska efektivnosti lépe kontrolovatelných finančních prostředků.

Jsme přesvědčeni, a dlouholetá zkušenost v oboru ochrany památek tomu nasvědčuje, že pouze konzervace pojímaná jako proces, a ne jako jednorázová akce poskytuje záruky efektivního využití prostředků a minimalizace ztrát na kulturních hodnotách.

Financování musí být vícezdrojové, pravidelné (průběžné) a z hlediska efektivnosti soustavně sledované. Hlavními zdroji pro financování jsou stát (dotace Ministerstva kultury ČR), kraj, město, spoluúčast neziskových organizací a privátní podpora.

Obr. 49, 50. Pohled do prostých, ale vysoce působivých interiérů místností donjonu. Barokní úpravy a minimalizované zásahy z 19. století (tesařské zárubně, podlahy a část stropů) mají svoji historickou hodnotu a jsou z hlediska architektonického a vizuálního plně kompatibilní se středověkým obrazem hradu. Silná výpovědní hodnota areálu byla uchována i tím, že prostory hradu nebyly po hospodářské přestavbě dotčeny dalšími opakovanými doprovodnými utilitárními úpravami (např. budováním inženýrských sítí či elektrifikací). Úsporně pojatá přestavba pro hospodářské účely zůstala zafixována po několik staletí až do současnosti (objekty nebyly ve svém standardu dodatečně vylepšovány a byly ušetřeny nákladných rekonstrukčních aktivit, jak bylo typické zejména pro období druhé poloviny 20. století). Uzavřenost a nepřístupnost hradních objektů přinesla své plody tím, že hrad nebyl více než sto let předmětem renovačních činností. Tuto charakteristiku a náleзовou situaci je nutné plně respektovat. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

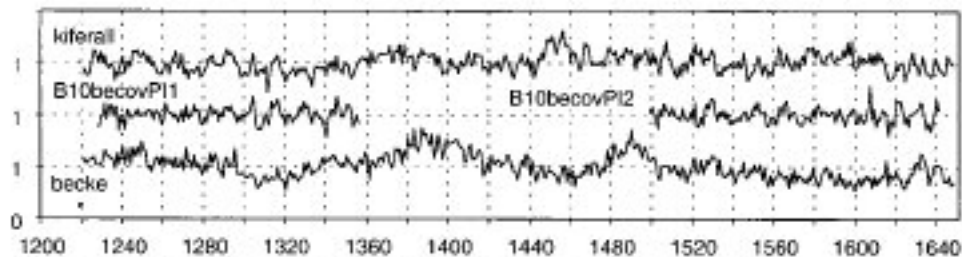




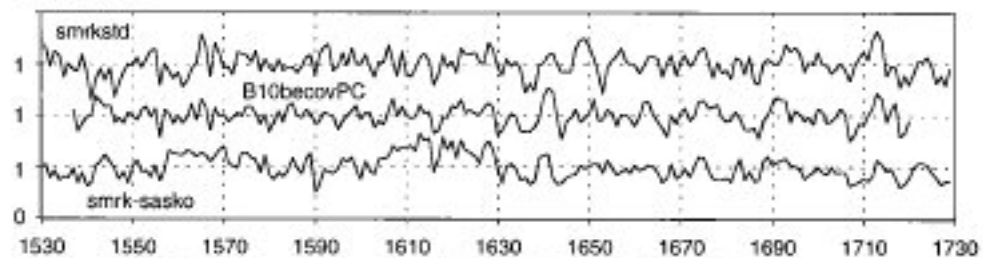
(52, 53)

Obr. 51. Typický obraz interiérů hradu Bečova. Archaická stropní trémová konstrukce byla osazena ve všech prostorách hradu na roznášecí fošnu, přičemž část stropů je středověkého původu, část pochází z doby barokní hospodářské přeměny hradu, kdy byly ve všech prostorách zbudovány také nové prkenné podlahy. V interiérech se ve velkém rozsahu dochovaly gotické omítky, prosté či zdobené nástěnnými malbami, přičemž počet druhotných přemaléb vápenným líčkem a rozsah poškození jsou minimální. Místo se zachovaly gotické povrchy omítek bez jakýchkoliv dodatečných zásahů a přemaléb. (foto Věroslav Škrabánek, 2008)

Obr. 52, 53. Ukázka z dendrochronologického průzkumu; půdorysy 1. a 2. podlaží hradu s vyznačením stavebních etap a stáří stropních konstrukcí. Silně čerchovanou čarou je vyznačen rozsah dochovaných gotických stropních trámů s datací kolem roku 1356. (Jan Anderle, Josef Kyncl, 2002)



Obr. 35: Srovnání obou bečovských sumárních chronologií borovice se standardem borovice pro Německo (kieferall) se středoevropskou standardní chronologií jedle (becke).



Obr. 36: Srovnání bečovské sumární chronologie smrku se standardy smrku pro ČR (smrkstd) s Horní Sazkou (smrk-sasko).

(54)

Obr. 54. Ukázka z dendrochronologického průzkumu hradu. Ad 35) Srovnání obou bečovských sumárních chronologií borovice se standardem borovice pro Německo (kieferall) a se středoevropskou chronologií jedle (becker). Ad 36) Srovnání bečovské sumární chronologie se standardy smrku pro Českou republiku (smrkstd) a pro Horní Sasko (smrk-sasko). (Jan Anderle, Josef Kyncl, 2002)

Obr. 55. Ukázka z dendrochronologického průzkumu hradu. Tabulka s přehledem výsledků datování jednotlivých prvků stropních a krovových konstrukcí. Dvě hvězdičky u letopočtu vyjadřují vysoce spolehlivé datování, jedna hvězdička spolehlivé datování a letopočet uvedený bez označení hvězdičkou lze považovat pouze za hypotetický, neboť datování nesplňuje požadavek statistické spolehlivosti. (Jan Anderle, Josef Kyncl, 2002)

číslo vzorku	prvek	dřevina	počet letokruhů	poslední letokr.
Bečov – horní hrad, spojovací křídlo				
přízemí, strop				
b118	severojižní průvlak	b	126	1639**
b119	východozápadní průvlak	s	85	1641**
I. patro, stropní trámy (počítáno od západu)				
b101	první	b	45	(1632)
b102	druhý	b	120	1637**
b103	třetí	s	51	1641**
b104	čtvrtý	s	90	1634**
b105	pátý	s	94	1641**
b106	šestý	b	127	1640**
b107	sedmý	b	107	1638**
b108	osmý	s	64	1641**
b109	devátý	b	—	—
b110	desátý	b	—	—
b111	jedenáctý	b	—	—
b112	dvanáctý	b	134	1641**
b113	třináctý	s	76	1641**
b114	čtrnáctý	b	110	1623**
b115	patnáctý	b	122	1641**
b116	severní průvlak	s	71	1622**
b117	jižní průvlak	s	95	1631**
krov (počítáno od západu)				
b155	sloupek, 1. plná vazba	b	131	1640**
b156	sloupek, 2. plná vazba	b	113	1632**
b157	sloupek, 4. plná vazba	b	112	1633**
b158	střední průvlak	s	82	1640**
b159	S šikmá vzpěra, 2. plná vazba	s	29	1641**
b160	S krokev, 2. plná vazba	s	41	1641**
b161	vazný trám, 1. plná vazba	s	82	1640**
Bečov – horní hrad, kaple				
přízemí, jižní zeď				
b176	střední příčka rámu okna	s	32	—
podlaha nad kaplí				
b200	řezaný vzorek	s	59	1641**
zdívo nad klenbou kaple				
b177ay	zazděný trám, vývrt, p. Kulesa	b	52+ nad 25	1321+ nad 25
věž, I. patro				
b149	trám podlahy (A)	b	82	1640
b150	trám podlahy (B)	b	96	1636
b151	překlad okna v S zdi	b	56	1570**
krov věže (počítáno od jihu, není-li uvedeno jinak)				
b139	V sloupek, 2. plná vazba	b	79	1581**
b140	střední sloup, dtto	b	106	1610**
b141	střední sloup, dtto	b	115	1641*
b142	Z sloupek, dtto	b	83	1583**
b143	V sloupek, 3. plná vazba	b	111	1610**
b144	Z rozpěra mezi 1. a 2. plnou vazbou	b	95	1641**
b145	V rozpěra, dtto	s	73	1641**
b146	spodní hambalek, 3. vazba	b	80	1640**
b147	Z krokev, 2. plná vazba	s	88	1641**
b148	Z vnější pozednice v místě 2. plné	b	127	1641
b152	vazný trám 2. vazby od S	s	55	1640**
b153	vazný trám 3. vazby od S	s	36	1613**
b154	střední práh, dodatečná S část	s	42	1613**
b181	střední stojka, 2. plná vazba od J	b	129	1627**
b182	V šikmá vzpěra, 2. plná vazba od J	b	75	1630**
b183	střední práh, stará J část	b	117	1624**
b184	středová vaznice	b	105	1638**

30. 8. 2001 Ing. Tomáš Kyncl datoval vzorek z původního trámu podlahy 1. patra kaplové věže, poslední letokruh je nejpravděpodobněji podkorní s datem **1352****

Vysvětlivky znaků b – borovice, s – smrk, j – jedle



(56)

Obr. 56. Místnost v přízemí donjonu se středověkými omítkami a s utilitární tesanou stropní trémovou konstrukcí, která pochází z barokní přestavby hradu pro účely sýpky. Veškeré barokní intervence (dřevěné konstrukce stropů a mansardový krov donjonu) jsou již součástí hodnoty vzácné stavby, aniž by představovaly sebemenší rušivý element. Ve středověkém prostředí se uplatňují naprosto harmonicky. Identifikaci všech dřevěných konstrukcí byla věnována velká pozornost, byl zpracován podrobný dendrochronologický průzkum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Cílem konzervace je zachování autentického charakteru a výpovědní hodnoty exteriéru i postupně zpřístupňovaných vnitřních prostor.

Aby byly kulturní hodnoty areálu uchovány, je nutno uplatnit nejvyšší opatrnost, odbornost a plný respekt k tradičním výrobním a konzervačním technologiím.

Autentická, nepřestavěná památka je sama velmi inspirativní a poskytuje zdroje jak pro vzdělávání odborníků, tak i pro poučení veřejnosti a posílení jejího vztahu ke kulturnímu dědictví. Postupnost konzervace pak umožňuje získat nanejvýš efektivně poznatky z průzkumné činnosti, včetně podkladů pro pořizování potřebných typů dokumentace.

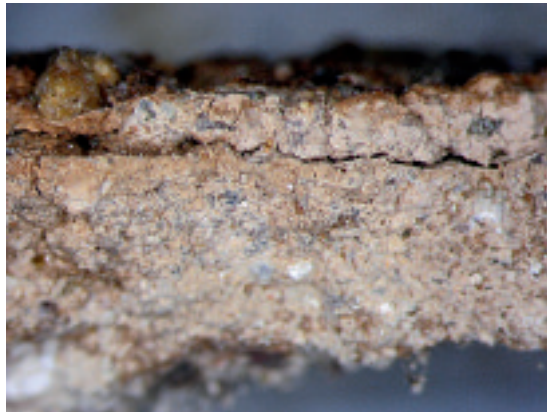
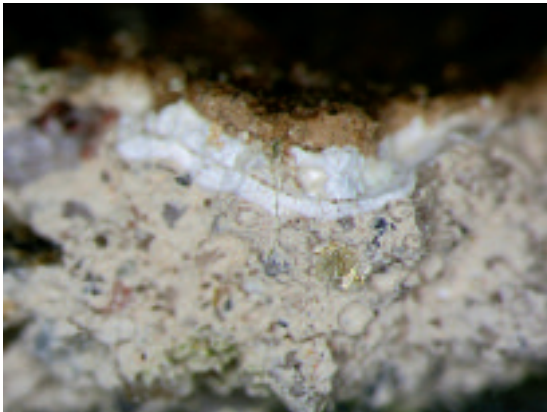
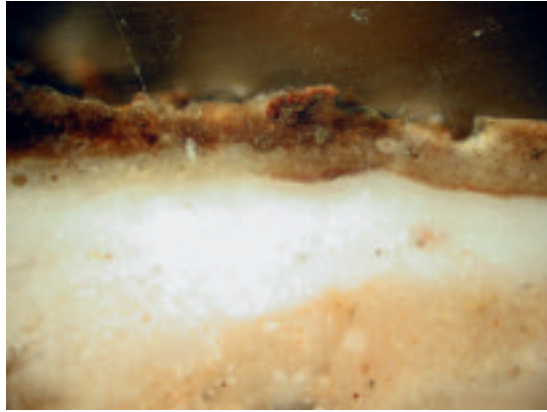
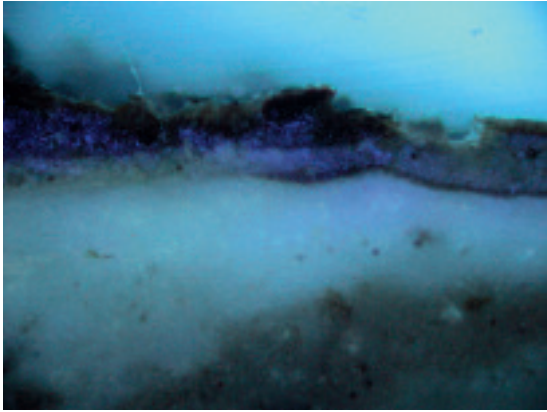
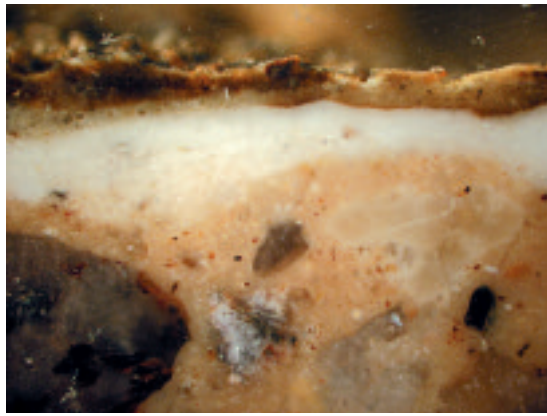
Postup záchranných prací je koncipován v souladu s potřebami památky. Před každým rozhodnutím se musí zvážit případné negativní důsledky a pro kontrolu je modelově ověřit (v každém jednotlivém případě je zapotřebí odpovědět na otázku, čím může uvažovaný postup památku ohrozit a zda nevybočí z přísných kritérií, obsažených v pojmu „ohleduplný přístup“).

Rámcem projektu konzervace jsou stanovené hlavní zásady státní památkové péče pro konzervaci exteriéru i vnitřní struktury souboru osmnácti místností bečovského hradu:

- bude vyvinuto maximální úsilí pro záchranu dochovaných originálních prvků a materiálů;
- při konzervačních zásazích bude vždy dána přednost tradičním technologiím a pracovním postupům;
- je nepřijatelné měnit vzhled památky, stále je nutno brát zřetel na zachování působivého originálu a respektovat cenu stáří;
- nebudou prováděny žádné zásahy, které by eliminovaly stopy vývoje stavby či které by nově směřovaly k posílení slohové jednoty;
- nezbytné zásahy musí být odůvodnitelné prodloužením trvanlivosti dochovaných materiálů;
- důraz je nutno položit na odbornost pracovníků, kteří opravy provádějí;
- je třeba respektovat předpoklady pro kvalitní, hodnověrný výsledek (technologická kázeň, organizace práce, klimatické podmínky).

Z hlediska uvažovaných konzervačních zásahů je primárním požadavkem projektu vytvoření takové organizace postupu, včetně záruk pro jeho dodržení, aby byly výše uvedené zásady úzkostlivě respektovány i v průběhu delšího časového horizontu.

Pro projekt byl sestaven základní tým, který zahrnuje památkové architekty, umělecké historiky, památkové technology, restaurátory, archeology, pracovníky správy hradu, zástupce Národního památkového ústavu, Fakulty architektury ČVUT v Praze a odborných občanských iniciativ.



(57-62)



(63)

Obr. 57. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, omítková pasparta s povrchovou úpravou bílým vápenným nátěrem a s pozdějším okrovohnědým nátěrem, lom vzorku, zvětšeno cca 3x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 58. Dokumentace stratigrafie vrstvy gotické omítky s povrchovými úpravami. Jižní fasáda donjonu, omítková gotická pasparta s povrchovou úpravou bílým vápenným nátěrem a s pozdějšími okrovohnědými nátěry, nábrus, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 59. Dokumentace stratigrafie vrstvy gotické omítky s povrchovými úpravami. Jižní fasáda donjonu, omítková gotická pasparta s povrchovou úpravou bílým vápenným nátěrem a s pozdějšími okrovohnědými nátěry, nábrus, zvětšeno 20x, UV světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 60. Dokumentace stratigrafie vrstvy gotické omítky s povrchovými úpravami. Jižní fasáda donjonu, omítková gotická pasparta s povrchovou úpravou bílým vápenným nátěrem a s pozdějšími okrovohnědými nátěry, nábrus, zvětšeno 20x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 61. Dokumentace stratigrafie vrstvy gotické omítky s povrchovými úpravami. Severní fasáda spojovacího traktu, okrová renesanční omítková pasparta s povrchovými úpravami, stratigrafie lomu vzorku, zvětšeno cca 3x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 62. Dokumentace stratigrafie vrstvy gotické omítky s povrchovými úpravami. Jižní fasáda donjonu, gotická omítková pasparta s pozdější barokní úpravou a nátěrem, stratigrafie lomu vzorku, zvětšeno cca 3x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 63. Dokumentace povrchu omítky s povrchovými úpravami. Severní fasáda spojovacího traktu, okrová renesanční omítková pasparta s povrchovými úpravami z různých fází vývoje stavby. Povrch vzorku, zvětšeno cca 3x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 64. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, renesanční omítková úprava s bílým a pozdějším okrovým nátěrem, nábrus vzorku, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 65. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, renesanční omítková úprava s bílým a pozdějším okrovým nátěrem, nábrus, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 66. Dokumentace stratigrafie povrchových úprav renesanční omítky. Severní fasáda spojovacího traktu, renesanční omítka se sytou barokní úpravou, nábrus vzorku, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 67. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, renesanční omítková úprava s bílým a pozdějším okrovým nátěrem, nábrus vzorku, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

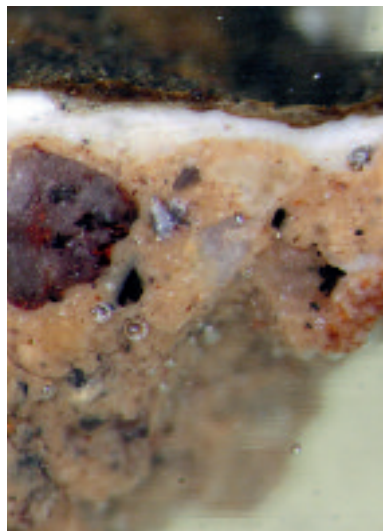
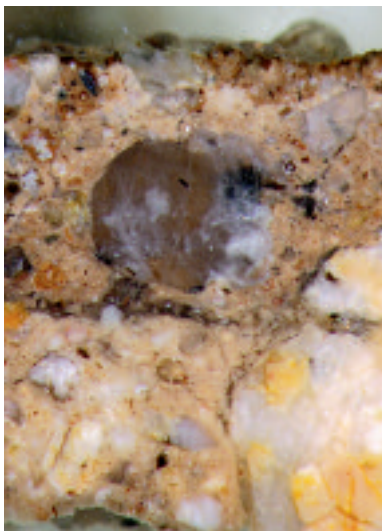
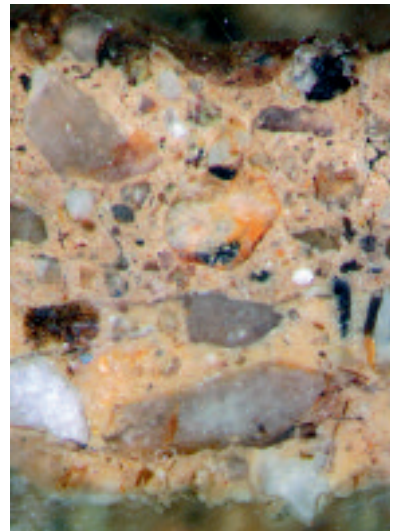
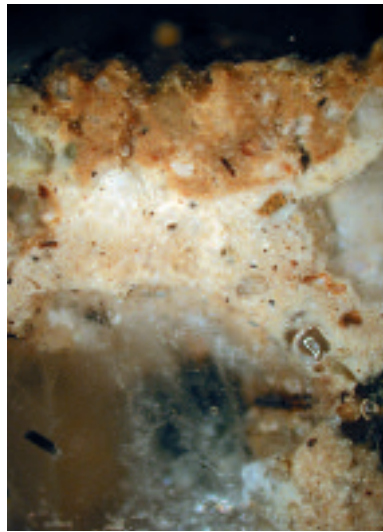
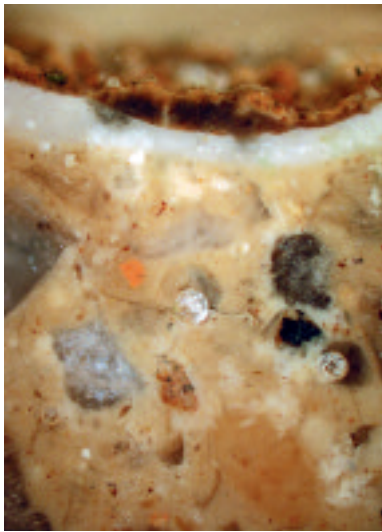
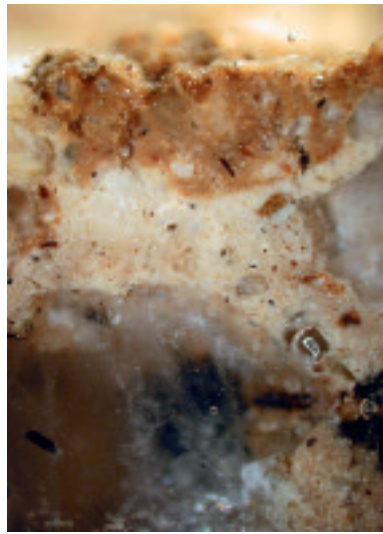
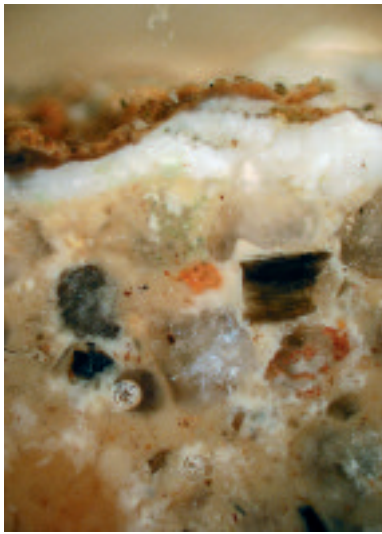
Obr. 68. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, renesanční omítková úprava s bílým a pozdějším okrovým nátěrem, nábrus, zvětšeno cca 10x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 69. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Západní fasáda donjonu, omítkové souvrství, probarvená omítka s povrchovými úpravami na starší omítce, nábrus vzorku, zvětšeno cca 5x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 70. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, souvrství, barokní omítka, raně renesanční a gotická omítka. Povrch a stratigrafie vzorku z místa s povrchovými úpravami, zvětšeno cca 5x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 71. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Západní fasáda donjonu, omítkové souvrství, probarvená omítka s povrchovými úpravami na starší omítce, zvětšeno cca 5x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)

Obr. 72. Dokumentace stratigrafie vrstev omítek a jejich povrchových úprav. Jižní fasáda donjonu, souvrství, barokní omítka, raně renesanční omítky, stratigrafie lomu vzorku, zvětšeno cca 5x, dopadající světlo. (foto Dagmar Michoinová, NPÚ, 2007)



(64-72)



(73)

Obr. 73. Hrad Bečov, pohled na severovýchodní nároží kaplové věže prokazuje vysokou výpovědní hodnotu nepřestavěné, autentické památky. Na snímku jsou patrné dodatečné průrazy z barokní doby, které při úpravě kaple na sýpku její interiér lépe zpřístupnily. Mezi okenními otvory ve východní stěně je patrná stopa napojení vysoké hradební zdi, která byla po roce 1840 odstraněna odstřelem. Plochy fasády jsou v této části kryty zbytky gotických omítek i poškozenými barokními omítkami. Pozdější opravy s charakteristickou skořicovou barevností pocházejí z poloviny 19. století. Průčelí vyžadují ohleduplný, ale zároveň již dost neodkladný konzervační zásah respektující zásadu ochrany originální materie a neměnnosti obrazu památky. (foto Věroslav Škrabánek, 2009).

Poznávání historické struktury

Součástí přípravy konzervace i projektování záchranných prací je organizování a vyhodnocování specializovaných průzkumných a dokumentačních prací. Pokračování procesu poznávání se předpokládá i v průběhu vzdělávací, popularizační a výchovné činnosti. Cílem studia památky je zejména poznávat do hloubky minulost i současnost hradu (nedestruktivními metodami) a na základě výsledků co možná nejlépe zabezpečit zachování této stavby pro budoucnost.

Postupné shromažďování specializovaných poznatků probíhá v souladu s jednotlivými etapami záchranných prací. Předáváním a sdílením poznatků, jež se získávají během dílčích průzkumných prací, dochází postupně k doplňování, prolínání a obohacování badatelské činnosti ostatních týmů. To poskytuje špičkovým týmům specialistů skutečně mezioborové a mnohostranné poznání památky a nepochybně to též nabízí atraktivní informace pro odborné i laické návštěvníky této unikátní památky.

Při zkoumání stavebního vývoje hradu, jeho konstrukcí a materiálů a v neposlední řadě i jeho umělecké výzdoby se uplatňují metody stavebněhistorického průzkumu, archeologického průzkumu, archivního a ikonografického průzkumu, epigrafického průzkumu, materiálového průzkumu historických stavebních materiálů, klimatologického průzkumu a v neposlední řadě metody restaurátorských průzkumů. Odborná zjištění a výsledky jsou vždy průběžně publikovány a popularizovány.

Obr. 74. > Objekt spojovacího křídla byl vložen mezi hmotu kaplové věže a donjon v polovině 16. století v souvislosti s potřebou získat velký reprezentativní sál. Monumentální prostor je přístupný z přízemí vloženým schodnicovým schodištěm. Stropní konstrukce, podepřená párem podélných průvlaků a vyrobená z masivních tesaných trámů bez profilace, pochází z přestavby z poloviny 17. století. Obvodové stěny nesou řadu významných dokladů stavebního vývoje, včetně návazností na starší zástavbu kaplové věže a donjonu. Na západní i východní stěně jsou ve stěnách osazeny půlkruhové gotické portály s profilací, jejichž výtvarné pojetí je ovlivněno saskou gotikou. Východní portál rámoval vstup na tribunu kaple, západní zdůrazňuje vstup do donjonu. Monumentální sál byl původně symetricky přisvětlen ze severu i z jihu. V severní obvodové stěně je zachován pár rozměrných oken s profilovaným kamenným ostěním z poloviny 16. století, členěným ve tvaru kříže. Hluboké okenní niky se segmentovými záklenky jsou opatřeny symetrickými postranními sedáky. Sedáky jsou sestavené z opracovaných kamenných bloků. V okenních nikách se dochovaly kapsy po vysouvacích závorech. Protilehlá okna byla zazděna při barokní přestavbě, stejně tak jako okenní otvor v jihovýchodním rohu. Ve velkém rozsahu se dochovaly především původní renesanční omítky, v zadržkách hrubé omítky z doby úpravy objektu pro hospodářské účely (zadržky oken a stropních trámů po jejich výměně). Renesanční omítky s pevně utaženým povrchem a nesoudržnými vrstvami vápených nátěrů (nepříliš bohaté souvrství) jsou nezřídka pokryty rudkovými kresbami a nápisy. Podlahu tvoří stará prkenná podlaha ze širokých fošen. V jihozápadním rohu je situováno dvouramenné dřevěné schodnicové schodiště bez podstupnic.

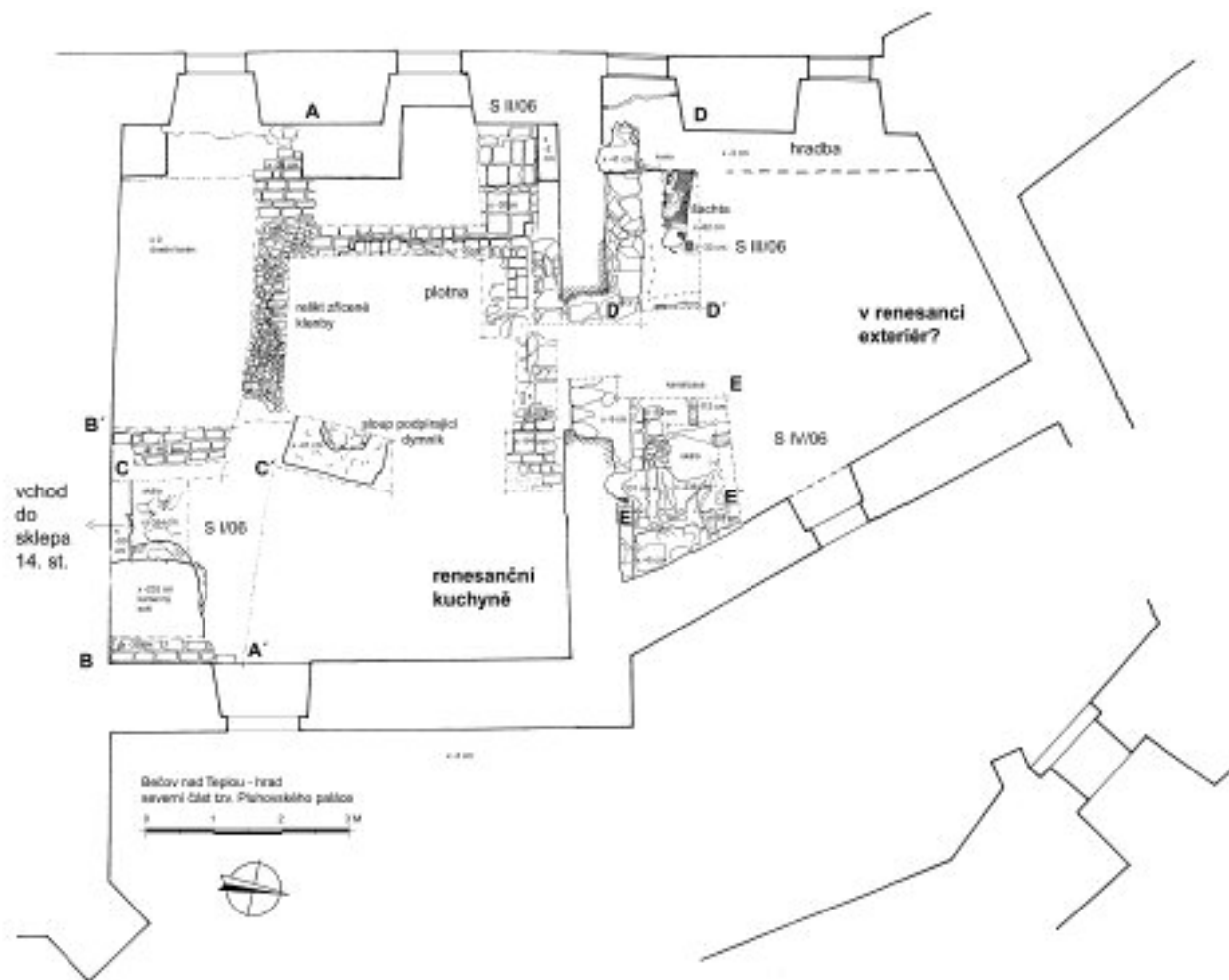
Jedná se o velmi autentický renesanční prostor s množstvím cenných historických konstrukcí a pozoruhodných detailů. Relikty barokní úpravy i pozdějších zásahů jsou nejen součástí památkové podstaty prostoru, ale i jeho působivé estetiky (rustikální trámový strop z druhé poloviny 17. století, okna, podlaha apod.).

Plánovaná je konsolidace stavební podstaty prostoru (ohleduplná oprava dřevěných stropních konstrukcí, podlah, případné doplnění poškozených částí, zajištění a konzervace omítek s dílčími opravami a s citlivou prezentací povrchů), přičemž je nezbytné, aby byly torzální pozůstatky stavebního vývoje zachovány ve fragmentárním stavu. Prostor je sám o sobě působivým exponátem. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)



(74)

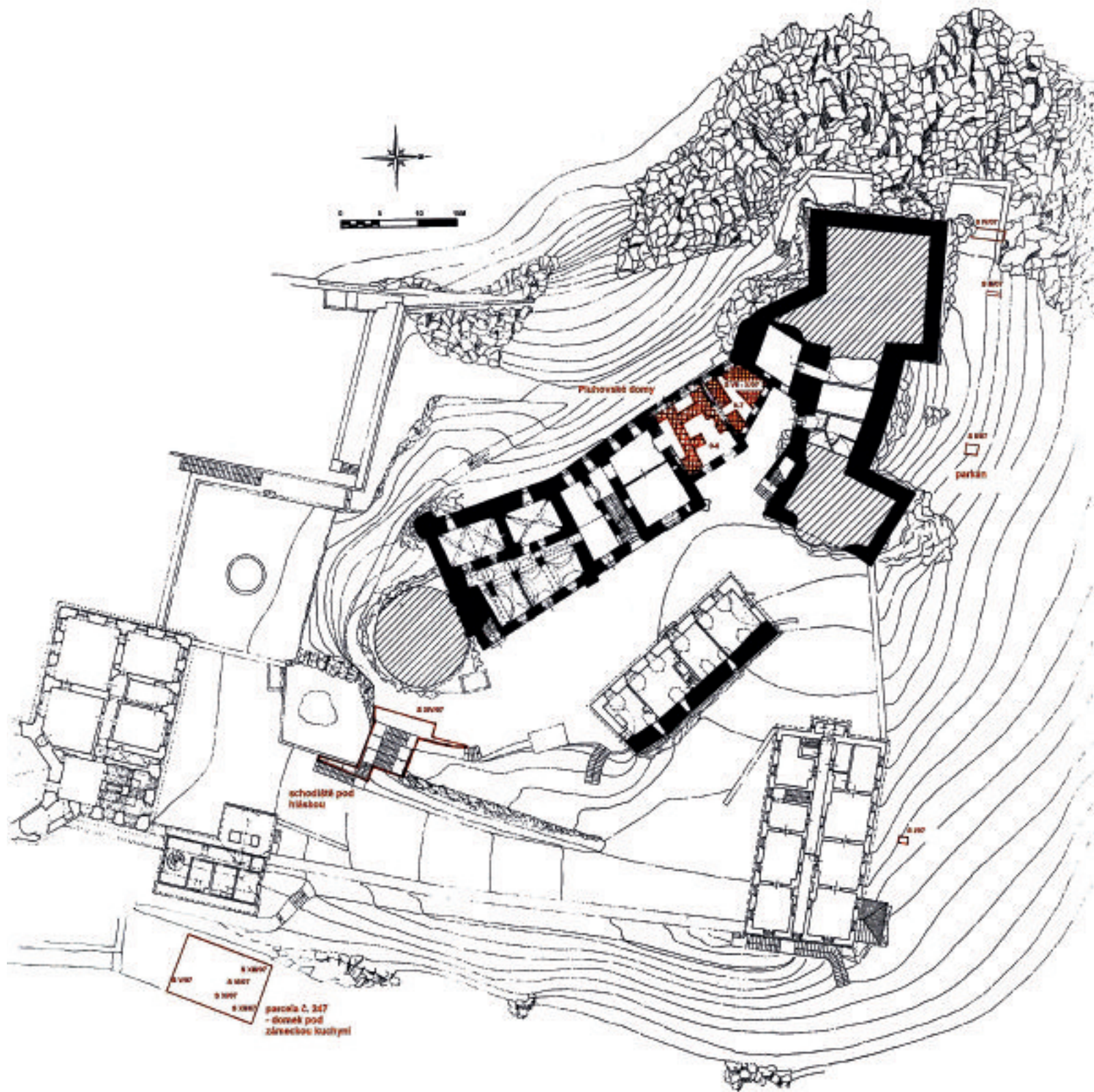




(75)

Obr. 75. V souvislosti s dílčími úpravami zámeckých objektů či prostranství mimo půdorys budov bečovského hradu byl zajišťován v přiměřeném, uvážlivém rozsahu i archeologický výzkum. Při plánování archeologického výzkumu je vždy namístě velká profesionalita a rozvážnost, neboť archeologický výzkum představuje nevratný destruktivní zásah do autentické situace. V bezprostřední blízkosti spojovacího křídla byly provedeny dílčí výzkumné práce. Pozůstatky hradní kuchyně z období renesance jsou zachovány pod podlahou severní části tzv. Pluhovských domů, přestavěných v 19. století. Pod stavební sutí byla v hloubce cca 50 cm od dnešní úrovně přilehlého nádvoří objevena dlažba z oblázků, cihel a cihelných dlaždic formátu 30 x 30 cm. Ve vrstvě na této podlaze bylo kromě zlomků keramiky nalezeno množství kuchyňského odpadu – zvířecích kostí, skořápek, rybích šupin a kostí apod. Z výbavy interiéru kuchyně je zachován i základ topeniště o rozměrech 3,4 x 2,7 metrů. Na jeho rohu byl objeven mohutný kamenný základ pro sloup nesoucí dymník, který z otevřeného ohniště odváděl kouř. V suti byla nalezena část profilované patky sloupu. Kuchyni osvětlovala okna v západní stěně, probouraná skrze gotickou hradbu. Pod vrstvou kuchyňského odpadu z 16. století byla podobná vrstva, jež svědčí o využívání místnosti ke kuchyňskému provozu již v průběhu 15. století. Získané informace jsou velmi významné, neboť bylo zřejmé, že v prostorách hradu (donjon, spojovací křídlo, kaplová věž) se v minulosti žádná kuchyně nenacházela a o těchto souvislostech provozu dosud chyběly informace. (Linda Foster, 2007)

Obr. 76. Půdorys hradu a Pluhovských domů s lokalizací archeologického výzkumu z let 2006–2007. (Linda Foster, 2007)



(76)



(77, 78)

Prezentace památky

Hodnotě a významu památky musí být přizpůsobena forma její prezentace. Protože konzervační činnost bude trvat delší dobu (15–20 let), byla stanovena taková koncepce funkčního oživení hradu, která nejenže vyloučí dlouhodobé uzavření památky pro veřejnost, ale naopak tohoto období maximálně využije tak, aby se jednotlivým skupinám zájemců cílenými prostředky zprostředkovaly informace o objektu i o metodách jeho poznání a konzervace.

Aby se zajistila nejen ochrana, ale i sdělnost poskytované výpovědi, je nutné návštěvnický provoz areálu hradu řešit nikoliv volnou prohlídkou bez průvodce, ale vždy s odborným výkladem kvalifikovaného lektora a v regulovaném režimu zpřístupnění (omezený počet návštěvníků jedné skupiny, vyvážený počet prohlídek). Koncepce prezentace památky bude směřovat jednak k veřejnosti odborné (odborné semináře, pracovní dílny, instruktáže apod.), ale stejně tak i k širší veřejnosti (seznámení s hradem jako významným představitelem této typologické kategorie, objasnění metod poznání a přístupu moderní památkové péče k autentické památce). Toto pojetí provozu středověké části areálu je nejen šetrné vůči stavbě samotné a trvale udržitelné i pro další generace, ale zároveň také kompozičně zapadá do spektra plánované nabídky celého areálu. V budoucnu zde návštěvník získá možnost vybrat si dle svého založení z několika rozdílných alternativ, a to od tradičních prohlídek instalovaných zámeckých interiérů s průvodcem, přes samostatnou prohlídku okruhu relikviáře sv. Maura, jež bude pojata galerijním způsobem, až k výše uvedené netradiční prohlídce hradu s lektorem, popř. s animátorem. Tuto škálu pak doplní možnost volné prohlídky exteriérů celého komplexu. Takto koncipovaný provoz poskytne jak svébytné a silné emotivní zážitky, tak i seznámení s problematikou či doplnění hlubších znalostí v těch specializacích a tématech, které obor památkové péče obsahuje.

Obr. 77. Snímek z archeologického výzkumu, který probíhal v úseku mezi Pluhovskými domy a spojovacím křídlem hradu v letech 2006–2007 a který pod podlahou z 19. století a zásypem objevil dispozici renesanční hradní kuchyně. Detail sondy v prostoru bývalé hradní kuchyně. (Linda Foster, 2007)

Obr. 78. Snímek z archeologického výzkumu, který probíhal v úseku mezi Pluhovskými domy a spojovacím křídlem hradu v letech 2006–2007. Při průzkumu byl také odhalen vstup do sklepa pod starým obytným palácem v jádru Pluhovských domů. Vstup byl zasypán sutí se zlomky keramiky z konce 13. a z počátku 14. století. Tehdy byl původní vstup zazděn, zasypán a zapomenut. Dnes se do sklepa sestupuje po mladším žebříkovém schodišti z nádvoří. Archeologický výzkum v tomto případě potvrdil závěry stavebně-historického průzkumu, který existenci původního komunikačního schématu předpokládal. (Linda Foster, 2007)

Didaktická forma prezentace by se měla zaměřit na tři základní témata:

1. seznámení s významem a historií areálu v širším kontextu,
2. stavebněhistorický vývoj památky, objasnění metod jeho zkoumání (vynikající možnost instruktivní formou in situ ozřejmit způsob identifikace jednotlivých stavebních fází v torzálně dochovaných interiérech),
3. detailní vhled do problematiky péče o autentické památky, objasnění metodických zásad a ukázkové prezentace pracovních postupů při konzervaci a záchraně částí stavby v jednotlivých kategoriích (restaurování omítek, nástěnných maleb, dřeva a kamene). Vzhledem k potřebě postupné stabilizace a náročnosti konzervace rozsáhlého souboru autentických interiérů je zde zcela mimořádná příležitost obohatit nabídku pro návštěvníky o pohled do „restaurátorské dílny“ (vymezení komunikace v daném prostoru s možností prohlídky interiéru ve fázi realizace restaurátorských prací). Po dokončení restaurátorských prací v jedné místnosti je možný přesun veřejnosti přístupné „restaurátorské dílny“ do dalšího prostoru.

Kombinovanými a diferencovaně pojatými didaktickými prostředky (poznání stavebního a historického vývoje, metod a technik konzervace, nuancí vysoce odborné restaurátorské činnosti) lze veřejnosti zprostředkovat širokou škálu specifických problémů ochrany památek a metod jejich poznávání. To napomůže probudit zájem o danou problematiku u laické veřejnosti a u dětí. U skupin zaměřených na studium kulturologie, stavební historie, architektury, ale i pedagogických oborů apod. se pak posílí vztah k unikátnímu autentickému historickému prostředí, a tedy i obecně k minulosti a kulturnímu dědictví.

Zkušenosti s obdobně koncipovanými prezentacemi, jako například zapojení postupně restaurovaných interiérů do prohlídkové trasy na zámku Rundale (Lotyšsko), edukativně nebo interaktivně pojaté prohlídkové okruhy zámků Vrchotovy Janovice a Jánský vrch (Česká republika), výukové centrum hradu Brie-Comte-Robert (Francie) nebo interaktivní centra hradu Tower a pojetí prezentace památkových objektů spravovaných English Heritage (Velká Británie), potvrzují, že o ně má veřejnost vždy mimořádný zájem a že jsou velmi úspěšné.

Obr. 79, 80. Prostory donjonu mají mimořádnou hodnotu a výlučnou výpovědní schopnost, kterou je nezbytné v rámci procesu konzervace plně respektovat a uchovat se všemi nuancemi stop vývoje a patinou stáří. Dispozice 2. podlaží je identická z půdorysem v nižších podlažích. Východní místnost zaujímá celou polovinu dispozice a plnila původně funkci síně. Archaický prostor byl zakryt dřevěným záklopovým stropem gotického původu (po polovině 14. století), přičemž podstatná část stropních trámů z doby výstavby je zachována. Stropní konstrukce tvoří s odstupem od zdiva okosené trámy s polodrážkami na ložných plochách. Do polodrážek byly vkládány prkna záklopů. Vlastní stropní trámy byly kladeny na masivní fošnové podložky, osazované při zdění líce zdiva. Záklop se nedochoval, z prostoru je průhled do nejvyššího podlaží a krovu. Členění stěn a jejich úprava pochází z dvacátých let 16. století. Na východní stěně se dochoval vedle vstupu ze spojovacího křídla čitelný obrys zazděného okna se sedátky krytými dřevěnými fošnami a torzo opakovaně upravovaného topeniště s gotickými kamennými konzolami. Pod párem konzol je lůžko zaniklého detailu a na stěně otisk dýmníku v omítce. Obdobný detail, byť méně zřetelný, je i na protilehlé stěně, včetně zbytku uražené konzoly, což spolu s náleзовou situací na východní stěně dokládá pravděpodobnou existenci symetricky řešených krbů v poloze proti sobě. V západní stěně je v omítce prorýsován zazděný otvor původního propojení síně se severozápadní místností a klenutá nika vstupu do jihozápadní místnosti s kamenným portálem, s lícem orientovaným z jihozápadní místnosti. Ze severu je síň přisvětlena gotickým oknem s kamenným ostěním (s dodatečně vybouraným křížem) a s nikou se sedátky. Ve velmi autentickém stavu se dochovala situace v okenním výklenku se sedátky a podlahou (originální krytí sedátek a podlahy výklenku ze subtilních prken, otvor ve zdivu pro osazení zajišťovací závory apod.). V řadě prostorů je zachován otisk původního žebříkového schodiště do vyššího podlaží (viz osedlání v trámu a výměna). V místnostech se dochovaly ve velkém rozsahu originální omítky, v menší míře omítky z doby hospodářské přestavby. Na omšelých stěnách jsou nesoudržné vrstvy četných vápenných nátěrů, bílých i šedých, s pozůstatky rudkových nápisů. Prostory obsahují množství pozoruhodných autentických detailů a mají vysokou výpovědní hodnotu. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)



(79, 80)



(81-84)

Projektová dokumentace konzervace bečovského hradu

Podkladem pro rehabilitaci a stavebně-konzervační obnovu bečovského hradu, tj. kaplové věže, spojovacího křídla a donjonu, je podrobný realizační projekt konzervace exteriéru i interiéru hradu. Projekt vypracoval atelier GIRSA AT s.r.o. v roce 2008 a po schválení odborníky z NPÚ je legalizován vydáním závazného stanoviska ke konzervačním pracem.

Realizační projekt záchranného zajištění hradu Bečova vymezuje priority postupu konzervace v součinnosti se záměrem poznávání a prezentace konzervované památky, je souborným materiálem upřesňujícím limity zásahu i realistickým podkladem pro postupné získávání přiměřených finančních prostředků. Současně se v něm shromažďují a využívají zásadní výsledky dosavadních průzkumů.

Obr. 81, 82. Interiér kaple Navštívení Panny Marie. Nástěnná malířská výzdoba představuje jedinečnou hodnotu. Neplánují se žádné rekonstrukční aktivity, pouze konzervace. To, že výzdoba nebyla v minulosti restaurována, je jak z hlediska vnímání vlastního výtvarného díla a jeho prostředí, tak i z hlediska možností poznání autentického výtvarného projevu, rukopisu a materiálové skladby mimořádně přínosnou skutečností. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 83. Interiér donjonu. Detail renesančního nápisu v interiéru donjonu na pozadí středověké omítky a v blízkosti monumentálního kamenného portálu (působivost stář). Je nezbytné zachovat působivý obraz interiéru i všech jeho součástí a konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 84. Interiér donjonu. Detail středověkých omítek krytých skromným souvrstvím dodatečných vápenných nátěrů (působivost vrstvení a samovolného odhalování). Konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 85. > Mimořádný stupeň autenticity vykazuje stavba donjonu, obsahující jak podstatnou část konstrukcí a ustrojení stavby z doby založení, tak hodnotné architektonické detaily a výzdobu pozdně gotického a renesančního původu, včetně cenného mansardového krovu z počátečních desetiletí 18. století.

Rohová místnost je nasvětlena okny arkýře z jihu a sdruženým oknem ze západu. Stropní trámy jsou i v této místnosti gotického původu (po polovině 14. století). Také zde byly vlastní stropní trámy kladeny na masivní fošnové podlahy, osazované při zdění líce zdíva. Původní gotický strop byl zdoben šablonovou výzdobou. Originální konstrukce se dočkala podstatných úprav při renesanční přestavbě, kdy došlo k sejmutí záklopu, nasekání povrchu trámů a vložení rovného omítaného stropu. Na západní stěně je místnost přisvětlena rozměrným raně renesančním sdruženým oknem s profilovaným kamenným ostěním. Na jižní stěně dominuje interiéru vykonzolovaný arkýř se sdruženými okny v kamenném ostěním. Na východní stěně se nachází monumentální, bohatě profilovaný pozdně gotický sedlový portál s motivem oslího hřbetu. Obdobný portál s jemně modifikovanou a zjednodušenou profilací je osazen i na stěně severní (vstup do severozápadní místnosti). Ve východní stěně je zachován otisk kamen. Jednoduché okenní výplně pocházejí z konce 19. století. Omítky se v místnosti dochovaly v celistvém stavu, včetně několika souvrství bohaté malířské výzdoby, přičemž dominantní je náročně pojatá malířská výzdoba z doby renesanční transformace prostoru. Je nezbytné zachovat působivý obraz interiéru i všech jeho součástí a konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)



(85)





(86-89)

Harmonogram postupu prací v souladu s prezentačním a vzdělávacím využitím bečovského hradu

Pro zdárný výsledek revitalizace komplexu je rozhodující určení správného a koordinovaného postupu konzervace stavební a umělecké podstaty památky a také zvolených forem prezentace celého procesu, a to na základě zřetelně stanovených priorit.

Lze konstatovat, že základní prioritou je stabilizace exteriéru objektu, tj. bezpečná ochrana proti zatékání a záchrana silně degradovaných a rychle mizejících vnějších omítek a povětrností atakovaných architektonických prvků. Mezi urgentní úkoly patří bezpochyby také pokračování prvotního záchranného zajištění ohrožených nástěnných maleb a omítek, zejména v interiéru donjonu.

Z hlediska priorit je účelný následující postup:

1. Stabilizace a konzervace exteriéru hradu (stabilizace stavební podstaty objektů, oprava krovů a výměna dožilé krytiny položením nového štípaného šindele, konzervace fasád se stabilizací omítek, kamenických článků, dřevěných výrobků apod.).

Tuto etapu, jejíž realizace je podmíněna výstavbou lešení, lze optimálně (z hlediska věcného) rozdělit do období čtyř až pěti stavebních sezón, kratší období je s ohledem k náročnosti výstavby lešení, technologickým podmínkám, klimatickým poměrům a pracovní náročnosti nereálné. Souběžně by v tomto období (nebo raději v předstihu) mělo probíhat záchranné zajištění neohroženějších partií omítek a nástěnných maleb v interiérech tak, aby nedocházelo ke kulturním ztrátám do té doby, než bude možné přistoupit k definitivní fázi restaurování omítek a malířské výzdoby v rámci celkové stabilizace jednotlivých vnitřních prostorů.

2. Konzervace interiérů kaplové věže, spojovacího křídla a přízemí donjonu (stavební konsolidace a restaurování výzdoby, řešení nezbytné technické infrastruktury a instalace).

V rámci této etapy by byly provedeny konzervační práce ve vnitřních prostorách kaple a spojovacího křídla, včetně konzervace omítek, restaurování výzdoby, opravy a dílčí doplnění podlah, stropů, výplní apod., eventuálně včetně přípravy vstupní instalace ve zvýšeném přízemí spojovacího křídla. Tuto etapu je zřejmě optimální

Obr. 86. Opotřebovaná gotická prkénka sedátek v okenních výklencích se nalézají v interiérech donjonu opakovaně, v různém stadiu poškození. Jedná se o nedotknutelný detail s mimořádnou výpovědní schopností, dokládající starobylost díla a funkčnost. Žádné vylepšování, žádné doplňování, pouze přísná konzervace. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 87. Působivá architektura orámování gotické dřevěné policové niky v místnosti 2. podlaží donjonu, která se zachovala se všemi autentickými detaily a se strukturou hrubě opracovaného dřeva přesně v té podobě, jakou měla v době svého vzniku. Žádné vylepšování, pouze přísná konzervace. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 88. Utilitární barokní přestavba místností donjonu vyměnila mohutný tesaný rám dveří za obdobný, pouze dimenze novějšího rámu (jeho opracování) a cihelná zadržívka naznačuje druhotnost úpravy. Žádné vylepšování, pouze přísná konzervace. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 89. Opakovaný výskyt originálních sedátek gotických oken, pokaždé s odlišným poškozením a s odlišnou mírou opotřebování staletým provozem, což posiluje autentickou atmosféru vzájemně propojených místností. Žádné vylepšování, pouze přísná konzervace. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

realizovat v rámci jedné nebo dvou stavebních sezón, přičemž restaurování interiéru kaple by nemuselo být za každou cenu zcela dokončeno. Cílem by bylo, aby po skončení této etapy bylo reálně zpřístupnit první část hradu pro veřejnost (rozsah prohlídky: kaple, vstupní instalace v přízemí spojovacího křídla, přízemní místnosti donjonu, sál spojovacího křídla v 1. patře).

3. Konzervace interiérů všech pater donjonu (stavební konsolidace, podlahy, schodiště, restaurování stropních konstrukcí, omítek a malířské výzdoby).

Z hlediska zachování podmínek pro ohleduplné a odborně kvalifikované restaurátorské ošetření veškerých autentických součástí soustavy vnitřních prostorů (včetně dostatečného časového prostoru pro detailní průzkumy, projekty, technologické limity, řešení atypických problémů apod.), které bude zajišťovat restaurátorský tým omezené kapacity, se jeví jako účelné tuto fázi rozčlenit do delšího časového úseku (optimálně na 3–4 roky) a postupovat s největší obezřetností celkovým restaurováním jednotlivých místností, ve směru od komunikačního propojení ze spojovacího křídla a směrem vzhůru.

Za předpokladu řádné přípravy a koordinace by bylo možné za jednu sezónu dokončit restaurátorskou metodou celkovou stabilizaci dvou až tří místností. Prohlídkový okruh by se tak každý rok rozšířil o několik nových interiérů. Zároveň by vznikla velmi příznivá situace tím, že by každá další rozpracovaná místnost mohla být v určité fázi restaurátorských prací již částečně zpřístupněna (nahlédnutí do problematiky konzervace jako součást prezentace památky pro veřejnost).

Z nastíněného členění postupu záchranných prací vyplývá, že již po dokončení II. etapy by bylo možné zpřístupnit pro veřejnost značnou část hradu. Doba na provedení záchranných a konzervačních prací je spíše na spodní hranici. V kratší lhůtě to není reálné, pokud ovšem nevybočíme z daných kritérií a z vysokých nároků na výsledek obnovy, což by u takto významné památky nemělo přicházet v úvahu. Prodloužení prací nemusí být na újmu památky, pokud se podle návrhu realizuje I. etapa a zároveň se přitom alespoň v nezbytném rozsahu provede záchranné zajištění ohrožených gotických omítek a nástěnných maleb.

Konzervace hradu bude probíhat postupně od stabilizace exteriéru až po práce v interiérech po dobu 15–20 let. Prvotní záchranné práce (záchranné zajištění maleb restaurátory, oprava střech) již byly započaty.

Obr. 90. Interiér donjonu. Detail monumentálního profilovaného portálu na pozadí archaických omítek s bohatým souvrstvím výtvarného pojednání interiéru. Monumentalita vyřbíbené formy, kterou umocňuje převrstvení a dílčí destrukce daná provozem a plošnou erozí (působení času). Konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 91. > Interiér donjonu. Ničím nerušená působivost autentické podoby hradu. Zchátralost a omšelost jsou pro autentickou památku věrohodnější než umělá uhlazenost jako výsledek restaurátorského stereotypu a profesionality. Balastních prvků, které je žádoucí odstranit, je zde opravdu málo. Konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)





(91)





Rozsah konzervace exteriérů hradu

V rámci stabilizace průčelí bude provedena konzervace historických omítek. Cílem celkové opravy je prodloužit životnost omítek i ostatních materiálů a zároveň respektovat vzhled památky v dochovaném stavu a pokud možno nezvětšovat podíl neautentických komponentů.

Na ploše průčelí se vyskytují nejen omítky středověké, ale i pozdější, včetně novodobých, jež mají odlišné složení, a tedy i kvalitu. Potřeba stabilizace a zpevnování bude v různých místech rozdílná (podle druhu omítek, jejich stáří, stavu, exponovanosti apod.).

Po záchranném zajištění nejohroženějších ploch, které provede konzervátor, bude probíhat konzervace originálních omítek a jejich plošných zbytků (včetně omítek s odpadlým lícem) opakovanou aplikací vápenné vody. Součástí záchrany omítek bude stabilizace odpojených ploch (injektáž vápenným štukem, podtmelení okrajů), dílčí zásahy do omítkových paspart, konzervace eventuálních pozůstatků polychromií či torz výtvarné výzdoby.

Stav historických omítek je velmi různorodý a musíme konstatovat, že značná část omítek primárních (pokud se dochovaly) a zejména sekundárních překryvů je již natolik degradovaná, že je nutné počítat s tím, že zde oproti jiným obdobným případům vzniknou při konzervační úpravě rozsáhlejší úbytky. Věrohodný přesnější odhad případných ztrát lze provést až v době těsně před konzervací a hlavně po zpřístupnění fasády z lešení. Na základě zjištění z podrobné prohlídky průčelí po vybudování lešení budou odstraněny nevhodné a nekompatibilní novodobé materiály (cementové vysprávky), které památku v delším časovém horizontu degradují a ohrožují, přičemž rozsah a způsob odstranění určí projektant společně se zástupcem NPÚ. Záchranné zajištění omítek bude provádět restaurátor s příslušnou licencí MK ČR.

Doplňování omítek bude rozsahem omezené. Kritériem zde bude především hledisko technického minima v souvislosti se zajištěním bezpečné ochrany originálu. Nový omítkový překryv se bude provádět k zajištění ochrany povrchově ne zcela stabilního materiálu obnaženého zdiva. Doplnění omítek bezpochyby částečně změní vzhled fasády, nikoliv však výrazně či zásadně. Jde pouze o jemný posun v čase zpět, do doby větší stability materiální podstaty památky.

Složení omítek bude vycházet z laboratorních analýz dochovaného materiálu, přičemž pojivem bude dobře uležená vápenná kaše (min. 5 let) a plnivem písek odpovídající frakce z místních zdrojů. Veškeré omítkové doplňky budou pro jednotlivé případy na fasádě podle situace probarvovány ve hmotě, nejlépe výběrem vhodných písků, přičemž velká pozornost bude věnována jejich povrchovému zpracování. K harmonickému zapojení doplňků v celku bude případně využito jemné restaurátorské retuše tak, aby vysprávky opticky výrazně nevystupovaly z podkladu.

Obr. 92. Detail rustikální úpravy vstupu do arkýře interiéru v 2. podlaží donjonu, pocházející z barokní doby. Lapidárnost i působivost zdánlivě nahodilého tvaru je důležitější, než hledat i za cenu destrukce odpověď na otázku, jak asi vypadala původní úprava. Konzervační činnost omezit pouze na nezbytné minimum. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)



(93)

Obr. 93. Detail jihovýchodního nároží kaplové věže. Fasády jsou jako celek zchátralé. Poslední souvislá vrstva omítek původem z počátku 19. století postupně odpadá. Obnažená starší historická souvrství omítek (pozdně gotická a renesanční) jsou trvale narušována povětrností. Zdivo fasád vykazuje řadu dílčích poruch, přičemž se jedná převážně o poruchy stabilizované, staršího data. Vlivem povětrnosti se zvyšuje podíl ploch s obnaženým zdivem, postupně dochází též k uvolňování zdící malty. Erozí a dílčími poruchami jsou poznamenány kamenické prvky (ostění oken, nárožní armatura, konzoly převětů, komínů a arkýře). Fragmentární stav omítek a detailů na fasádě je součástí hodnoty této výjimečně autentické památky. Součástí památkové podstaty jsou též relikty hospodářské přestavby věže (dodatečné zadržky okenních otvorů, výplně z 19. století apod.). Zásady pro opravu fasád hradu vycházejí ze zkušeností získávaných a s úspěchem uplatňovaných v posledním desetiletí při opravách analogických významných objektů této typologické kategorie. Těmito zásadami jsou: celková stabilizace průčelí pomocí citlivé konzervace se zachováním maxima autentických materiálů v dochovaném stavu, uchování vzhledu nedotčenosti fasády (omezení rekonstrukcí omítek na nezbytné minimum, dané technickou nezbytností v konkrétních dílčích případech), konzervační ošetření veškerých součástí památky, včetně uchování stop vývoje, rezignace na slohové sjednocování (neodůvodněné jsou i dílčí rekonstrukce), absolutně vyloučené je vnášení soudobého tvarosloví a detailů. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Postupným odpadem originálních omítek dochází k lokálnímu odhalování líce cihelného zdiva. Cihelný materiál vykazuje různorodý stupeň narušení. V místech, kde se rozpadá, bude nutné provést ohleduplnou opravu s vysazováním dožilého cihelného zdiva. Rozsah vysazování bude upřesněn označením na místě samém, situace bude řádně zdokumentována s tím, že do podrobného plánu budou vyznačeny nálezové situace i výměny. Pro tuto operaci je nezbytné zajistit v dostatečném předstihu atypický cihelný materiál ve shodném provedení (formát, trvanlivost).

Choulostivá je situace u subtilních konstrukcí předsazených architektonických motivů (vysazená komínová tělesa), kde je jednak patrná eroze odhaleného cihelného zdiva, ale též dílčí poruchy. Místy lze s úspěchem provést opravu dílčího poškození doplněním maltou či zakrytím ohrožené partie omítkou, vše je ale nutno řešit v návaznosti na bezprostřední okolí.

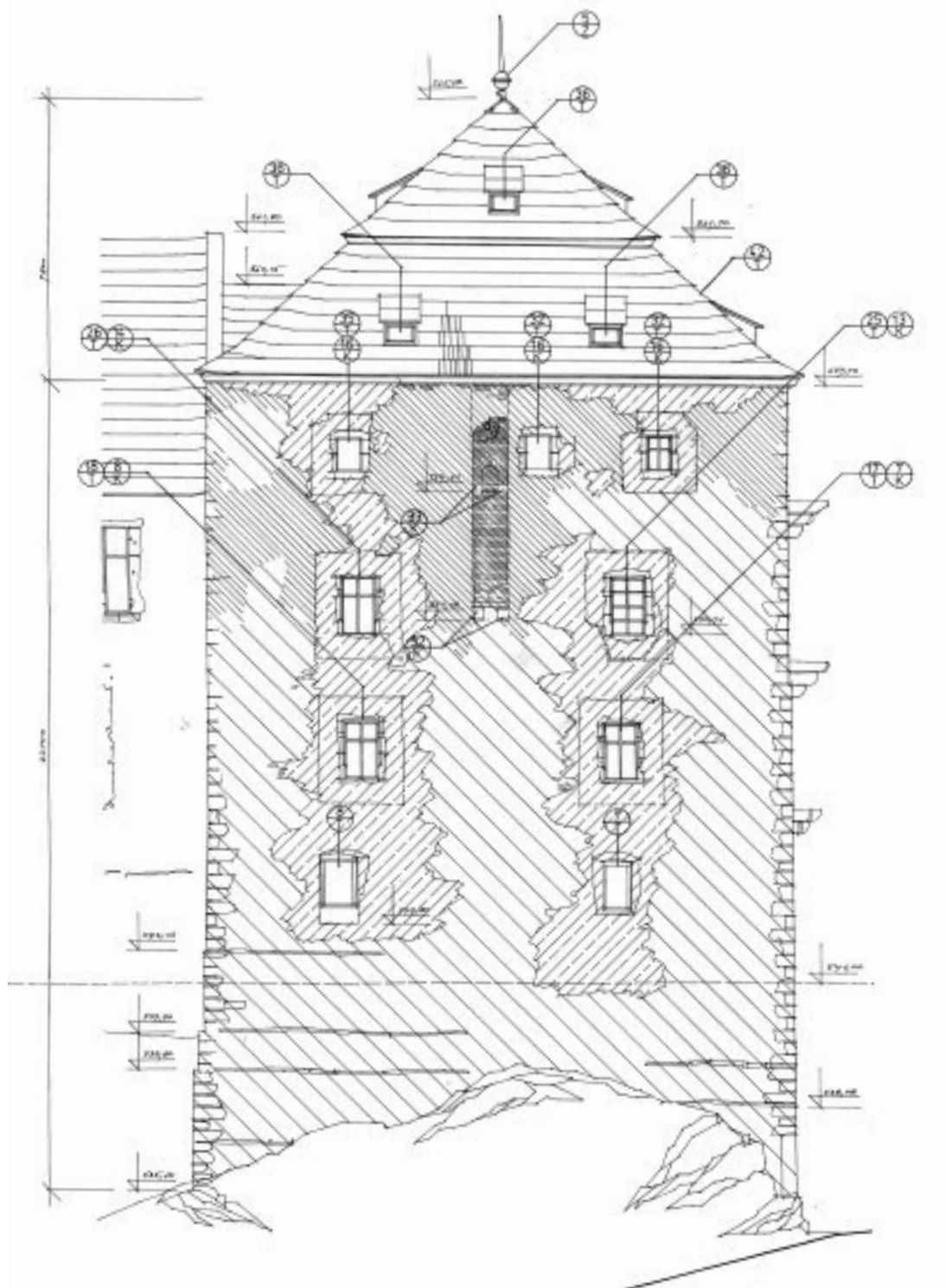
Kamenné zdivo je z velké části stabilní. Cílem proto není za každou cenu přespárovat veškeré odhalené plochy zdiva, ale pouze dle situace konsolidovat dochovaný materiál a plně respektovat současný vzhled. Ošetření odhaleného líce kamenného zdiva (pokud nebude chráněno omítkovou plochou) bude prováděno podle zásady neměnnosti vzhledu (je nutné se vyvarovat běžně používaného způsobu se stereotypním plošným přespárováním zdiva), přičemž budou plně respektovány veškeré významné podrobnosti, jež mají význam z hlediska zachování vypovídací schopnosti památky (kapsy trámů původního lešení, stopy úprav a přestaveb, torza zaniklých prvků apod.).

Restaurování kamenných architektonických článků, dřevěných částí a kovových prvků na fasádě bude provádět v součinnosti se stavební firmou restaurátor s příslušnou licenci MK ČR, a to s maximálním respektem k dochované situaci.

Kamenické prvky vykazují znaky degradace a poruch (nárožní armatury, okenní portály, konzoly apod.). Kromě povrchové eroze lze zaznamenat řadu výraznějších poruch kamenných článků (krustovatění, prasklé bloky, rozpad horniny apod.). Kamenické prvky, nezděná uvolněná, vykazují také znaky biologického napadení, v místech osazení mříží či okenních výplní jsou potřísněny produkty koroze. Veškeré výplně oken a dveří, včetně dřevěných konstrukčních prvků, budou na základě podrobné inventarizace a pokynů realizačního projektu odborně ošetřeny a opraveny, vyměňování prvků se omezí na minimum. Přísně konzervační přístup je nutné volit při opravě bedněných štítů kaplové věže.

Dochované kovové prvky vykazují poškození korozí, což má některé negativní doprovodné důsledky (destrukce kamene, potřísnění korozními produkty). Také v tomto případě bude respektována zásada neměnnosti obrazu, ale současně je třeba zpomalit procesy koroze a související degradace materiálů v okolí kovových prvků. Veškeré technologické otázky budou konzultovány s pracovníky technologické laboratoře Národního památkového ústavu.

V průběhu konzervace fasád se budou za zvláštních bezpečnostních opatření provádět exkurze na staveniště, aby se tak konzervační práce přiblížily širší odborné veřejnosti. Podobné akce se setkaly s ohromným ohlasem při konzervaci fasád Horního hradu zámku v Českém Krumlově nebo na Státním hradu Pernštejn.



(94)

Obr. 94. Severní průčelí donjonu. Stejně jako na jižním průčelí je zde zachováno torzo komínového tělesa, předsazeného na kamenných konzolách. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)

Obr. 95. Stav severního průčelí hradu (kaplové věže, donjonu a spojovacího křídla), které je vzhledem k orientaci ke světovým stranám nejvíce postiženo povětrnostními vlivy. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

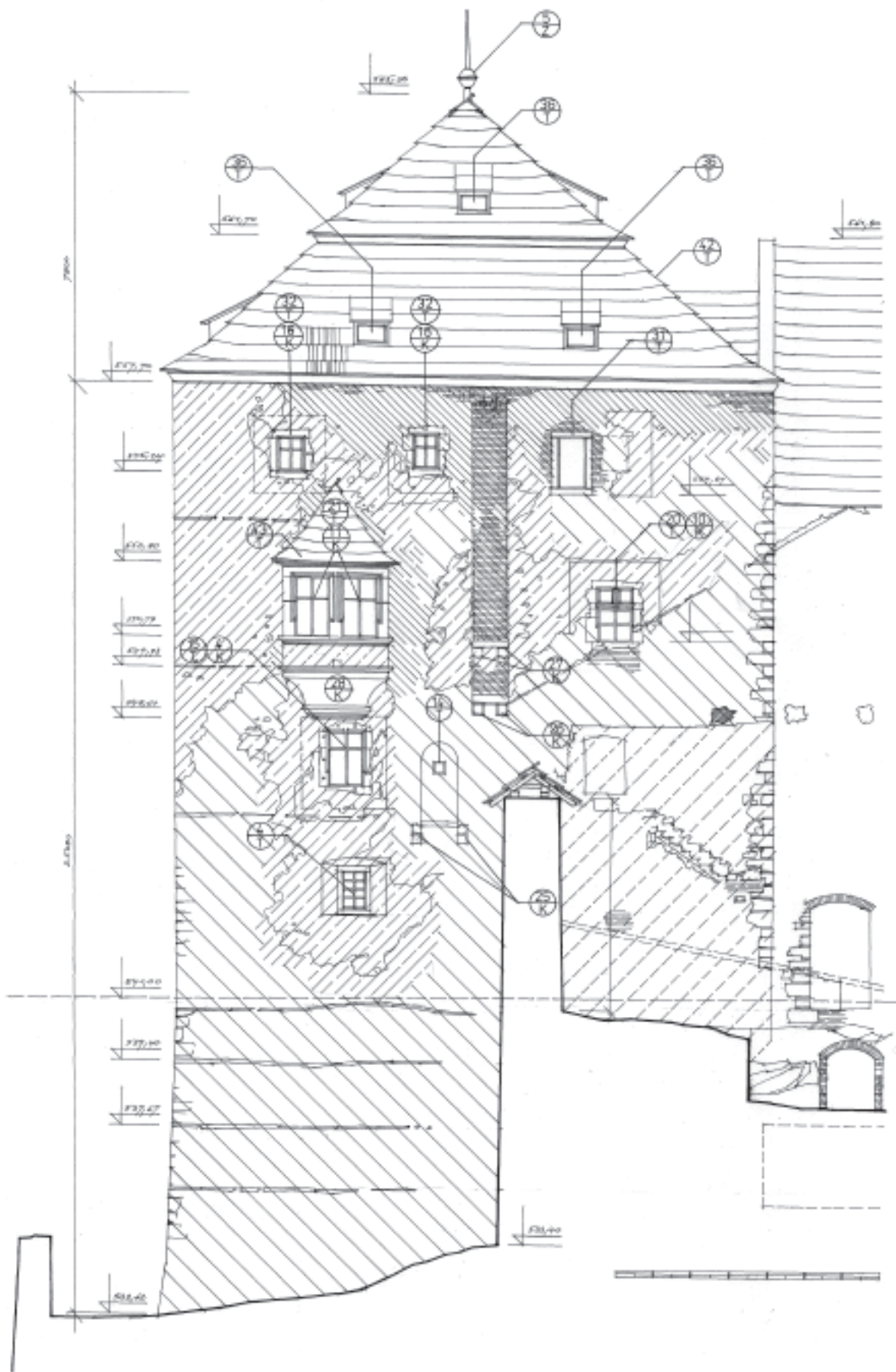


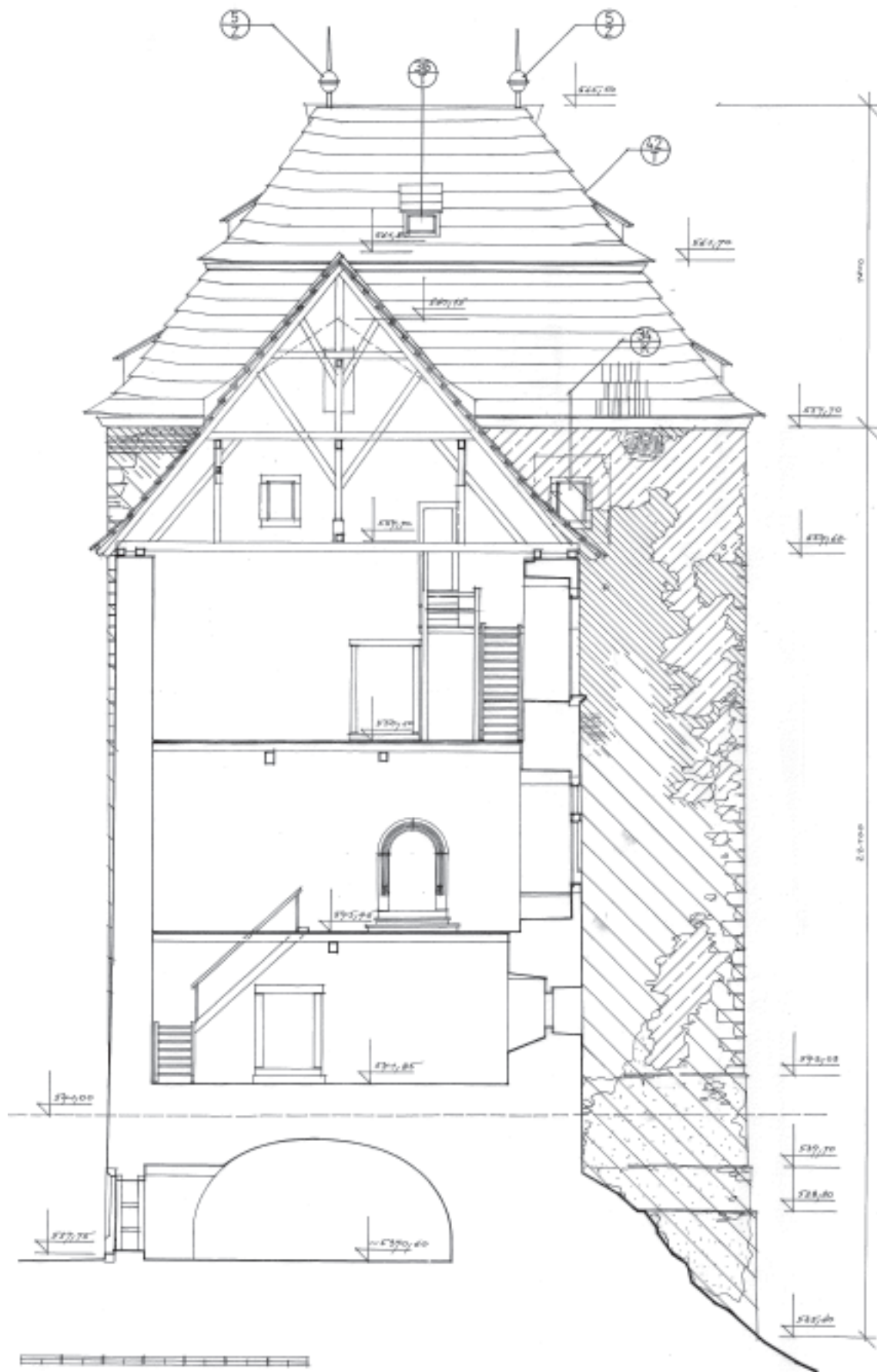


(96)

Obr. 96. Pohled od jihozápadu. Na západním a jižním průčelí donjonu se dochovaly větší plochy omítek s řadou detailů gotické úpravy. Z arkýřů středověkých převětů se zachovala pouze torza. V rámci konzervace pláště objektů hradu bude zapotřebí eliminovat nepříznivé působení necitlivé renovační úpravy hradby mezi tzv. Pluhovskými domy, včetně nového řešení nevěrohodné barevnosti exteriéru Pluhovských domů samých. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 97. Jižní průčelí donjonu. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)





Rozsah konzervace interiérů hradu

Citlivě konzervované prostory hradu budou ve většině případů ponechány ve fragmentární podobě. Určitou výjimku tvoří nepřístupné místnosti horních pater donjonu, kde je nezbytné doplnit podlahy, či alespoň jejich část tak, aby sem byl umožněn přístup pro zapojení těchto interiérů do prohlídkové trasy. V některých vybraných místnostech donjonu je na zvážení, zda nepřistoupit k dílčí rekonstrukci gotického záklopu.

Z hlediska zachování autenticity je důležité, aby interiéry nebyly paušálně vybavovány umělým osvětlením (zejména trasování rozvodů elektroinstalace je bez drastických zásahů do památkové podstaty nereálné). Provozní režim je nutno tomuto požadavku podřídit a také při koncipování režimu zpřístupnění pro veřejnost je nezbytné s touto zásadní podmínkou počítat a využít přitom zkušeností z obdobně autentických a významných památek, kde elektrické osvětlení není instalováno (viz například moravský hrad Pernštejn, kde jsou průvodci pro určité případy vybaveni přenosnými svítilnami). Jedinou technologickou výjimkou 21. století je instalace mobilní EPS (protipožární signalizace), která je však v případě potřeby plně demontovatelná a je vedena přiznaným způsobem, tedy bez zásahu do interiérových konstrukcí (viz obrázek 74 pravý roh). Většina místností je dostatečně osvětlena stávajícími okny, stejně jako vertikální komunikace.

Místnosti by měly být ponechány převážně volné, bez mobiliáře. Jsou natolik atraktivní (navíc v četných případech s bohatou malířskou výzdobou a s řadou autentických detailů), že by se případné nepůvodní zařízení mohlo stát rušivým prvkem. V těch interiérech, které mají rysy určité celistvosti, je jistě možné ověřit, zda by bylo vhodné doplnit prostor solitérním historickým nábytkem (náznakové instalace). V návaznosti na didaktický ráz prezentace lze zvážit poskytnutí základních informací o původní podobě, vývoji a proměnách historických interiérů formou speciálního katalogu či pracovních listů, tak aby atmosféra archaických interiérů nebyla v jednotlivých místnostech narušena novodobými artefakty.

Atraktivitu dojmu z prohlídky silně akcentují fascinující výhledy do krajiny a na historickou zástavbu zámku a městečka.

Obr. 98. Příčný řez renesančním spojovacím křídlem s pohledem na východní fasádu donjonu. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)



Obr. 99. Jižní průčelí kaplové věže a renesančního spojovacího křídla. Na průčelí jsou pozůstatky konstrukcí a otisky klasicistního domu, zbouraného neuváženě koncem 60. let 20. století, a nástupní část se schodištěm jediného přístupu do hradu. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)

Provádění konzervačních prací při záchraně hradu

Podstatná část realizačních prací (především u kaplové věže, spojovacího křídla a donjonu) má specifický charakter a převažují zde vysoce specializované a náročné restaurátorské činnosti. Tomu musí být přizpůsoben i výběr osob, které je budou provádět. Pro stabilizaci a konzervaci exteriéru bečovského hradu je nezbytné vybrat tým restaurátorů, kteří ve své předchozí práci v oblasti péče o památky prokázali velmi kvalitní výsledky. Důležité je, aby předložili reference o tom, že mají zkušenosti z analogických akcí prováděných konzervační metodou. Pro konzervaci vnitřní struktury hradu je nezbytné vybrat neměnný tým restaurátorů (v oborech nástěnná malba, omítky, dřevo, kámen, kov) a stavební přípomocí řešit formou subdodávky pro určený restaurátorský tým.

Postup záchranných prací musí být organizován účelně a v souladu s potřebami památky. Jak již bylo řečeno, každé rozhodnutí musí být pro kontrolu modelově ověřeno zvážením případných negativních důsledků (v každém jednotlivém případě je zapotřebí odpovědět na otázku, čím může uvažovaný postup památku ohrozit a zda nevybočí z kritérií obsažených v pojmu „ohleduplný přístup“).

Významnou podmínkou úspěšné realizace projektu konzervace je proto vytvoření přísného režimu provádění prací, včetně dobře organizovaných pravidelných kontrol (autorský a technologický dozor). Pro projekt byl sestaven základní tým složený z památkových architektů, uměleckých historiků, kvalifikovaných pracovníků správy památkového objektu, památkových technologů a garantů, restaurátorů, kteří mají zkušenost z řízení obdobných akcí konzervačního charakteru.

Práce bude provázet řada dalších odborných aktivit, seminářů, odborných dílen Národního památkového ústavu i mezinárodních workshopů, jež budou zaměřeny jak na problematiku poznání památky, tak i na otázky její konzervace.

Zpracovaný projekt stabilizace exteriéru hradu je schváleným podkladem pro zařazení do dotačního programu MK ČR. Pro konzervaci interiérů budou zpracovány aktuální podklady vždy v příslušném období a pouze pro činnosti naplánované na konkrétní, časově vymezené záchranné činnosti. Ročně je zapotřebí zajistit cca 4 mil. Kč. Vyšší jednorázové objemy prostředků nejsou žádoucí, neboť by se mýjely efektivností a ohrožovaly by hodnotový potenciál památky.

Prohloubené poznání pro projektování, konzervaci a prezentaci hradu

Přípravě realizačního projektu předcházelo provedení a vyhodnocení celé řady speciálních průzkumů (statický, stavebnětechnický, stavebněhistorický, materiálový, technologický, dendrochronologický, mykologický, klimatologický, archeologický, restaurátorský apod.).

V návaznosti na průzkum nástěnné malířské výzdoby kaple je postupně doplňován soubor restaurátorských průzkumů, zaměřených na podrobnou dokumentaci a poznání malířské výzdoby interiérů nejen kaplové věže, ale i donjonu a spojovacího křídla. V návaznosti na důkladné poznání stavby a jejího výtvarného ustrojení tvoří významnou součást průzkumu výzdoby interiérů hradu i aktuálně zpracovaný komplexní epigrafický průzkum, který se soustředil na dokumentaci, katalogizaci a vyhodnocení 1063 nápisů v rámci všech vnitřních prostorů hradu. Epigrafický průzkum je zpracován v podobě a v rozsahu, které u nás dosud nemají obdoby. Výsledky průzkumů jsou východiskem pro koordinovaný přístup k jednotlivým částem památky, současně jsou to však i cenné soubory informací pro tvorbu a aktualizaci specifických didaktických a prezentačních prohlídek.

V průběhu záchranné činnosti se aktuálně doplňuje zaměření detailů stavby a provádí se doplňování rozsáhlého souboru fotodokumentace.

Podrobné průzkumy budou kontinuálně doplňovány jak v oblasti stavebněhistorické, tak i materiálové a diagnostické.

Pro maximální využití provedených průzkumů je nezbytné je vyhodnotit ve vzájemných vazbách tak, aby se docílilo maximální objektivity poznání a aby byly tyto poznatky využity ve prospěch památky.

Podrobnější seznam průzkumů a výchozích podkladů viz výběr základní literatury a nepublikovaných zpráv na straně 122.

Obr. 100. Pohled na donjon ze západu. Na průčelí se dochovaly větší plochy omítek s řadou detailů gotické úpravy. Ze tří středověkých prevětů se zachovala pouze torza kamenných konzol. V rámci konzervace pláště objektů hradu bude zapotřebí eliminovat nepříznivé působení necitlivé renovační úpravy hradby mezi tzv. Pluhovskými domy a zástavbou hradu a zvážit v tomto exponovaném místě obnovu zaniklého historického stavu (případně ho využít pro vstupní expozici či jako zázemí pro vzdělávací aktivity). Jedná se však o velmi choulostivé místo a o obtížný úkol i proto, že po odbourání domu zůstal pod povrchem středověký sklep s valenou klenbou, nyní chráněný pouze provizorním zastřešením. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

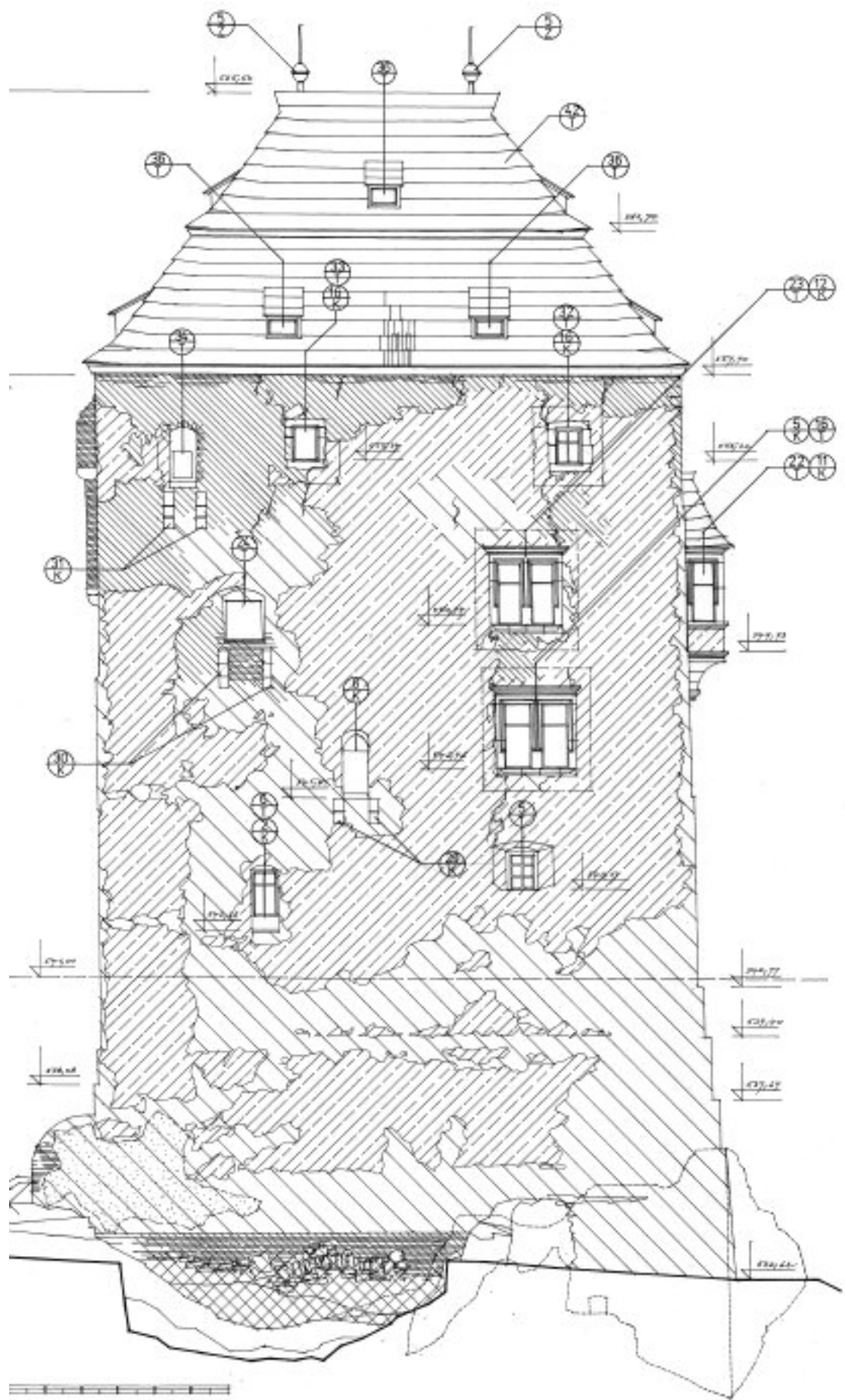


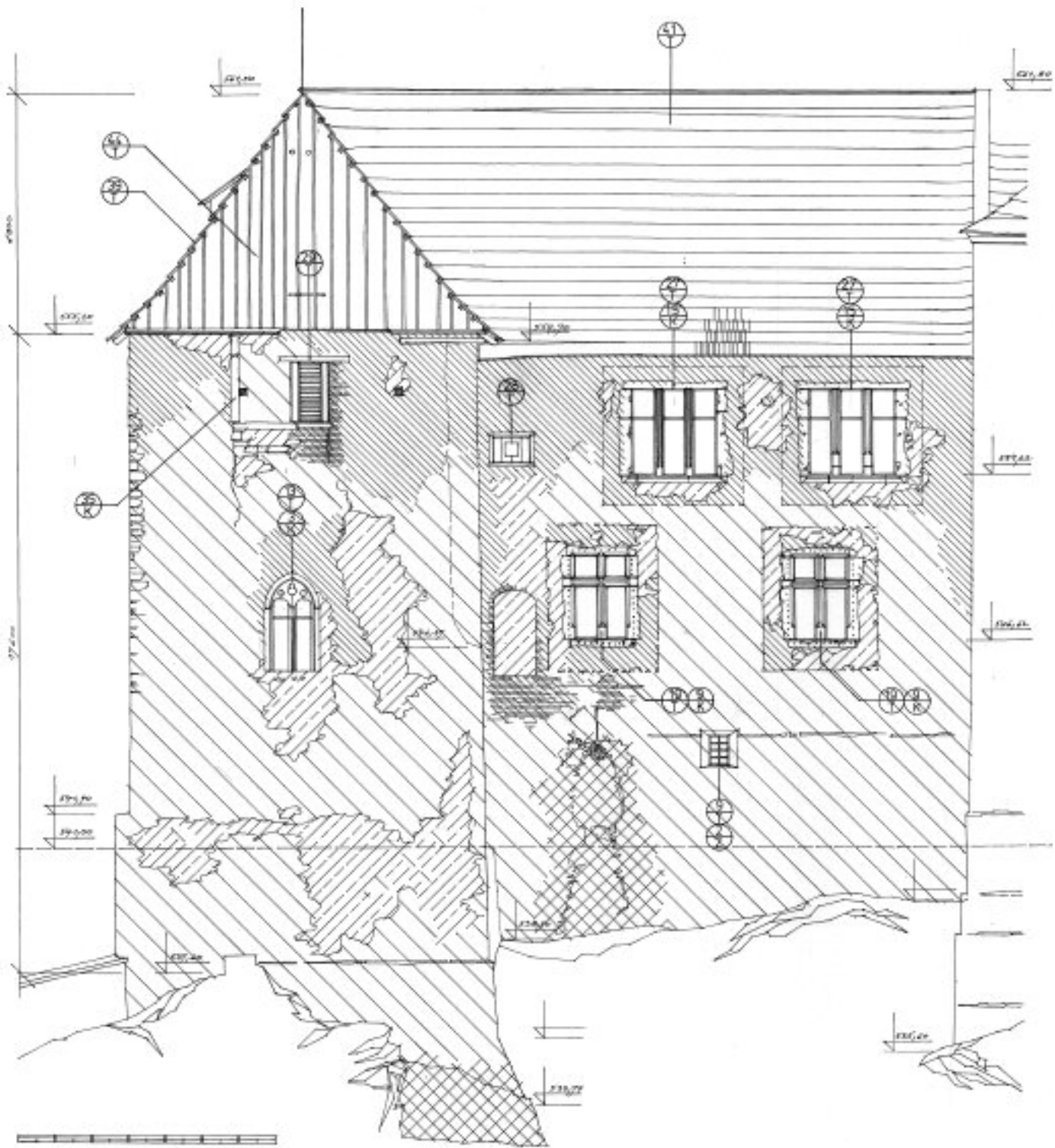


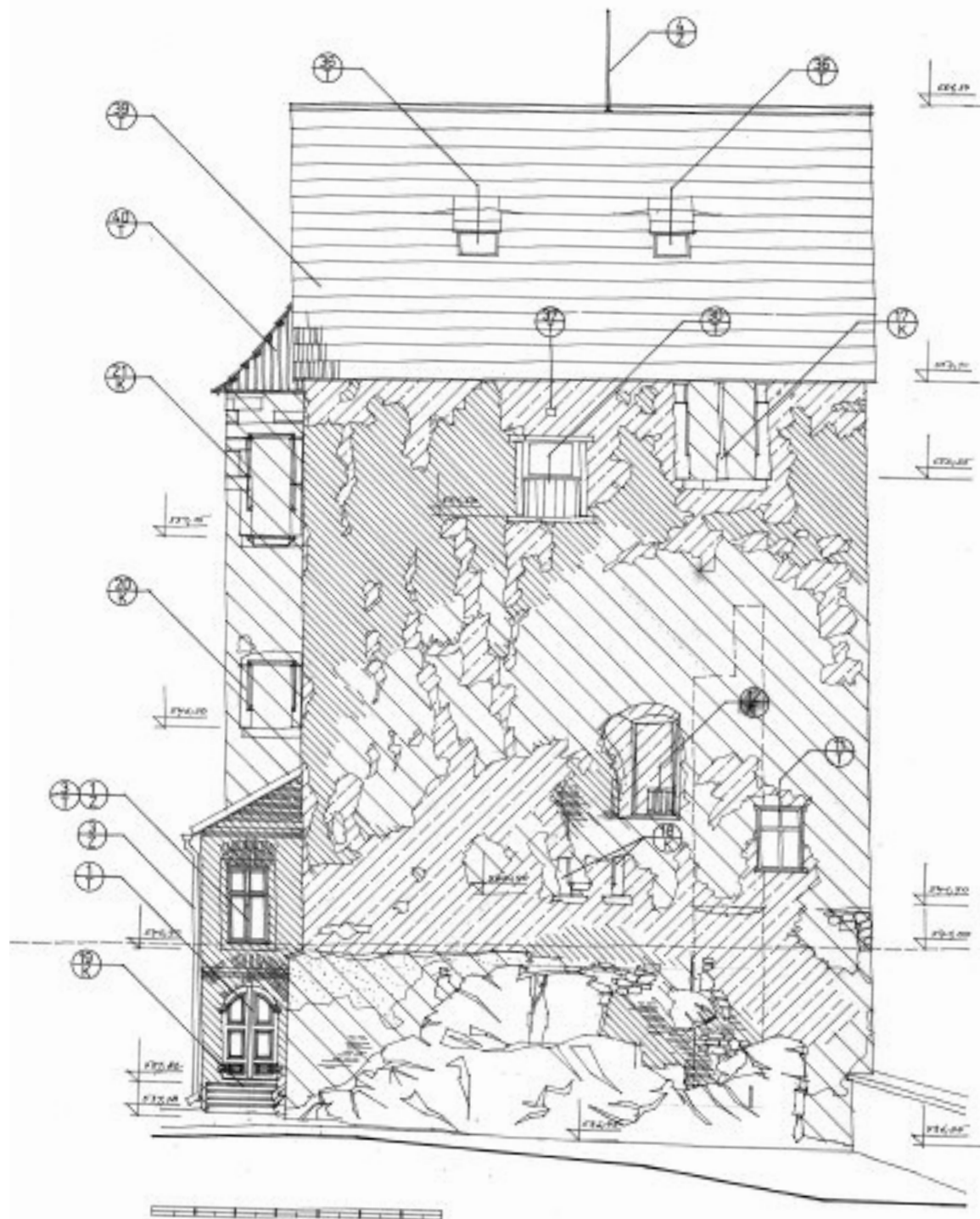
(101)

Obr. 101. Pohled na seskupení hmot donjonu, kaplové věže a spojovacího renesančního křídla, od severozápadu. Krov kaplové věže a spojovacího křídla pochází z renesanční přestavby (po roce 1641), mohutný barokní mansardový krov nad donjonem byl vztyčen po požáru v roce 1720. Po uvolnění paty hradu od náletové zeleně dojde k rehabilitaci vyhlídkové pěšiny kolem hradu, založené v polovině 19. století a zaniklé v průběhu druhé poloviny 20. století. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 102. Západní průčelí donjonu. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)

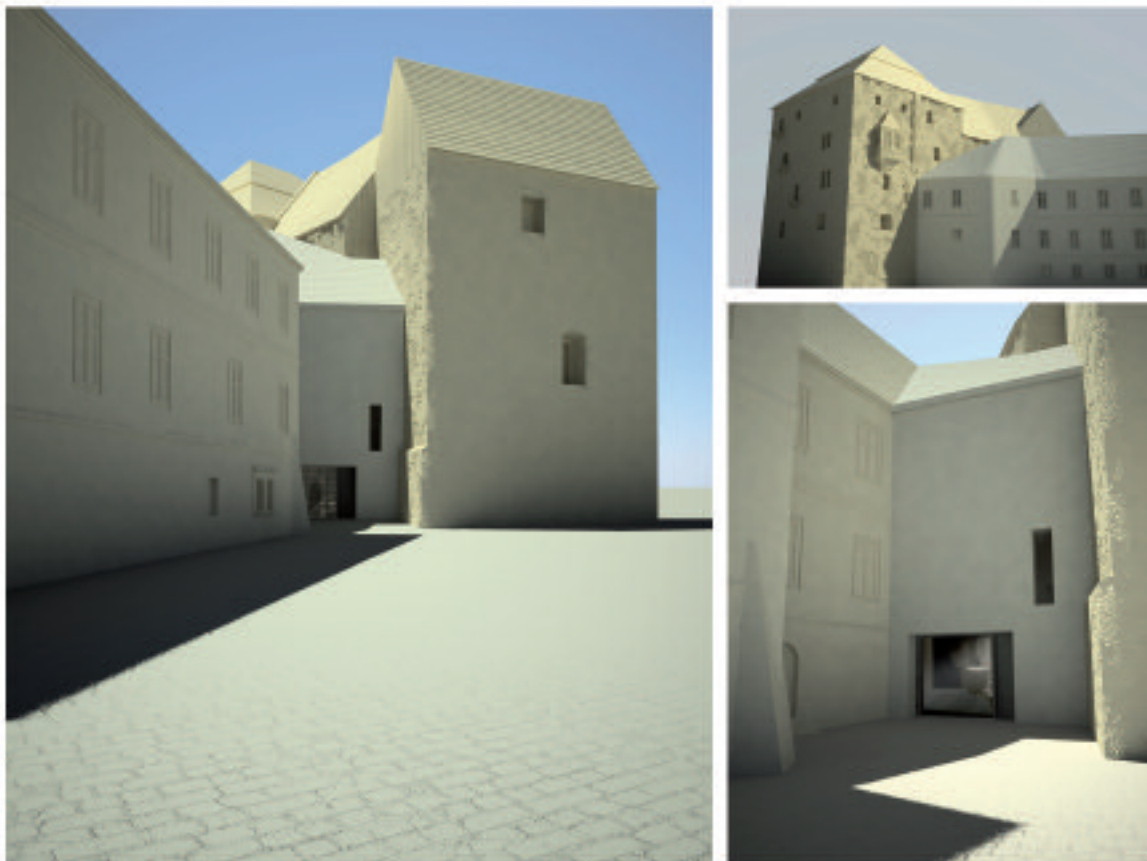






Obr. 103. Severní průčelí kaplové věže a renesančního spojovacího křídla. Ukázka z projektu konzervace exteriéru se specifikací zásahů. Prkenné bednění štítu střechy kaplové věže, které pochází z renesanční přestavby (po roce 1641), bude zachováno a pietně konzervováno. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)

Obr. 104. Východní průčelí kaplové věže a část renesančního spojovacího křídla. Vlevo od nároží zůstal zachován malý schodišťový objekt se vstupním portálem, což je jediný nástup do hradu a také poslední pozůstatek klasicistního domu, který byl neuváženě zbourán koncem šedesátých let 20. století. V pravé části plánu průčelí je vyznačen průběh hradební zdi odstřelené po roce 1841. Ukázka z projektu konzervace exteriéru. Legenda jednotlivých plánovaných stavebních zásahů na záložce. (GIRSA AT s.r.o., 2007)



Někdy měly věšce nově upravené historické zdivo
 i stěny přibitými kámeny a dřevem. Během 19. století
 vstoupily do módy i jiné druhy materiálů, zejména
 keramická dlažba a kámen. Vzhledem k tomu, že
 se jednalo o nově upravené historické zdivo, bylo
 třeba dbát na to, aby se jednalo o materiál, který
 odpovídá původnímu zdivu. Vzhledem k tomu, že
 se jednalo o nově upravené historické zdivo, bylo
 třeba dbát na to, aby se jednalo o materiál, který
 odpovídá původnímu zdivu.

Dívání na stěny hradu, pohledy ze všech stran
 a z různých úhlů, je to, co dělá hrad tak zajímavým.
 Pohledy ze všech stran a z různých úhlů, je to, co
 dělá hrad tak zajímavým. Pohledy ze všech stran
 a z různých úhlů, je to, co dělá hrad tak
 zajímavým. Pohledy ze všech stran a z různých
 úhlů, je to, co dělá hrad tak zajímavým.

(105)

Obr. 105, 106. V rámci přípravy možností prezentace památkového souboru a jeho využití pro vzdělávací funkce je prioritou soustředit se na bečovskou lokalitu a navázat systematickou spolupráci se školami všech stupňů, zejména pak s univerzitami technického i humanitního zaměření. Tématické edukativní programy jsou zacíleny na skupiny základních a středních škol. Pro vyšší odborné a vysoké školy je připravován vzdělávací program zaměřený jednak na kurzy stavební historie (seznámení s metodami stavebněhistorického průzkumu na základě identifikace prostorových souvislostí hradu), a dále na poznávání konzervačních technik a technologií v rámci realizace záchranných aktivit (restaurování omítek, kamene, dřevěných prvků, nástěnných maleb). Jedním z konkrétních příkladů vzdělávacího procesu je i zapojení studentů Fakulty architektury ČVUT do programu seminárních prací a projektů, kromě jiného se zaměřením na možnosti řešení nástupu do vstupní části hradu formou kultivovaného novotvaru. Na snímcích je ukázka z projektu Marka Maroviče, studenta Ústavu památkové péče Fakulty architektury ČVUT v Praze, zpracovaného v ateliéru profesora Václava Girsy v roce 2009. Výuka tohoto typu slouží nejen k poučenému, citlivému přístupu k památce, ale i pro důležité osvojení zásad mezioborové spolupráce a k získání návyků efektivní komunikace s odbornými organizacemi památkové péče, úřady všeho druhu a zejména s těmi obecními.

Prezentace hradu Bečov – prohlídky a vzdělávací programy

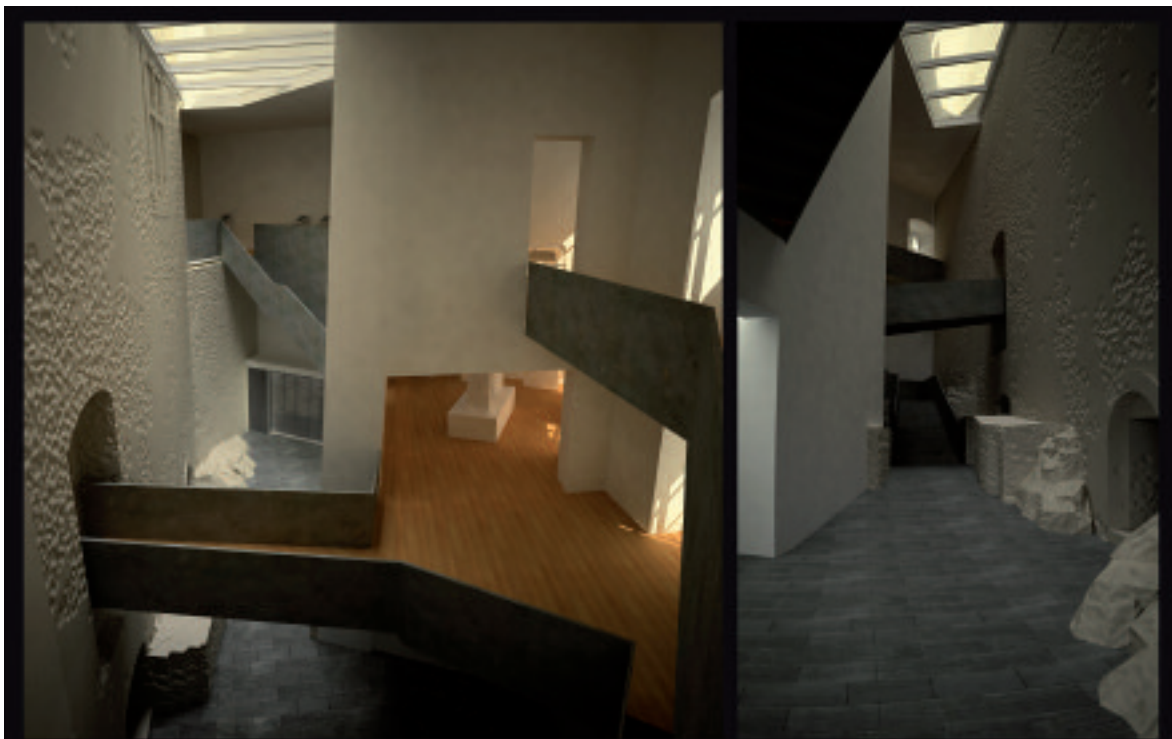
Součástí projektu je představa, že se do procesu poznávání a konzervace zapojí také školy a že bude vytvořen nový způsob prezentace bečovského hradu, který se zaměří na specifický vzdělávací aspekt, a to v souladu s významem a charakterem tohoto památkového objektu. Jedná se o provázané formy environmentální výchovy. Vzdělávací a interaktivní programy jsou připravovány pod označením a originálním logem bečovské meluzíny „Bečov – cesta do středověku“.

Pro rozvoj vzdělávací funkce památkového objektu je prioritou vytvoření systematické spolupráce se školami a s odbornými organizacemi všech úrovní. Zvolené způsoby prezentace hodnot objektu jsou v rámci vzdělávacího programu přizpůsobeny jednotlivým úrovním školního vzdělávání. Monotematické vzdělávací programy se zaměřují na skupiny základních a středních škol (řízené dobrodružství cílené k poznávání stavební historie). Pro vyšší odborné a vysoké školy je připravován program, který bude zaměřen jak na kurzy stavební historie (seznámení s metodami stavebněhistorického průzkumu na základě identifikace prostorových souvislostí hradu), tak na poznávání konzervačních technik a technologií v rámci záchranných činností (restaurování omítek, kamene, dřevěných prvků, nástěnných maleb). Hrad Bečov je ideální místo pro učení a poznání.

Spolupráce se studenty vysokých škol je významná již v samotné fázi přípravy. Jedná se zejména o studenty humanitních a historických oborů z Univerzity Karlovy a ze Západočeské univerzity a o studenty Fakulty architektury Českého vysokého učení technického. Budoucí učitelé se podílejí na tvorbě programů, mají možnost si výše popisovanou netradiční prohlídku vyzkoušet a poskytnout zpětnou vazbu; tím se také zakládá budoucí motivace, aby v době, kdy už budou působit jako učitelé na školách, navštívili tento program se svými žáky. Studenti Fakulty architektury ČVUT jsou zase do programu zapojeni formou seminárních prací a kreativních projektů, jež se zaměřují na řešení nástupu do vstupní části hradu formou kultivovaného novotvaru, na možnosti regenerace přírodního rámce hradu a obnovy zaniklé panoramatické stezky s vyhlídkovými místy (původem romantické úpravy z druhé poloviny 19. století), na spolupráci v rámci přípravy interaktivních a vzdělávacích programů apod. Do programu je zařazen segment celoživotního vzdělávání zacílený na univerzitu třetího věku, odborné instituce či úřady, občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.

Významnou roli hraje využití specifického konzervačního procesu pro vzdělání odborníků (pravidelné semináře umožňující nezprostředkovanou aplikaci metod stavebněhistorického průzkumu, pravidelné workshopy univerzitních učilišť s mezinárodním přesahem, jež se zaměří na poznání historické struktury, restaurátorských postupů a technik konzervace, na výuku tradičních technologií a stavebních postupů apod.).

Fakt, že se návštěvníkovi různými interaktivními formami a nešednými způsoby prezentace zprostředkují hlubší znalosti o hradu, umocní jeho vztah k autentickému prostředí a konzervaci. Jedná se o významnou část projektu, zabývající se budováním pozitivního vztahu ke kulturnímu dědictví. Širší cílová skupina bude prostřednictvím konkrétních dílčích aktivit nejen vzdělávána v oblasti památkové péče, umění a kultury, ale také vychovávána k pozitivnímu vztahu k hodnotám jako takovým a k životnímu prostředí, jehož je památkový fond neoddělitelnou součástí, a nakonec i k aktivitě pro jejich ochranu.

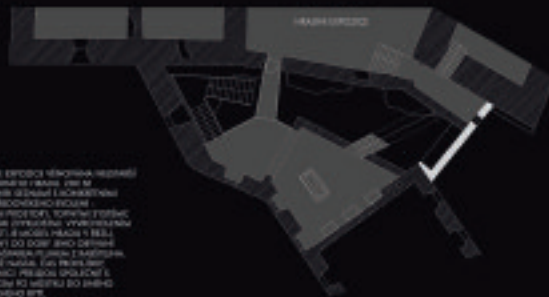


PODORYS I.N.P. 1/100



VÝKONNÝ KONSTRUKČNÍ NÁVRH JE
 ÚLOHOU BRNOHO UNIVERZITNÍHO
 ÚSTAVU ARCHITECTURNÍHO A
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU

PODORYS I.N.P. 1/100



VÝKONNÝ KONSTRUKČNÍ NÁVRH JE
 ÚLOHOU BRNOHO UNIVERZITNÍHO
 ÚSTAVU ARCHITECTURNÍHO A
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU
 V OBLASTI ARCHITECTURNÍHO
 KONSTRUKČNÍHO ÚSTAVU



(107–109)

Obr. 107–109. Průběh vzdělávacího kurzu. V rámci experimentální prohlídky byla se studenty Přírodní školy, o.p.s., provedena generální zkouška jednoho z připravovaných programů dobrodružství stavební historie. Studenti byli uvedeni do učebny mimo samotný hrad, kde se vzájemně seznámili s průvodcem-animátorem a s lektorem-odborníkem. Účastníci kurzu byli uvedeni do role výzkumníků (expertů), byli vybaveni pomůckami (helmy, jmenovky, baterky, tužky, desky apod.) a bylo jim sděleno zadání a osvětlena metoda výzkumníka, včetně vybraných základních odborných termínů. Stejně jako výzkumník museli provést tzv. kabinetní přípravu, tedy seznámit se s dostupnými podklady (např. mapy, staré fotografie, půdorysy a plány). Pak následovala terénní část, při které se procházelo areálem NKP Bečov až ke hradu. V interiéru hradu byli studenti-výzkumníci v první fázi školeni, jak objevovat a čistit stopy ve stavbě, v druhé fázi se již snažili získané vědomosti aplikovat a pokoušeli se samostatně nebo i v malých skupinkách rozpoznávat, pojmenovávat, formulovat pracovní hypotézy a argumentovat svoji interpretaci viděného. Součástí práce bylo i seznámení s možnostmi dokumentace nálezů. V prostorové orientaci jim pomáhaly kopie půdorysů a ikonografie. Po prohlídce došlo na rekapitulaci a shrnutí naučených znalostí, nastala diskuse a zpětná vazba k průběhu minikurzu. Nově získané znalosti si mohli v obecné rovině ověřit ve zbytku památkového areálu a v městské památkové zóně Bečov nad Teplou nebo posléze kdekoli jinde, kde se dochovaly stopy minulosti. (foto Ondřej Cink, Petr Sokol, 2009)



(110, 111)

Zkušenosti s konzervací architektury

Pro konzervaci hradu budou využity zkušenosti z analogických rozsáhlejších akcí, které proběhly v posledních deseti až patnácti letech na území České republiky a při kterých byla uplatněna metoda konzervace historického stavebního organismu analogická jako u konzervace uměleckého díla (transformace konzervační techniky do měřítka stavebního díla). Jedná se o významné akce, na nichž se podílel autorský tým GIRSA AT s.r.o. spolu s památkáři a technologi Národního památkového ústavu, kteří tuto metodu v České republice soustavně prosazují v praxi. První významnější a měřítkem rozsáhlejší práci tohoto typu představovala konzervace dvorních fasád Purkrabského paláce královského hradu Bezděz, dokončená v roce 1993. Konzervační metoda byla uplatněna i při obnově domu Radniční čp. 29 v Českém Krumlově (v roce 2000). Další akce, při kterých získal autorský tým značné zkušenosti a při kterých upřesnil i důležité zásady organizace těchto prací, jsou průběžně publikovány v českých odborných periodikách. Jde o rozsáhlé konzervační činnosti v areálech středověkých hradů Pernštejn, Švihov, Lipý a Lipnice nad Sázavou. Mezi velmi významné zdařilé příklady patří v poslední době konzervace jižního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově (dokončeno v roce 2005), a zejména pak navazující konzervace jeho severního a východního průčelí (dokončeno v roce 2008), která představuje v současné době bezesporu nejúspěšnější a nejrozsáhlejší konzervační akci v České republice vůbec.

Obr. 110, 111. Mezi příklady úspěšné a oceňované konzervační aktivity lze zařadit konzervaci jižního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově. Tato akce patřila ve své době mezi nejrozsáhlejší konzervační zásahy v České republice. Hlavní průčelí českokrumlovského zámku, jež tvoří dominantu významné městské památkové rezervace (památky v seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO), patří mezi typicky „rostlé“ památky a jeho působivost je umocněna neměnností vzhledu v období posledních 200–250 let. Základním požadavkem na rozsáhlou konzervační akci byla proto opět neměnnost vzhledu památky a úzkostlivá ochrana originální materie s aplikací tradičních technologických postupů. Náročná konzervační práce probíhaly včetně přípravy v letech 2002–2005. Projekt GIRSA AT s.r.o., realizace dokončena v roce 2005. (foto Věroslav Škrabánek, 2005)



(112, 113)



(114)

Obr. 112, 113. Po dokončení konzervace jižního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově pokračovaly konzervační práce opravou jeho značně poškozeného severního a východního průčelí. Oprava těchto průčelí byla v některých aspektech náročnější než předchozí dokončené konzervační práce v zámeckém areálu. Složitým problémem byla zejména eliminace nevhodných cementových omítek, které byly na části fasády aplikovány v sedmdesátých letech 20. století, i chatrný stav některých mladších historických omítek. Konzervace severního a východního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově rehabilitovala dosud zastřené hodnoty této části významné památky. Rozsahem a náročností převyšuje tato realizace předchozí konzervaci jižního průčelí a představuje v tuto chvíli jeden z nejnáročnějších konzervačních zásahů na území České republiky vůbec. Projekt GIRSA AT s.r.o., realizace dokončena v roce 2008. (foto Věroslav Škrabánek, 2009)

Obr. 114. Mimořádně významnou zkušenost přinesla postupná, technologicky i výtvarně velmi náročná konzervace opatského domu bývalého kláštera Zlatá Koruna v jižních Čechách. Proslulý cisterciácký klášter byl založen českým králem Přemyslem Otakarem II. v druhé polovině 13. století. Výstavné opatské sídlo prošlo od založení celou řadou slohových přestaveb, z nichž nejvýznamnější byla etapa renesanční a barokní. Zchátralá budova prošla na počátku 21. století náročnou opravou, zahrnující jak exteriér, tak vnitřní prostory a jejich výzdobu. Složitý proces rehabilitace vynikající památky, jemuž dominovala zodpovědně koncipovaná konzervace, byl ukončen po čtyřech letech náročných konzervačních prací. Projekt GIRSA AT s.r.o., realizace dokončena v roce 2003. (foto Věroslav Škrabánek, 2004)



(115)

Obr. 115. Projekt konzervace hradu Bečova je zpracován s využitím zkušeností z četných analogických rozsáhlejších konzervačních akcí. Vzorem byly akce, které proběhly v posledních desetiletích na území České republiky a na kterých byla uplatněna metoda konzervace uměleckého díla, transformovaná se svojí etikou a technikou do měřítka stavebního díla jako celku. Jedná se o práce, které koncepčně pocházejí z dílny GIRSA AT s.r.o., jehož autorský tým tuto metodu jako jediný v České republice úspěšně prosazuje a ověřuje v praxi. Prvním známějším příkladem byla konzervace průčelí purkrabského paláce královského hradu Bezděz, dokončená v roce 1993. Jedním z novějších příkladů širšího uplatnění konzervační metody je konzervace starobylého měšťanského domu Radniční 29 v Českém Krumlově (na snímku), při které byly zároveň respektovány potřeby živé, soudobé funkce. Projekt GIRSA AT s.r.o., realizace dokončena v roce 2000. (foto Věroslav Škrabánek, 2000)

Význam projektu konzervace a prezentace bečovského hradu

Na půli cesty mezi dvěma světoznámými lázeňskými středisky, mezi Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi, uprostřed Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, se nachází malebné městečko Bečov nad Teplou. Ačkoliv je toto sídlo díky svým bohatým dějinám plné kulturních i přírodních památek, je jeho hlavní předností bezesporu soubor unikátních historických architektur hradu a dvou zámků. Nejcenější z nich je jedinečně dochovaný a pozornosti dosud unikající gotický hrad. Před připojením Chebska plnil Bečov funkci pohraničního centra se zemskou stezkou, a býval tak významnou součástí tehdejšího kulturního prostoru na pomezí velkých státních útvarů. V průběhu věků získal Bečov na zajímavosti také tím, že sem byla převezena významná románská památka, jež typologicky pochází z rýnsko-mosanské oblasti: jde o domečkový reliквиář svatého Maura, obsahující mimo jiné také prst Jana Křtitele. Konceptně pojatým, kultivovaným a vysoce odborným přístupem k obnově bečovského hradu chtějí autoři projektu významný artefakt středověkého sídla zachránit, znovu objevit a začlenit do současného světa, a tím navázat na kosmopolitní dimenzi původních zakladatelů hradu.

Hrad Bečov patří díky svým historickým, výtvarným a typologickým hodnotám, a především pak díky vysoké dochovalosti v autentickém, nepřestavěném stavu, mezi zcela unikátní památky nadregionálního významu.

Pro záchranu a prezentaci této unikátní památky byl koncipován projekt, který se zabývá nejen přípravou a koncepcí konzervace památky, ale který se souběžně zabývá takovým využitím památky, aby se proces konzervace ještě zhodnotil a aby se z něho vytěžilo maximum pozitivních aktivit v široce pojatém výchovném a prezentačním procesu.

Projekt bezesporu posouvá latku v nárocích na péči o autentické památky a je též apelem na prosazování ohleduplného přístupu v evropské památkové praxi. Svým víceoborovým rozměrem a širším dopadem prezentace napomůže oživit zájem veřejnosti o kulturní dědictví a jmenovitě posílit vztah k autentickým památkám, přičemž významné jsou jeho dopady při výchově mladé generace.

Výstupy projektu jsou i nadále budou zhodnoceny v rámci odborné komunity průběžným zveřejňováním zkušeností z realizace, přičemž v návaznosti na výsledky již uskutečněných konzervačních akcí bude ve spolupráci Národního památkového ústavu, Ústavu památkové péče Fakulty architektury ČVUT v Praze a GIRSA AT s.r.o. zpracována metodika konzervačních postupů, která se zaměří jak na ozřejmení ideových východisek i poetiky konzervace památek, tak na různorodou dílčí problematiku, na detaily konzervačních technik a na aplikaci tradičních materiálů a technologií.

Již v průběhu přípravy projektu konzervace a zpřístupnění bečovského hradu se podařilo do jeho řešení zapojit mnoho odborných pracovníků z různých institucí. Mezi ty hlavní patří Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, jednotlivá územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu, Ateliér historické architektury z Plzně či Západočeský institut pro ochranu a dokumentaci památek, o.p.s. Ze zahraničních partnerů to jsou sdružení Les Amis du Vieux Château de Brie-Comte-Robert (člen Unie REMPART, Francie), Historic Royal Palaces a English Heritage (Velká Británie) a správa hradu Bauska (Lotyšsko).

Obr. 116 – 125. Hrad Bečov – struktura mimořádné dokumentární i estetické hodnoty je určujícím prvkem nesmírně působivého prostředí středověkého hradu s neopakovatelnou atmosférou, jež zprostředkuje kontakt mezi současnými a minulými generacemi. Každé vzácné historické dílo, a tím více dílo takto rozsáhlé a autentické, je mimořádně choulostivé na jakékoli změny. Složitý proces konzervace architektury vyžaduje, aby se pozornost věnovala všem součástem rozměrného monumentálního díla (nejen těm, kterým jsme přiznali vyšší známku z hlediska nepochybně vysokých uměleckých kvalit), a proto je vždy provázen nejistotami, opakovaným zvažováním optimální cesty a neustálým ověřováním řešení každého detailu. Hlavním úkolem je především stabilizace dochované stavební podstaty, a to prostřednictvím tradičních materiálů, technologií a stavebních postupů. Takto pojatá konzervace je však také disciplínou výtvarnou, tedy tvůrčí činností v mezích přísně stanovených pravidel a profesní etiky. Na základě jasně stanovené koncepce a postupným skládáním jednotlivých segmentů dílčích, ale vždy důkladně promyšlených úprav směřujeme k výslednému obrazu. Zvolená pracovní metoda umožňuje maximálně zachovat originální situaci a zároveň harmonicky propojovat torza překrývající se etap, aniž by výsledek působil roztříštěným dojmem. Celý proces – má-li být úspěšný – vyžaduje mnoho houževnatosti a péle. Vyžaduje ale vždy především dostatečný čas a respektování rytmu plynoucího z potřeb památky samé. Každý přílišný spěch je v její neprospěch, neboť přináší riziko chybného rozhodnutí a uspěchaného zásahu. A každý chybný zásah je fatálním, trvalým ochuzením památky, neboť ztrátu pak již nelze napravit. Úspěšnost projektu chápaného jako kontinuální poznávací a tvůrčí proces (od jeho koncepční až po prezentační a prováděcí složku) je podmíněna nejen kvalifikovaností a schopností jednotlivců, ale především vůlí širšího kolektivu, který se musí složitěmu procesu účastnit dobrovolně, zodpovědně a aktivně a který také musí mít velký citový vztah k památce a plné pochopení pro nastíněnou cestu. Jde o týmové dílo napříč generacemi, provázené četnými diskusemi, mnohými nejistotami i slepými uličkami, kde každý přispívá podle svých zkušeností k tomu, aby dochovaná vzácně autentická památka byla předána další generaci v uspokojivém technickém stavu, ale zároveň neochuzena o svoji neopakovatelnou atmosféru a vysokou výpovědní hodnotu. Jedině tento typ památek – památek nepřestavěných, nezmodernizovaných, památek s autentickou atmosférou – totiž dokáže probouzet opravdu hluboký a vřelý zájem o kulturní odkaz našich předků. (foto Věroslav Škrabánek, 2007–2009)



(116, 117)



(118)







(121)



(122)



(123, 124)



(125)

In its own way, this book is quite an exceptional accomplishment in several regards. It came into existence first in an English-language version as a document for the European Union Award international competition for the Europa Nostra Award cultural heritage section in the project category. This corresponds with its basic structure which is quite unusual in comparison with commonly produced publications presenting a particular historic monument.

The book is historical material which provides not only basic facts, but also and above all an account of thinking and visions of contemporary preservation of our cultural heritage. It tells a story which, in fact, has not happened yet, which gets its start, but whose foundation has been already laid. However, unlike general methodical principles, this is a specific and real vision. It leans firmly on the long-time experience that the authors have gained in practical realization of reconstruction and conservation of historic monuments, and especially on their successful results. The project, though, offers more than a reverential and maximally considerate reconstruction of a rare historic monument. The proposed method of saving the material substance of this monument is closely connected with the vision of its further life and presentation whose long-time preparation has been based on local and foreign experience. Its fundamental concept is the conviction that a historic monument reconstructed and presented in this way can become a natural and necessary part of our everyday life and that it can speak from the depth of history to the contemporary visitor regardless their age, if its mystery is conveyed to them in an appropriate form. Thus as a whole, the project attempts to fulfil the ideal concept of harmonious combination of form and content.

The project of the Bečov castle conservation and the approach to its renovation and presentation do not aim to be the only possible example of historic building reconstruction. It is not even possible, given the variety of our historic monuments. However, it wants to show a possible way which is concerned not only with the end, but also with the way itself. To achieve this, it uses outstanding monument values and their esthetic effect on the subconsciousness of people to whom it gives the possibility to cross the threshold of forgetting their own history. The result of this way should be resurrection of the monument in its unaltered appearance without the necessity and need of modern and expedient adjustments and alterations.

Both this project and this book have originated from the conviction and enthusiasm of the authors, but also from the anguish and trauma which the present world brings along in relation to history, to cultural heritage and even to a range of small and ordinary things.

/ Hrad Bečov – projekt konzervace a prezentace

Autoři:

Prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá, památkový architekt, pedagog, vedoucí Ústavu památkové péče Fakulty architektury ČVUT v Praze, GIRSA AT s.r.o. – ateliér konzervace a obnovy historických staveb

Autoriz. Arch. Miloslav Hanzl, památkový architekt, GIRSA AT s.r.o. – ateliér konzervace a obnovy historických staveb

Ing. Dagmar Michoinová, Ph.D., památkový technolog, vedoucí oddělení technologické laboratoře, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště

Mgr. Tomáš Wizovský, kastelán Státního hradu a zámku Bečov, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti

Spolupráce:

Ing. Jan Anderle, stavební historik, Ateliér historické architektury, Plzeň

Akad. mal. Tomáš Berger, restaurátor, Praha

Bc. Ondřej Cink, památkář a kulturní antropolog, spoluřešitel koncepce prezentace hradu, odborné korektury textu, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti

Mgr. Linda Foster, archeolog, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni

Jan Hora, grafická úprava publikace, Praha

Ing. Roman Procházka, ředitel, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti

Mgr. Petr Sokol, archeolog a historik, spoluřešitel koncepce prezentace hradu, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni

Věroslav Škrabánek, autor fotografií, příprava publikace, Praha

Mgr. Petr Štoncner, památkář, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště

Akad. mal. Tomáš Záhoř, restaurátor, Praha

Poděkování:

Tato publikace vznikla za podpory PaedDr. Josefa Novotného, hejtmána Karlovarského kraje, děkana Fakulty architektury Českého vysokého učení technického prof. Ing. arch. ir. Zdeňka Zavřela, Ateliéru GIRSA AT, Ing. Václava Maršíka, Ph.D., a společnosti BOLID-M, města Bečov nad Teplou a dalších nadšených lidí.

Odborný profil autorů:

Václav Girsa (nar. 1945), architekt (ČVUT FAPS, AVU), 20 let působení v Státním ústavu pro rekonstrukce památkových měst a objektů. V roce 1991 založil s arch. Miloslavem Hanzlem specializované pracoviště GIRSA AT s.r.o. – ateliér obnovy a konzervace historických staveb, ve kterém pracuje dodnes. Ateliér působí na celém území České republiky (hrad Bezděz, zámek Frýdlant, zámek v Českém Krumlově, hrad Lipnice, hrad Rabí, hrad Lipý, Müllerova vila v Praze, ateliér Zdenky Braunerové v Roztokách apod.). Realizace podle projektů GIRSA AT s.r.o. získaly řadu ocenění, včetně ocenění mezinárodních. V posledních desetiletích se ateliér intenzivně věnuje tématu konzervace a restaurování stavebního díla minulosti (transformace restaurátorské metody do měřítko stavby). Architekt Václav Girs působí od roku 1990 na FA ČVUT. V roce 1995 habilitoval a v roce 2008 byl jmenován profesorem. Od září 2008 je vedoucím Ústavu památkové péče a renovací FA ČVUT. Je členem ČKA, OA, ČNK ICOMOS a řady odborných komisí v oblasti památkové péče.

Miloslav Hanzl (nar. 1954), architekt, 18 let působení v Státním ústavu pro rekonstrukce památkových měst a objektů. V roce 1991 založil s arch. Václavem Girsou specializované pracoviště GIRSA AT s.r.o. – ateliér obnovy a konzervace historických staveb, ve kterém pracuje dodnes. Ateliér působí na celém území České republiky (hrad Bezděz, zámek Frýdlant, zámek v Českém Krumlově, hrad Lipnice, hrad Rabí, hrad Lipý, Müllerova vila v Praze, ateliér Zdenky Braunerové v Roztokách apod.). Realizace podle projektů GIRSA AT s.r.o. získaly řadu ocenění, včetně ocenění mezinárodních. V posledních desetiletích se ateliér intenzivně věnuje tématu konzervace a restaurování stavebního díla minulosti (transformace restaurátorské metody do měřítko stavby). Architekt Miloslav Hanzl je členem ČKA, OA, ČNK ICOMOS.

Dagmar Michoinová (nar. 1965), památkový technolog (VŠCHT, VUT), dnes vedoucí technologické laboratoře Národního památkového ústavu, v oboru pracuje od roku 1995, kdy nastoupila do Státního ústavu památkové péče v Praze, dnes Národního památkového ústavu. V rámci svého působení v památkové péči se dlouhodobě zabývá přírodovědným studiem historických omítek a poznáním a revitalizací tradičních stavebních technologií, zejména spojených s užíváním vápna. Velmi cenné zkušenosti získala nejen laboratorním zkoumáním, ale také účastí na řadě významných památkových akcí jako památkový technolog. Také její zásluhou jsou prosazovány tradiční technologie při opravách historických staveb. Pravidelně publikuje, vyučuje a účastní se řady odborných seminářů, včetně prestižních akcí v zahraničí. Dagmar Michoinová je členkou ČNK ICOMOS, ISC ICOMOS a několika odborných komisí v oblasti památkové péče.

Tomáš Wizovský (nar. 1974), archeolog (ZČU Plzeň), od roku 1998 zaměstnán u Památkového ústavu v Plzni (dnes NPÚ, ÚOP v Plzni a v Lokti) – útvar památkové péče, odd. architektury, později odd. archeologie. V letech 2005–2006 ředitel územního odborného pracoviště NPÚ pro Plzeňský a Karlovarský kraj. V rámci působení kastelána na Státním hradu a zámku Bečov se dlouhodobě zaměřuje na efektivitu řízení a správu památkového objektu, na trvalou udržitelnost památkové ochrany svěřených hodnot a na implementaci odborných poznatků do procesu prezentace a obnovy. Spoluřešitel úkolu Institucionálního výzkumu NPÚ 2005–2011 „Prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů“ a hodnotitel institucionálních výzkumných úkolů z oblasti archeologie. Účastník zahraničních studijních pobytů (Francie, Anglie, Lotyšsko). Autor a spoluautor drobnějších prací a přednášek. Člen poradního sboru kastelánů a koncepční komise generálního ředitele NPÚ, člen sdružení Památky 2000 a člen odborných archeologických komisí NPÚ.

Seznam základní literatury a nepublikovaných materiálů

Základní literatura

- Anderle, J., 2008:** Uspořádání bytů v některých velkých hradech doby Karla IV, Svorník VI, Praha, s. 13–32.
- Anderle, J., 2007:** Pluhovské domy v jádru hradu Bečova nad Teplou, Průzkumy památek 14, č. 1, Praha, s. 3–25.
- Anderle, J. – Kyncl, J., 2002:** Vývoj horního hradu v Bečově nad Teplou, Průzkumy památek IX, č. 2, Praha, s. 75–106.
- Beneš, J., 2000:** Bečov nad Teplou (okr. Karlovy Vary) – hláska hradu, Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 42, Praha, s. 24.
- Beneš, J., 2001:** Výzkum horního hradu v Bečově nad Teplou v roce 2001, Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 43, Praha, s. 30–31.
- Berger, T. – Záhoř, T. – Kyncl, J., 1995:** Průzkum hradu Bečov, Zprávy památkové péče 55, č. 5, Praha, s. 171–174.
- Bernau, F., 1875:** Geschichte des alten Schlosses Petschau bei Carlsbad. Karlovy Vary.
- Brabcová, A. (ed), 2003:** Brána muzea otevřená, průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea. Velké Poříčí, s. 1–583.
- Bůžek, V., 1999:** Mezi Bečovem, Wildbergem a Norimberkem (Příspěvek ke komunikaci českých stavů se zahraničím ve čtyřicátých letech 16. století). In: Stavovský odboj roku 1547, Pardubice.
- Cink, O. – Sokol, P. – Wízovský, T., 2008:** Hrady výukové a experimentální. Francouzské příklady vzdělávání a budování vztahu k minulosti a památkám. Zprávy památkové péče 68, č. 6, Praha, s. 500–504.
- Die Erde, Handatlas, A. Hartlebens' Verlag, Vídeň, Pešť, Lipsko, 1889.**
- Durdík, T., 1999:** Ilustrovaná encyklopedie českých hradů, Praha.
- Foster, L., 2007:** Bečov nad Teplou – archeologické sondy v tzv. Pluhovských domech, Průzkumy památek 14, č. 1, Praha, s. 26–34.
- Gnirs, A., 1932:** Petschau. Geschichte und Bauwerk einer Burg und der unter ihrem Schutze entstandenen bürgerlichen Siedlung, Augsburg.
- Gnirs, A., 1932:** Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in der Bezirken Tepl und Marienbad, Augsburg.
- Kamenická, E. – Foster, L., 2008:** Archeologie Bečova, Hláska 19, Plzeň, s. 33–34.
- Kyncl, J. – Anderle, J., 2002:** Hrad Bečov nad Teplou, zajímavý zdroj materiálu pro datovací standardy borovice a smrku. Zprávy památkové péče 62, č. 5, Praha.
- Menclová, D., 1972:** České hrady II, Praha.
- Sedláček, A., 1905:** Hrady, zámky, tvrze království českého XIII, Praha.
- Sokol, P., 2004:** Výsledky některých záchranných archeologických výzkumů v r. 2002, Hláska – zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka XV, č. 2, Plzeň, s. 26–31.
- Sokol, P., 2005:** Z výzkumů zámků Karlovarského kraje v roce 2004, Hláska XVI, č. 3, Plzeň, s. 33–36.
- Varhaník, J., 2004:** Krypta v kapli hradu Bečova. In: Dějiny Staveb 2004, Plzeň.
- Velímský, T., 2002:** Hrabišici, páni z Rýzmburka, Praha.
- Wasková, M. – Široký, R., 2007:** Bečov nad Teplou, horní hrad. Epigrafika a její přínos pro poznání stavebního vývoje objektu. In: Dějiny staveb 2007, Plzeň.
- Wasková, M. – Wízovský, T., 2007:** Cesta k poznání, zachování i využití kulturně-historického potenciálu horního hradu v Bečově nad Teplou, Zprávy památkové péče 67, č.6, Praha, s. 403–404.
- Kol. autorů, 1999:** Sborník 600 let Bečova. Bečov nad Teplou, s. 1–152.
- Závěry a doporučení** z Odborné dílny Státního ústavu památkové péče, konané na hradě Švihově dne 30. května 2002 (Zprávy památkové péče 5/2002, ročník 62)
- Závěry a doporučení** z Odborné dílny Státního ústavu památkové péče, konané na Státním hradu a zámku v Českém Krumlově dne 18. července 2002 (Zprávy památkové péče 7/2002, ročník 62)

Výběr nepublikovaných zpráv a materiálů

- Anderle, J., 2000:** Hrad Bečov, kaplová věž, stavebněhistorický průzkum, Ateliér historické architektury, Plzeň.
- Anderle, J., 2001:** Stavebněhistorický průzkum Bečov – hrad, Ateliér historické architektury, Plzeň.
- Anderle, J., 2005:** Bečov nad Teplou – hrad, takzvané Pluhovské domy. Stavebněhistorický průzkum, Ateliér historické architektury, Plzeň.
- Anderle, J., 2007:** Bečov nad Teplou – hrad, podklad k tvorbě modelu hradu, Ateliér historické architektury, Plzeň.
- Anderle, J., 2009:** Bečov nad Teplou – hrad, stavebněhistorické podklady k projektu EUROPA NOSTRA, Ateliér historické architektury, Plzeň.
- Berger, T. – Záhoř, T., 2005:** Expertní restaurátorská zpráva o stavu zachování nástěnných maleb v kapli Navštívení Panny Marie a o stavu nástěnných maleb a omítkových vrstev na hradě Bečově.
- Berger, T. – Záhoř, T. – Stieber, P., 2008:** Restaurátorská zpráva

o zabezpečení nástěnných maleb objektu kaplové věže a dalších historických omítek hradu Bečov, I. etapa.

Berger, T. – Záhoř, T. – Stieber, P., 2008: Restaurátorská zpráva o zabezpečení nástěnných maleb a historických omítek hradu Bečov, II. etapa.

Cink, O., 2005: Roční Etapová zpráva (plnění výzkumného úkolu: Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím – prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů), číslo úkolu VZ II, úkol č. 205, NPÚ ÚOP v Plzni.

Cink, O., 2006: Roční Etapová zpráva (plnění výzkumného úkolu: Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím – prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů), číslo úkolu VZ II, úkol č. 205, NPÚ ÚOP v Plzni.

Cink, O. – Sokol, P. – Wízovský, T., 2007: Hrad a zámek Bečov nad Teplou. Prohlídkový okruh Hrad A, základní manuál (scénář), SHZ Bečov.

Černík, M. a kol., 2008: Bečov nad Teplou, hrad, pracovní list Via Bečov.

Foster, L., 2007: Bečov nad Teplou – areál hradu a zámku. Národní kulturní památka – r.č. 28094/4-726. Archeologický výzkum 2007. Schodiště pod hláskou. Parkán S od hradu. Pluhovské domy, II. etapa. Stavební parcela 247 pod zámeckou kuchyní. Předběžná nálezová zpráva. NPÚ ÚOP v Plzni.

Girsa, V. – Hanzl, M., 2006: Bečov Horní hrad – Koncepte záchraného zajištění, stavebně-restaurátorské obnovy a památkové prezentace, GIRSA AT s.r.o. – ateliér konzervace a obnovy historických staveb, Praha.

Girsa, V. – Hanzl, M., 2006: Projekt záchranu NKP hrad a zámek Bečov, aktualizace Horní hrad, Praha.

Girsa, V. – Hanzl, M., 2007: Bečov Horní hrad – Projekt stabilizace a konzervace exteriéru, GIRSA AT s.r.o. – ateliér konzervace a obnovy historických staveb, Praha.

Havlůjová, H., 2009: Dobrodružství stavební historie pro druhý stupeň základních škol a nižší ročníky víceletých gymnázií – metodické podklady pro učitele, Praha.

Holanová, E. – Heroutová, M., 1964: Bečov nad Teplou, hrad, stavebněhistorický průzkum, SÚRPMO, Praha.

Holanová, E. – Heroutová, M., 1968: Bečov nad Teplou, hrad, stavebněhistorický průzkum. Doplnky, SÚRPMO, Praha.

Holanová, E. – Heroutová, M. – Líbal, D., 1969: Bečov nad Teplou, hrad, stavebněhistorický průzkum. Doplněk II, SÚRPMO, Praha.

Kamenická, E., 1989: Bečov nad Teplou, hrad, Závěrečná zpráva o archeologickém průzkumu kaple a paláce, NPÚ ÚOP v Plzni.

Kisák, J., 2000: Bečov nad Teplou, hrad, Bečov – hrad, Nálezová zpráva archeologického výzkumu kaple Navštívení Panny Marie, Karlovarské muzeum.

Krušinová, L., 1984, 1985: Bečov nad Teplou, hrad, Hlášení o archeologické činnosti, NPÚ ÚOP v Plzni.

Míka, R. – Tomas, P., 2009: Hrad Bečov – ideální rekonstrukce gotické podoby hradu, projekt výroby modelu hradu v měřítku 1:2000, M-Plan, Mariánské Lázně.

Panáčková Feixová, J., 2008: Bečov nad Teplou, hrad, Cesta do středověku, Najdi dochované historické stavební stopy a poznej život hradu.

Rineš, J., 2005: Statický posudek vlastního hradního komplexu Bečov nad Teplou.

Ryšavý, V., 2005: Bečov nad Teplou, doplňky k archivnímu průzkumu, NPÚ ÚOP v Plzni.

Sokol, P., 2008: Státní hrad a zámek Bečov, inženýrské sítě 2002–2003, archeologický výzkum. Nálezová zpráva, NPÚ ÚOP v Plzni.

Sovová, Z., 2007: Bečov nad Teplou, hrad, osteologická analýza, Praha.

Skála, C., 2007: Bečov nad Teplou, hrad, závěrečná zpráva z měření, sledování změn stavebních konstrukcí.

Široký, R. – Postránecká, K., 2008: Bečov nad Teplou, areál hradu a zámku. Pasportizace archeologických památek, 1. etapa, ZIP o.p.s., Plzeň.

Vinař, J., 2003: Bečov, Horní hrad – Statický posudek a náměty ke koncepci statického zajištění.

Vítovský, J., 2001: Uměleckohistorická analýza sakrálních prostorů hradu Bečov a směrnice k projektu stavební opravy a restaurování jeho kaplové věže, SÚPP, Praha.

Wasková, M., 2006: Bečov nad Teplou, horní hrad. Epigrafická pasportizace I, ZIP o.p.s., Plzeň.

Wasková, M., 2007: Bečov nad Teplou, horní hrad. Epigrafická pasportizace II, ZIP o.p.s., Plzeň.

Wasková, M., 2008: Bečov nad Teplou, horní hrad. Epigrafická pasportizace, III, ZIP o.p.s., Plzeň.

Wasková, M., 2008: Bečov nad Teplou, hrad a zámek. Komplexní archivní průzkum k dějinám objektu, 1. etapa. ZIP o.p.s., Plzeň.

Wízovský, T., 2007: Roční Etapová zpráva (plnění výzkumného úkolu: Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím – prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů), číslo úkolu VZ II, úkol č. 205, NPÚ ÚOP v Lokti.

Wízovský, T., 2008: Roční Etapová zpráva (plnění výzkumného úkolu: Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím – prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů), číslo úkolu VZ II, úkol č. 205, NPÚ ÚOP v Lokti.

Wízovský, T., 2009: Roční Etapová zpráva (plnění výzkumného úkolu: Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím – prezentace NKP Bečov formou vzdělávacích programů), číslo úkolu VZ II, úkol č. 205, NPÚ ÚOP v Lokti.

Wízovský, T. – Cink, O., 2008: Státní hrad a zámek Bečov – projekt komplexní archivní rešerše, Bečov nad Teplou.

Záhoř, T. – Berger, T., 1993: Restaurátorský průzkum – hrad Bečov.

Záhořovi, T. a J. – Berger, T., 1991: Nástěnné malby v kapli hradu Bečov.

Žák, J., 2006: Hrad Bečov – znalecké posouzení jakosti dřeva krovu a posouzení černých skvrn na klenbě v kapli Navštívení P. Marie. Doporučení oprav, návrh mechanické sanace, cílené konstrukční a chemické ochrany dřeva, Břežnice.

Internetové zdroje

<http://castlebecov.eu>

<http://www.zamek-becov.cz>

Dodavatel stavebních prací hradu Bečov



Realizace staveb ■ Development staveb ■ Inženýrská činnost

BOLID M s.r.o. - sídlo
Voršílská 2085/3
110 00 Praha 1

BOLID M s.r.o. - o.z.
Palackého 63/84
353 01 Mar. Lázně

Telefax: 354621461
info@bold-m.cz
www.bold-m.cz

ČSOB: 177635000/0300
DIČ: CZ 2634 7741
IČ: 2534 7741

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

rozhodli jsme se finančně podpořit publikaci, kterou právě držíte v ruce. Jsme přesvědčeni, že i takto prospějeme dobré věci. Jsme firma specializovaná na rekonstrukce historických památek. Setkáváme se téměř denně s výsledky práce našich předků, a to hlavně v Karlovarském kraji, kde jsme doma. Chtěli bychom, aby za sto a více let naši následovníci cítili stejnou radost a stejný obdiv, jako často cítíme my, když se s porozuměním díváme na to, jak si „staří“ uměli poradit. Proto jsme si zvolili firemní heslo **Profesionalita a etika**. Profesionalita musí být při rekonstrukci historických památek samozřejmostí, a bez etiky by to nešlo. Rekonstrukce historických památek potřebuje důvěru mezi firmou a zákazníky. Odkrýváme při své práci překvapivé souvislosti, objevují se nečekané problémy. Jen eticky správné jednání může vést ke spokojenosti našich zákazníků a jejich potomků.

Kdo jsme a co od nás můžete čekat.

Firma BOLID M vyhrála výběrové řízení na opravu krovu a střešního pláště hradu Bečov. Vznikla zcela výjimečná spolupráce, kterou vnímáme jako vzorový model, jakým by mělo být přistupováno k rekonstrukcím objektů v takovém rozsahu a významu.

Firmu BOLID M založil Václav Maršík v roce 2002. Zakladatel firmy svou dosavadní profesní dráhou ručí za to, že firma myslí vážně to, co nabízí. Ing.Václav Maršík, Ph.D. (nar. 1972 v Mariánských Lázních), absolvoval v letech 1991–1997 magisterské studium na Fakultě stavební ČVUT v Praze se specializací „rekonstrukce staveb“. Na toto studium navázal doktorským studiem na téže fakultě se specializací „statika historických konstrukcí“.

Zakladatel firmy se od ukončení školy zaměřil ve své práci na historické objekty. Za dobu své profesní dráhy spolupracoval s mnoha předními odborníky v tomto oboru, a to jak na půdě Fakulty stavební ČVUT v Praze, kde se stále podílí na vědeckovýzkumné činnosti a příležitostně přednáší, tak v praxi, kde díky své odbornosti realizuje náročné projekty i pro tak významné klienty, jakými jsou Národní památkový ústav, Biskupství plzeňské, klášter Teplá, klášter Nový Dvůr, zámek Trpísty apod. Díky této praxi získal široký vhled do problematiky historických objektů.

Společnosti BOLID M nejde pouze o stavební kompetenci. Uvědomuje si spoluodpovědnost za vývoj regionu a celé společnosti, který kromě ekonomických výsledků závisí i na tom, jakým způsobem dokážeme pečovat o historické odkazy našich předků a pracovat s nimi. I BOLID M proto podporuje projekt konzervace a prezentace hradu Bečova, který rozvíjí potenciál historických objektů a jejich nanejvýš pozitivní působení na společnost, a chce v daleko větší míře, než je u nás běžné, poskytovat služby, které působí jako stimulatory ekonomického a sociálního rozvoje regionu.

BOLID M nechce provádět „pouze“ rekonstrukce, ale zajímá se i o další život opravených památek. Projekt obnovy hradu Bečova řeší nejen samotnou opravu, ale i udržitelný a efektivní způsob využití, a proto je z našeho pohledu hodný zvláštní podpory.

BOLID M v Bečově: „Je nám ctí a potěšením pracovat na tomto projektu.“

Příběh našeho setkání s hradem Bečovem začal výběrovým řízením na opravu krovu a střešního pláště hradu. Z vítězství v soutěži jsme se radovali nejen proto, že jsme vyhráli zakázku na významném objektu v našem Karlovarském kraji, ale také protože práce na tomto projektu slibovala spolupráci se schopným týmem v čele s kastelánem Mgr. Tomášem Wizovským.

Od roku 2008 pracujeme na opravě historického krovu hradu a na realizaci nové střechy ze štípaného modřínového šindele (viz fotografie). Od začátku práce na tomto projektu nás těší shoda v názorech investora, projektanta a nás jako zhotovitele. Všichni pracujeme s vědomím toho, že naše práce bude prezentována v rámci prohlídkové trasy a bude součástí „velkého exponátu“ hradu Bečova. Díky tomu se také stane dokladem řemeslné a technické vyspělosti naší doby, ze které se návštěvníci dozví, jak se v různých dobách pojímaly a prováděly opravy historických objektů.



Fotografie z pokládky nové šindelové střechy a opravy historického krovu – hrad Bečov.

Výzvou je pro naši firmu nejen skutečnost, že se v rámci projektu zabýváme technicky náročným odstraněním havarijního stavu střechy, při zachování maximální autenticity, ale i to, že součástí naší práce na projektu je dílčí spolupráce při řešení systémového a celospolečenského problému „trvalé udržitelnosti památky“. Jedním z kritérií současného přístupu k prováděným opravám je proto použití kvalitních materiálů a takových technologií, které do budoucna nebudou zakládat příčinu k neadekvátně vysokým nákladům na údržbu a které budou mít dlouhou životnost. My se tedy snažíme tento přístup aplikovat a spoluvytvářet tak v Bečově jeden z modelů, jak by se mělo přistupovat k rekonstrukcím objektů podobného typu, rozsahu a významu.

Na závěr si dovoluujeme říci:

- Jsme firma, které leží na srdci osud historických objektů – jsme místními patrioty.
- Jsme firma, která své logo „profesionalita a etika“ myslí vážně, jsme proto dobrými partnery našich klientů. Vyplatí se s námi spolupracovat.
- Specializujeme se na historické objekty, máme tým, který patří ke špičce v oboru historických staveb a zároveň se chová spravedlivě. Etika patří k profesionalitě.
- Nejen v práci pečujeme o firemní kulturu, o rozvoj profesních a lidských „dovedností“ našeho týmu.
- Přednostmi našeho týmu jsou: profesionalita a odbornost, komplexnost poskytovaných služeb, serióznost, jistota kvalitního výsledku.

Vážené dámy, vážení pánové, budeme šťastni, když vám setkání s touto publikací a prohlídka hradu Bečova dají zažít něco z toho, co jsme zde prožili my.

/ Hrad Bečov – projekt konzervace a prezentace

Publikaci vydal v roce 2009

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti,
ve spolupráci s Fakultou architektury ČVUT a s GIRSA AT, s.r.o.

Autoři: Václav Girsá, Miloslav Hanzl, Dagmar Michoinová, Tomáš Wizovský

Předmluva: Petr Štoncner

Spolupráce na koncepci: Věroslav Škrabánek

Jazyková úprava: Anna Hánová

Překlad: Petra Kúsová

Fotografie: Věroslav Škrabánek a fotoarchiv NPÚ

Grafická úprava: Jan Hora

Sken: Studio Marvil – Radek Typovský

Tisk: TA PRINT, s. r. o., Praha

Náklad: 700 kusů

ISBN 978-80-87104-49-1



Hrad a zámek Bečov



Bečov nad Teplou



generální partner

